

**10 Eylül - 18 Ekim 1984
Eşgüdüm Komitesi ve
Üst Büro toplantıları**

TUTANAKLAR

Bütün ÷lkelerin proleterleri birleşin! Karkêren hemû welatan yekbîn!

10 Eylöl — 18 Ekim 1984
Eşgüdüm Komitesi ve Üst Büro toplantıları

TUTANAKLAR

Aralık 1984

İçindekiler

Üst Büro toplantısı — 10.9.1984	7
Genişletilmiş EK toplantısı — 11.9.1984	15
Üst Büro toplantısı — 3.10.1984	58
Üst Büro toplantısı — 18.10.1984	71
Eşgüdüm Komitesi toplantısı — 18.10.1984	125
EK: Tutanaklar ve Gerçekler	159

Üst Büro toplantısı 10.9.1984

Levent Y: Konuşmanın yazılı olması hiçbir şeyi etkilemedi. Geçen seneki toplantıdan daha iyi oldu. Herkesin genel olarak anladığı kanısındayım.

Vural Y: Toplantının hazırlanışı ve gidişi kurumsallaşmış bir parti olduğumuzu gösteriyordu.

Konuşma, kritik bir dönemde kritik bir konuyu içeriyordu. Tartışmak istediğim bazı konular var. Dün akşam bir kısmını Veli yoldaşla görüşmüştük.

— Faşizmin çözülmesini 1982 Anayasası ile başlatmayalım, eski görüşümüzün sürmesinden yanayım.

— 1982 Anayasası'nın durumuna (faşistliğine ya da olmadığına) değinmeyelim. Çünkü bu, geçmişte kalan bir tartışmayı alevlendirir. Bu yönetim faşist miydi, değil miydi sorusunu getirir.

— Faşist bir programla tepeden gelen cunta, tabanını sağlayamadı. Tek partiyi tutturamayıp, siyasi partiler çıkınca çözüme süreci başladı. Böyle koyalım.

Veli Y: Daha önceden ÜB'de faşizmin çözümlüğünü görüşmüş, tartışmıştık. Levent yoldaş bu konuda bir rapor hazırlama

görevini almıştı. Bunlara sen katılmadın. Sende bunun taşıdığı bir eksiklik olabilir.

Süreçlerden konuştuğumuz için tarih koymak gerçekten zor. Ama bu anayasanın faşist olmadığını söylememiz *mutlaka* gerekir. Yoksa sorular daha çok gelir. Faşist anayasa uygulanırken faşist devlet nasıl kalktı gibi. Anayasaya dayanarak Siyasi Partiler Kanunu çıkmıştır. O yüzden çözümler *süreci* anayasayla başlıyor. Dikkat edilirse süreci diyorum, çözümler ya da ortadan kalkma demiyorum.

Levent Y: Anayasayla çözümler başlamayabilirdi. Ama başladı. O yüzden biz o gün ona bakıp çözümler başladı diyemezdik. Bir takım takvimlerin uygulanmaya başlaması *süreci gösterdi*.

Vural Y: Faşist bir programla geldi, bir darbeyle geldi, kurumsallaşmaya çalıştı, ama kurumsallaşamadı. Çözümler sürecinin kalıbını koymayalım. Çözümler, gerçek yaşamda SODEP'in ve DYP'nin muhalefeti toparlamasıyla gözükte. Anayasayla, gerçek yaşamda gözükmedi. Bu anayasa ile faşizm de uygulanabilir.

Veli Y: İki şey konuşuyoruz.

1. Çözümler ne zaman başladı?
2. Anayasa faşist midir?

Neyse, fakat asıl konuşulması gerekeni konuşmuyoruz. Bugün devlet faşist mi değil mi? Başta da söylediğim gibi, çözümlerin zamanını, süreç olduğu için tarih olarak koymak zor. Ama *öncesi ve sonrasıyla* süreç bir noktadan başlamıştır. O da anayasadır.

Anayasanın maddeleri arasındaki olağanüstü dönemlere ait maddeler ise her anayasada vardır. Bu mantıkla bakarsak, her anayasaya faşist dememiz gerekir.

Ragıp Y: Çözümlerin, anayasanın kabulüyle başladığı çok doğrudur. Bu anayasa, Demirel'in istediği anayasaydı, o zaman Demirel'e de faşist dememiz gerekir. Bugün otoriter eğilimli bir rejim vardır. Bu anayasa monolitik, totaliter bir devleti öngörüyor.

Fatma Y: Faşizmin kurumsallaşmasını da doğru anlamamız gerekir. Örneğin Poulantzas'da faşizmin devlet biçimi olduğu anlayışı, devletin özü anlayışıyla karıştırılıyor.

Örneğin 24 Ocak Kararları özü itibariyle Friedmancıydı. Ama faşizm onu iyi kullandı.

Anayasa da öyle. Anayasanın kısıtlamalar getiren maddeleri var. Bu, emperyalizm çağındaki anayasaların zayıf halka olan bir ülkede yansımasıdır. Filipin demokrasisi gibi.

Anayasa faşist değildir, ama bu anayasa "altında" faşizm uygulanabilir, ama o zaman "anayasa altında"sı sahte olur.

Yusuf Y: Anayasanın çıkışıyla birlikte gelişen süreçler, onların ilk baştaki niyetlerini uygulamaya izin vermedi. Bu anayasada niyetlerini gösteren maddeler var. Bunlar anayasayı faşist yapmıyor. Ama o gün gerçek hayatın nasıl ilerleyeceği belli değildi. Bu nedenle anayasa çıktığı anda faşist dememiz önemli bir yanlış olmadı. Ama şimdi çözülmeyi anayasa ile başlatmamak büyük yanlış olur.

Veli Y: Her anayasa, yürütmeye karşı toplumu — burjuvazi dahil — savunmak üzere bir belgedir. Tüm cuntalar anayasaları geldiği günden yırtmıyor. Kendine göre eski anayasanın sınırları içinde haklılığını gösteriyor. Böyle düşünürsek, o anayasalara da faşist demek gerekir. Fakat gerçekte faşizm o anayasayla uygulanıyor olmaz.

Fatma Y: Bu çağda yapılan anayasalar karşı-devrimin "meşruluğunu" bir şerh olarak içinde taşıyor.

Vural Y: Bu programla geldi. Bir kısmını yaptı, bir kısmını yapamadı. İşte yapamadığı için de çözüldü.

Veli Y: Çözülmeyi anayasa ile bağlamıyoruz. Sürecin başını anayasa ile bağlıyoruz.

Vural Y: Yalnız başına o kağıt parçası belirlemez.

10 TUTANAKLAR

Veli Y: Biz de ona bakarak demiyoruz zaten. Metni ayrıca kendi içinde değerlendiriyoruz. Anayasa metni ile toplumdaki durumu ölçmeye gitmiyoruz.

Vural Y: Toplumdaki güç ilişkilerine bakmadan bir anayasanın niteliğini belirleyemeyiz.

Veli Y: Vural yoldaş, rejim faşist mi değil mi sorusuyla, anayasa denen belgenin değerlendirmesini birbirine karıştırıyor. Bir anayasanın niteliğini, toplumdaki güç ilişkilerine bakmadan belirleyemeyiz demek, üniversite hazırlık sınıfı yanlışı olur.

Levent Y: Faşizm, bir devlet biçimi ise bir yapısı olması lazım değil mi?

Vural Y: Anayasanın niteliğini şimdi tartışmanın acilliği yok. 12 Eylül faşist miydi tartışmasını canlandırır.

Fatma Y: Yoldaşım, "faşist" anayasa varken ve işliyorken faşist devlet nasıl ortadan kalkabilir?

Vural Y: Şimdi bizim yapacağımız şey, çözülme üzerine yoğunlaşmak olmalıdır. Faşist bir programla geldi ama uygulamadı demek yeterlidir. Tekrar belirteyim, endişem, 12 Eylül faşist miydi tartışmasını, bizim açımızdan iyi olmayacak bir tartışmayı doğurur.

Fatma Y: Yanlış yaptığımızı niye yığınlardan saklayalım? Anayasa faşist değildir. Bunun üzerini örtersek biz nasıl hesap vereceğiz?

Veli Y: Bugün anayasa işliyor. Onun öngördüğü devlet modeli işliyor. Bu modelin faşist olup olmadığına karar veriyoruz. Bu kadar basit. Anayasanın sadece kabulü birşey anlatmıyor. Biz, anayasanın kabulü ile *o anda* çözülme başladı diyemezdik. Çünkü biz kağıda bakıp bu karara varmıyoruz.

Mayıs 1983'de başlayan hareketlenmeyi, bugün baktığı-

mızda görüyoruz ki, anayasanın kabulü doğurmuştur. Mayıs 1983 ayı, anayasada yazılı olan şeylerin uygulanacağını göstermiştir. O yüzden biz de kağıda baktıktan sonra, asıl topluma bakıyoruz. Anayasanın maddeleri bir takım işleyişlere izin verirdi, (parti kurma özgürlüğü gibi) ama kurulur kurulmaz, erkteki onu kırar geçirdi. Uygulanıyor gibi gözükürdü ama aslında uygulanmıyor olurdu. Bizde böyle olmadığı görüldü.

Yani, faşist olmayan ama uygulanmayan bir "anayasa" altında faşizm olabilir. Ama buna kelimenin gerçek anlamıyla "anayasalı faşizm" denilmez.

Faşizm totaliterliğin bir türüdür. Faşizm denilince, bu totaliterliğin sınıf özü belirtilmiş olur.

KARAR: Vural volda, bu tartışmanın kağıdındaki soruları a maddeyi, konuyu daha fazla araştırıp öğrendikten sonra tartışmaya devam edebileceğini söyledi. ÜB, bundan sonra tartışmaya devam etme kararını aldı.

KARAR: Kitap basılıp, örneklerle dağıtılana, özümсенene kadar parti normlarının uygulanmasına dikkat edilecek.

KARAR: Bu konuyla ilişkin olarak her tarafa kitleye açık toplantılar çağrılacak.

4. Bu gündem maddesi haftaya görüşülecek.

5. ÜB çalışma raporu okundu, EK'ya sunulmak üzere onaylandı.

KARAR: EK gündem maddesi olan, "Yaşasın TKP-İşçinin Sesi" sloganının defalarca uyarıda bulunulmasına rağmen, 12 Eylül Almanya mitinginde çok sık aılması eleştirildi. Bu belginin özel çıkarıcılığı yansıttığı vurgulandı. Bu yüzden bu belginin hiçbir yerde kullanılmamasını karar altına alarak EK'nın onayına sunulması önerildi. Öneri oybirliğiyle karar altına alındı.

KARAR: Günün ana belgisinin "Demokrasi için devrim" olduğu belirtildi.

12 TUTANAKLAR

EK gündemi eklemeye onayladı.

7. Serbest Madde

Vural Y: Almanya'da sorunlu yoldaşlar var. Güneş Fırat ve Murat Göksu yoldaşlar bence bırakacaklar. Önerim, Güneş ve Murat yoldaşı çıkaralım.

KARAR: Murat Göksu için getirilen öneri kabul edildi. Güneş Fırat'a getirilen öneri ise zorunlu izne çevrildi.

Veli Y: Almanya'nın bu seneki özveri taarruzunu geçen seneki gibi bitirmemesi için, taarruzdan iyi çıkması için örgütün toparlanması gerekir. En başta da Vural yoldaşın kendisini doğrultması gerekir. 12 Eylül yürüyüşüne beklenen, söylenen katılımının olmaması, düşük olması, "Yaşasın TKP-İşçinin Sesi" belgisinin engellenmemesi, bütün bunlar — bunlar en son olaylar olduğu için söylüyorum — bu zorunluluğu açıkça göstermektedir.

Vural Y: Uzun bir zamandır, bu toplantılarda hep Almanya'nın yanlışlığı üzerine konuşuluyor. Oysa Almanya'da işler sizin sürekli değerlendirdiğiniz gibi gitmiyor, işler iyi gidiyor.

— Son yürüyüşten başlarsam. Evet katılım bizim beklediğimizden çok düşüktü. Ama Almanya'daki bütün örgütlerin katılımlarında düşüş var. Bunun bize yansımalarının da etkisi vardır.

— Belginin atılmasını ise engellemeye çalıştım, ama beceremedim, durduramadım.

— Almanya'yı değerlendirirken, Almanya'nın kendi içindeki gelişmesine bakmak gerekir bir sene önce üye sayısı... idi, şimdi... kişi, bundan son günlerde çıkartılan, istifa edenleri eksiltirsek ... kişi üyemiz var şu an.

— Geçen EK toplantısında aldığımız, Yöre Komitesi'nin ayda bir toplanması kararını gerçekleştirdik. Bunun sonuçları gerçekten çok iyi oldu.

— Almanya'dan çok şey bekleniyorsa, kadro göndermek

gerekir. İyi kadromuz yok.

— Yığın çalışmasının sihirleri üzerine kendi kendimle tartışıyorum. Bunu hep birlikte yapmalıyız, tartışmalıyız. Bu doğrultudaki çalışmamın örgüte yararlı olacağı kanısındayım. Herkes böyle katkılar yapabilir. O açıdan benim bu çalışmalarına ÜB'nin duyarlı olmasının örgütümüzün gelişmesi açısından yararlı olacağı kanısındayım.

— Özveri taarruzu ise bu sene gayet iyi gitmektedir.

— Son durum bu şekildedir. Frankfurt'da il komitesi yoktur ve ayrıca sorunlu insanlar vardır.

— Ayrıca Özveri Taarruzu'ndaki bir işleyiş için şu önerim olacaktır. Profesyonelleri karşılayacak paramız yoktur. Onun için taarruzun sonunda örgütlere bırakılan %10'u şimdi toplanan paradan alsak, açığı kapayarak geri kalanını sonra gönderelim.

KARAR: Vural yoldaşın önerisi kabul edildi.

Ragıp Y: Almanya'ya gittiğimde de söylemiştim. Demokratik istemler için sokakta eylem yapılmıyor. Bunları yapmak gerekir. İkincisi, gazetenin dağıtımını arabayla gezici bir ekip yapmalı. Münih önemli bir alandır, ihmal edilmemeli.

Vural Y: Öyle demeyin, Avrupa'nın en çok eylem yapılan yeri Almanya'dır. Ayrıca, Almanya'nın Türkiye gibi olmadığını, demokratik sorunların pek fazla olmadığını unutmayalım.

Fatma Y: Bu Özveri Taarruzu Almanya için bir dönemeçtir. Yoldaşın söylediklerine ben de katılıyorum. 12 Eylül yürüyüşüne katılımın Vural yoldaşın verdiği rakamdan az olması, belginin atılmasının engellenmemesi, bunlar gerçekten Almanya'da sorun olduğunu gösteriyor.

Almanya'daki örgüt, sokaktaki eylemi, eylem birliği içindeki eylemlere çekiyor. Bizim istediğimiz, yapılması gereken, *İşçinin Sesi*'nin kendi militan, bağımsız eylemidir. Yaşamın içindeki eylemlerdir.

Almanya ortamında yöneticinin psikolojisini sağlam

14 TUTANAKLAR

tutması ana noktadır.

Ragıp Y: Vural Yoldaş'ın Köln'de bulunması, eylem birliği sorunlarının da yoğunlukla Köln'de geçmesi, yığın çalışmasına yaklaşımı etkiliyor. Sanırım, yoldaşa bu etki de söz konusudur. Aynı şey bende de olmuştu.

Fatma Y: "Demokrasi savaşımı" bizimkiler arasında lafta kalıyor. İyi demokratlar olarak davranamıyoruz. Komünist dediğin yığınların sorunlarıyla uğraşacak. Başka türlüünü benim kafam almıyor. Kapitalizmin her tarafı haksızlık dolu, Almanya'da niye olmasın? Yani eylem yapmak için etrafta haksızlıktan bol birşey yok.

Vural Y: İyi ama, 15 kişiyle eylem olmaz. Moral bozucu oluyor.

Veli Y: Biz bu kadar insanla büyüyeceğiz. Kendimizi büyük göstermenin alemi yok. Olduğumuz kadarıyla başlayacağız. Bizim ideolojimizin doğruluğuna inanıyorsak, bizimle sokağa çıkmayanlar utansın. Ayrıca kaç kişi isen ona uyan ama ses getiren eylem çeşitleri de var. Bugüne kadar çok konuştuk. Gözümüz yüksekte ama buna çıkmak için aldığımız kararları uygulamak gerekir. Örneğin, seçimler sırasında *Tercüman*'la ilgili aldığımız eylem kararı uygulanmadı. Yapacağımız eylemler, popüler gerekçelere dayanan eylemler olmalı.

Vural Y: Doğru, uygulanmadı ama adam kaptırma yönünü düşündük. Şu an kitle darlığı sorununu aştık. Bunların politik eyleme dönüştürülmesi süreç işidir.

Genişletilmiş EK toplantısı

11.9.1984

Gündem okundu ve onaylandı.

Veli Y: Önce bir noktayı belirtmek istiyorum. Bugün Türkiye'nin içinde bulunduğu ortamı anlayıp, göstermeye çalışırken, çalışmanın mantığı adım adım anayasa meselesini getirdi. Konunun beni oraya getirdiğinin altını çizmek istiyorum, oradan başlamış değilim. Bunun mantıklı bir anlamı var. Bu tartışma içinde kaçınılmaz olarak oraya gidileceği görülür. Şöyle bir durum vardı:

1. Bugün Türkiye'deki rejime faşist demenin imkanı yoktur.
2. Ama cuntanın getirdiği anayasa işlemektedir. Anayasa işlemeyecek başka bir yapı kurulmuş değildir. Faşizm olmadığında anlaştığımız bu hayat, bu anayasanın altında gelmektedir.

3. Biz bu anayasaya daha önce faşist dedik.

Bu üç noktayı doğru birleştirebilmek anayasa meselesini de tartışmayı gerektiriyordu. Fakat faşizmin çözülmesini ve ortadan kalkmasını, totaliter devletin bugün tanımladığımız gibi otoriter eğilimli devlete dönüşmesini yaratan anayasanın maddeleri değildir.

Şuna kesin olarak inanıyorum. Örgüt bir dönemecin önüne

gelmiştir. Böyle dönemeçlerle, şu kısa hayatında örgüt çok karşılaştı. Bir anlamda herşeyi ilk söyleme şanssızlığını uzun süredir götürüyoruz. Bunun sıkıntısı da vardır. Kadrolarımız basıncı rahatlıkla kaldıracak kadar yetişmiş değildir. Psikolojiyi dikkate alırsak, kimsenin konuşmadığı ortamda devrimci durum vardır demek de ilktir ama bu kadar basınç getirmez. Oysa, şimdi herkes faşist derken, faşist değildir demek başka türlü sıkıntı getirecek demektir.

Bugün örgüt olarak bu dönemecin anlamını kavırsak, gerçekten çok yararlı çıkacağız.

Haydar Y: Aslında bu konuyla ilk defa karşılaşıyoruz, yani kendim için söyleyeyim. Onun için getirelim mi, getirmeyelim mi bu konuda şüpheliyim. Önümüzde yazılı bir metin olmuş olsaydı daha detaylı konuşmak daha iyi olurdu.

Veli Y: Bu konuyla ilk defa karşılaştık gerekçesini tam anlamıyla doğru bulmuyorum. Bu konu çözülme başladı dediğimizden beri her örgüt yöneticisinin kafasındaki temel mesele olmak zorundadır. Biz faşizm çözülmeye başladı, dedik. Niçin çözülmüyor dedik, nereye gidecek, ne olacak? Bunlar, çözülmeye başladı dediğimizden beri özellikle yöneticiler için temel meseledir. Hele ki, menşeviklerin, faşizm çözülmüyor ama burjuvazinin işine gelmezse kaldırılabilir diye ilk defa bir kapı açmaları da gösteriyor ki, hayat o tarafa hızlı ilerliyor. Herkesi mecbur edecektir. "Bu ne biçim faşizm kardeşim" diye herkes sormaya başlayacak. Burada organ toplanmış durumda. Tabii ki her türlü detayını yakalayabilmenin olanağı yok. Her detay noktada da anlaşmak gerekmiyor, ama söylediklerimizin bir temel, bir ana yeri var. Bugün Türkiye'de devlet faşist mi, değil mi?

Yusuf Y: Şöyle bir soru atabiliriz: Bugün Türkiye'deki rejim faşist midir? Bugünkü toplumsal güçlerin karşılıklı yer alımı, uygulanan rejimin mahiyeti bize ne anlatıyor? Çünkü ana soru o, diğerleri onun etrafında detay sorular olacak.

Haydar Y: Burjuvazi anayasası ile ülkeyi yönetebilir. Faşist cunta anayasasız ülkeyi yönetti. Ama aynı şekilde faşizm anayasa ile ülkeyi yönetebilir. İkisi birbiriyle çelişen olgular değildir. Faşizmin ortadan kalkışını veya çözümlüğünü anayasanın onaylanması ile başlatmak bana pek doğru gelmiyor. Çünkü, anayasa onaylandı ama faşist cuntanın kadroları ülkeyi iki yıl boyunca yönetmeye devam ettiler. Bu birincî nokta. İkinci nokta: Nasıl burjuvazinin yönetim biçimleri çoksa yani faşizm ile burjuva demokrasisi arasında çeşitlilikler varsa ve aynı şekilde burjuva demokrasilerinin uygulandığı ülkeler çeşitliliğe uğruyorsa, faşizm de uygulanırken dört dörtlük Alman faşizmi, İtalyan faşizmi gibi, bu çerçevede olursa olur, olmazsa faşizm yoktur şekli de bana doğru gelmiyor. Çünkü, aynı şekilde faşizm de ülkenin yapısına göre çeşitlilik taşıyabilir.

Neden faşist cunta bir anayasaya gerek duydu, neden seçimlere gerek duydu? Birincisi, bizim altını çizerek söylediğimiz, faşist cunta hiçbir zaman toplumda bir güç olma özelliğini sağlayamadı. Yani toplumda bir güç kazanamadı. Dolayısıyla bu yapmak istediklerini toplumla, bir destekle yapmakla karşı karşıya getirdi. Sadece baskı yöntemiyle ülkenin yönetilmesi mümkün olmayabilir (uzun bir süre). Bu anlamda, faşist cuntanın onayladığı ve hatta üç partinin vetolarıyla gelen seçimlerle karşı karşıya geldik ve bu seçimlerle hedeflediği, tankların gölgesinde böyle bir demokrasi oyunu yapmak istemeye çalışmasıydı. Bunu yaparken de, toplumda bu üç partinin gerçekten bir güç olmasını sağlamaya çalıştı. Toplumsal bir güç olma özelliğine de kavuştu. İkincisi, faşist cunta legalize etmeye çalıştı. Yani bir dönem sivil faşist güçleri yeniden bir güç yapma çalışması içine girdi. Buna MHP'lilerin açıkça serbest bırakılmasını ve onların da yeni bir parti içinde yeniden odaklaşıp, yeniden örgütlenmesini gösterebiliriz. ANAP içinde bir güç olmasını. Bilmiyorum bunlar bana oldukça çelişkili şeyler gibi geliyor. Nasıl biz, birden bunu anayasanın onaylanması ile birlikte başatabiliriz?

Elbette, seçimlerle birlikte şeyi de beraber getiriyor. Bu bir oyundur, fakat oyun kendisi içinde kendi karşıtını da taşıyor. Dolayısıyla ne oldu? İster istemez burjuvazi içindeki çatlakların

daha derinleşmesine, aralarındaki çelişkilerin daha genişlemesine neden oldu. Yani birşeyi yapmaya çalışırken çözülmeyi de beraber getirdi. Çözülme aklıma yatıyor. Ama çözülmeyi ve faşizmin ortadan kalkışını anayasanın onaylanması ile beraber getiremeyiz. Çünkü cunta olduğu gibi duruyor. Anayasasız yönetebildiği gibi anayasa da yönetebilir.

Bu anayasa ile faşizm de uygulanabilir. Bu anayasa ile burjuva demokrasisi de yönetilebilir. Bu anayasa burjuva demokrasisini de, totaliter rejimi de dışlamıyor. Yani anayasa ile başlatmak bana pek doğru gelmiyor. İkincisi, faşist cuntanın ülke içindeki fonksiyonları tamamen sona erdi diyemeyiz. Doğru, ekonomide Özal oldukça söz sahibidir. Ama çeşitli alanlarda, sizin de dediğiniz gibi dış politika ve diğer alanlarda cuntanın onayını almadan pek birşey yapamıyor. Bu da cunta ile bugünkü hükümetin kendi aralarında bir işbirliğinin varlığını gösteriyor. Cuntaya faşist değil dediğimizde bugünkü faşist cuntanın, generallerin ve onun etrafındaki Konsey'in rolünün kalmadığı anlamına geliyor. İşbirliğinin sona erdiği anlamına geliyor. Bence onun hâlâ işlerliği var. Yani bana faşizmin çözümlüşünün devamı gibi geliyor. Ortadan kalktığı değil, hâlâ devam ediyor gibi geliyor bana.

Ragıp Y: Yusuf yoldaşın getirdiği sorudan başlamak en iyisidir. Çünkü günün sorusu o. Yanıt var mıdır, yok mudur? Şurası muhakkak, dünyada faşist devletin örgütlenişinin farklı biçimleri olabilir. Örneğin, kır at var. Arap atı var. İngiliz atı var. Fakat hepsine at diyoruz. En başta bazı özellikler var ki, biz bu hayvana at diyoruz. Ondan sonra her atın aynı olmadığını söyleyebiliriz. Bence faşizm konusunda da böyle.

Hakikaten faşizm var mıdır yok mudur konusuna bakarken faşizmi faşizm yapan özelliklerden kalkmak gerek. Muhakkak ki, faşizmin en belirgin özelliklerinden biri, (bizim kendi tanımımızda da var) işlevinden ortaya çıkıyor. Biz faşizmi emperyalizmin karşı devrimi olarak koyduk. Burjuvazi için karşı devrimin hangi durumlarda gerekli olduğunu da faşizm tartışmaları sırasında çok etraflıca işlemiştik. Evet, burjuvazinin erki çatladıği zaman ve çatlaklardan yükselen durumu

kötüleştigi için, harekete geçmiş yığınların yükselen durumu başladığı zaman. Onun için öne çıkan finans kapital kesiminin birbirine yapışık kardeş gibi bağlı olduğu bir durum var. Bunlardan bir tanesi ve temel işlevi, halkın yükselen mücadelesini bastırmak ise, bunu yapabilmek için egemen sınıf arasındaki çatlakları da ortadan kaldırması lazımdır. Bunu olağan burjuvazinin devlet örgütlenmesi içinde yapamayacağı çok açıktır. Çünkü, zaten o çatlaklar o çerçevede ortaya çıkıyor. Çeşitli burjuva kesimlerinin o çerçeve içinde ilişkileri böyle bir tek merkezliği ve tek bir saldırı başını yaratamıyor. Onun için ikili bir işlevi var. Yığınlara karşı şiddet uygularken, burjuvazinin kendi içine de, egemen sınıfa da dönüp, onları da zorla bir arada tutması gerekiyor. Yani faşizm sadece yığınlara karşı zor değil, yükselen devrimci harekete karşı zor değil, bizzat bunu yapabilmek için burjuvaziye karşı da bir şiddet uygulamasıdır. Yalnız burada önemli olan birşey var. Burjuvaziye karşı şiddet uygulaması demek, burjuvazinin kendi içindeki çelişkili durumuna rağmen yönetici sınıf olarak bir arada hareket edebilmesini sağlayan bir yapıyı da ortadan kaldırması demek oluyor. Bunun için hayatta bir belirgin özelliği var. Bu da monolitikliktir.

Eğer burjuva kesimler, kendi çıkarları için siyaset a renasına girecekler ise, nisbeten bağımsız davranacaklar ise burada derhal monolitiklik ortadan kalkacaktır, burjuvazinin değişik çıkarları için açıkça burjuva demokrasisinin sınırlı veya geniş yapacağı bir mücadele ortaya çıkacaktır. Değişik burjuva kesimleri bu mücadelede üstte gelebilmek için mutlaka yığınları da arkasına geçirecektir. Onun için, faşizmin monolitiklikle birlikte vazgeçemeyeceği şey bu yığın hareketliliğinin yığınların istemlerinin şu veya bu burjuva kesiminden ziyade merkezi otoriteyi temsil eden tek finans kapital gurubunun altında döşenmesinin bir ögesi daha vardır: Bu da korporatif devlet örgütlenmesidir. Faşizm monolitikdir, korporatiftir.

Bugün Türkiye'ye baktığımız zaman, bilmiyorum söylemek mümkün müdür? Bu nasıl bir faşist bir devlettir ki, değişik burjuva kesimler açıkça çıkar çatışması sürdürebiliyor. Böyle olunca, Konsey'in bir önceki dönemde tek ve mutlak varlığı ile,

bugün kuvvet merkezlerinden bir tanesi, bir taraf olması ve gittikçe de yeri küçülen, daralan bir taraf olması arasında bir fark vardır. Faşizm var mıdır yok mudur tartışmasında bakacağımız ilk nokta bence, faşizmi faşizm yapan örgütlenmeler ve işlevler orada duruyor mu durmuyor mudur? İşlevi de ortadan kalkmıştır. İşlevin gerektirdiği örgütlenme ve üst yapı oluşumu da ortadan kalkmıştır. Bu çok açıktır.

Fatma Y: Aslında ben bu EK toplantısında bir eleştiri beklerdim. Şöyle bir eleştiri: "Yoldaşlar gazetede bir süreç gidiyor. Faşizm çözüldü, daha hızlı çözüldü, hızla çözülmekte... Yani ne zaman bitireceksiniz bu işi." Yoldaşlara eleştiri falan yöneltmiyorum ama hayatın zorladığı yön, gazete kadrosunun, örgütümüz henüz bu dönüşü yapamadığından açmaza sokar bir biçimde önünde duruyordu, uzun bir süredir. Ama hayat bu, ilerliyor, durmuyor, değişiyor. Hayatın gidişi gazetenin bir sürü şeyinde sezilebiliyor. Ve gerçekten biz bunu gazete çalışanları olarak bir açmaz olarak hissettik. Gazeteyi gerçeğe uydurmak daha rahat birşey tabii.

Anayasaya gelirsek. Yoldaş bir sürü doğru söyledi aslında, cümle cümle ele alırsak, bir sürüsüne katılmamak elde değil. Bence yoldaşla bir tek noktada anlaşmak lazım. O fikirleri, o sözleri nasıl bir çerçeveye oturtacağız? O şu: Biz anayasa ile başlatıyoruz ama anayasanın metni, kağıdı yüzünden bu süreci başlatmıyoruz. Bu anayasanın kağıdına baktık mı, bir kere klasik faşist devlet örgütlenmesinin özelliklerini taşıyor. Ama bu bir kağıt parçasıdır, toplumdan kopuk olarak başlı başına bir anlam taşımaz. Onun için bir kere anayasanın kağıdına bakarak toplum ve rejim hakkında hiçbir şeye karar veremeyiz. Şimdi bu anayasa faşist monolitik bir yapının örgütlenişini kağıda dökmemiş. Ama neler olabilirdi? Bu adamlar anayasayı çıkarırlardı, olağanüstü hal yetkileri ile bal gibi de faşizmi uygulayabilirdi. Bu fiilen anayasayı rafa kaldırmak olurdu.

Anayasanın, faşizmin özüne ters olan, faşizmin işleyişine ters olan işleyişleri var. Bu işleyişleri göstermelik olarak da kullanabilirdi. Kişisel kanım, bunun Türkiye gibi ülkelerde geçici olarak yapılabileceğidir. Toplum da tiyatro sahnesi değil.

Toplumun da belli dinamikleri var. Ama, bunu da teorik olarak varsayalım. İkinci alternatif de buydu.

Ya da, bir alternatif de anayasanın uygulanmasıydı. Anayasanın faşizmin işleyişinde ters olan yönlerinin hayatta gerçek olarak uygulanmasıydı. İşte bu alternatifin olduğu, benim görüşüme göre Mayıs 1983'ten sonra iyice açığa çıktı. Hayatta karşımızda bulduğumuz alternatif, anayasa oylamasından sonra bu oldu. Biz de bundan sonra, anayasanın lafından, anayasanın içinde şu yazıldığından değil, anayasanın onaylanmasından sonraki hayat, bu alternatifin ortaya çıkardığını gösterdiği için diyorum. O zaman bu süreç ne zaman başladı? Bu süreç anayasa oylaması ile başladı diyoruz.

Bugün yapılması gereken şey, iki şeyi birbirine karıştırmaktır. Yeni bir faşizm tehlikesi ile bugünün faşist ortamı. Adamlar yeni yollar arıyorlar, arayacaklar. Gerçekten MHP tehlikesi önemli bir tehlikedir. Faşizm tehlikesi gündemden kalkmıyor.

Bir de şu noktayı ekleyeyim. Faşizmin çeşitlilik taşımasında yoldaşın dediği doğru. Ancak, son gelişmelere bakarsak, epey bir süredir, işler faşizmin çeşitliliği kavramına girmiyor, uymuyor. O kadar çok olay oluyor ki, hafızamız alıştırıyor olayları bize, onun için çarpıcı bir biçimde insan düşünemeyebiliyor. Ama bakın. Ufak bazı olaylar: Açlık grevi oluyor, bu resmi ağzı larca söyleniyor. Niye söylüyorlar? İyi niyetlerinden mi, yoksa değişen birşeyler mi var? Daha bunlara yüzlerce örnek verilebilir. 1239 aydın o dilekçeye imza bastı. 56'sını — onu da sırf yıldırma operasyonu olarak — yargılıyorlar. Ve Özal da şımarık ve yüzsüz bir şekilde kalkıp "demokrasiyi 56'ya indirebildik" diyor. Yani, bunlar ne Özal'ın demokrathığı, ne cuntanın faşist olmayışıyla açıklanıyor. Bunlar toplumun durumuyla açıklanıyor. Bu adamları bu duruma zorlayan birşeyler var. Güçlü bir şekilde zorluyor ki işleyişleri değiştiriyor. İşleyişler değişince de artık yeni adını koymak zorundayız. Şu ortamda güdük bir işleyiş, otoriter eğilimli bir devlet diyoruz.

Faşizme uymuyor. Bir kez bunu dememiz lazım. Bunu dediğimiz zaman uygulanmakta olan bir anayasa var, biz de bu anayasaya faşist demişiz. Eee şimdi kalkar adama sorarlar. "Madem bu anayasa faşist, şimdi faşist anayasa altında faşist

olmayan bir rejim mi uygulanıyor” diye sorarlar. Bu noktayı temizlememiz gerekiyor. Bir süre zaman gösterecek, hareket olarak güven pekiştirecek bir köşe döndük. Ben buna inanıyorum. Çünkü bir süre sonra hayat en körlere bile bunları söyletecek.

Veli Y: Faşizm ülkeyi anayasa ile de yürütebilir dendiğinde Türkiye’deki durumdan konuşacaksa somut somut konuşulabilir. Genel olarak konuşacaksa, o konuda benim kişisel görüşüm, faşizmin anayasası diye birşey olamaz. Faşizm bir karşı devrimdir. Anayasa ise, şu kadar veya bu kadar yürütmeyi kaçınılmaz olarak engelleyen bir belgedir. Ne kadar yürütmeden yana olursa olsun.

Çeşitli ülkelerde organik yasa adı altında birşeyler çıkmıştır. Fakat bunlar taviz belgeleri olarak çıkmıştır. Ama bu ayrı bir tartışma.

Şunu somut konuşabiliriz. 1982 Anayasası altında faşizm Türkiye’de yürütülebilir mi? Buna yürütülebilir demek için sadece kelime oyunu yapmak gerekir. Anayasadan biz neyi kastediyoruz? Anayasa devletin nasıl örgütleneceğini gösteriyor. Diyor ki, şurada bir parlamento olacak burada bir yürütme olacak orda yargı böyle olacak vb.... Güdüktür, müdüktür meselesi değil, otoriter eğilimli ve gerici bir devlet diyoruz. Ama anayasa böyle bir model çıkarıyor. Bu model işte bu toplumun devleti böyle örgütlenecek diyor. Bunun yanında da diyor ki, olağanüstü hallerde, savaş hallerinde bu anayasanın ve bu devlet örgütlenmesinin tümü kaldırılıp atılabilir. Şimdi buna dayanılarak faşizm yürütülürse bir allahın kulu da gelip derse ki “bak kardeşim işte anayasa altında yürütüyor” bu sadece demagojidir. Çünkü anayasanın gösterdiği devlet örgütlenmesi ortadan kaldırılıyor. Kimse gösteremez ki, bu anayasada yazılan devlet kurumları işlerken faşizm olur. Öyle şey yok! Hiç kimse bunu söyleyemez. Ama şu olur: O devlet kurumlarını elinin tersiyle atar. O maddeye dayanarak faşizmi getirebilir. Ama bu anayasa ve anayasanın gösterdiği devlet örgütlenmesi yaşıyor ve onun altında faşizm sürüyor anlamına gelmez.

Yoldaşın söylediklerine katılıyorum. Adamlar hiç de

demokrasi getirmek istemiyorlardı. Hiç de demokrasiyi hâlâ getirmeyi istemiyorlar. Fatma'nın söylediğine de kesin katılıyorum. 14 küsur parti kurulunca çözüme nasıl kabak gibi ortaya döküldü. Ama yoldaşlar şunu anlamak lazım şimdi uzaktan bakıyoruz biz. Anayasa kabul edildiği an biz faşizmin çözüme süreci başladı diyemezdik. Diyemezdik çünkü bir anayasa çıkardılar ama o anayasa uygulanacak mı uygulanmayacak mı belli değil. Anayasayı çıkartır rafa koyar o kurumların hiçbirini kurmaz faşizmi uygular. O zaman anayasa çıkarmış olmayacak ki sahtekârlık belgesi olacak. Ne zaman ki Siyasi Partiler Yasası çıktı, ne zaman ki, oluk gibi insanlar akmaya başladı, partiler kuruldu, o zaman belli oldu, bu anayasa işleyecek. Şimdi biz uzaktan bakıyoruz ve tarihsel bir dönemeç koymaya çalışıyoruz ve rızanıza sığınarak seksen bin dereden su getirerek diyorum ki, süreç içinde gelişen birşeye böyle dönemeç noktaları koymak zordur. Bunun bir öncesi de vardır. Adam cebinden çıkartıp ortaya durup dururken bir anayasa koydu. Onu da zorlayan bir süreç, yani anayasadan öncesi yok mu? Var. Ama öncesi, sonrası olduğunu da unutmuyarak, bütün bunları koyarak uzaktan bakıp bir tarih belirlemek istiyoruz. O zaman da anayasanın kabülü yüksek bir tepe olarak göze çarpıyor. Çünkü 14 tane parti kurulmasıyla 6 tane partinin olmasıyla kimsenin reddemeyeceği noktaya gelen çözüme anayasanın öngördüğü yoldan hayat işlediği için oluyor. Adamların niyetinde yoldaşla anlaşıyorum. Niyet başka mesele de bu uygulamaya başlandığı zaman işte çözümlenin ipuçları güzel çıktı ortaya. Yalnız Haydar yoldaş yanlış birşey söyledi, "faşizmin kaldırılması" dedi. Faşizmin *çözüme sürecinin başlaması* anayasanın kabulü ile olmuştur diyorum, kalkması değil.

Anayasa ağırlıkla işliyor bugün. Düşünürken kağıdın başına yazmanız gereken nokta budur. Bugün bu anayasa ağırlıkla işliyor. İşlemeyen değil, işleyen bir anayasadan konuşuyoruz. Demek ki bütün gelişen olaylar o dönemeçe bağlanıyor (ağırlıkla). Ama biz çözülmeyi anayasa nedeniyle başlatmıyoruz ki. Çözüme toplumdaki değişen güç dengesiyle oluyor. Anayasayı getirten de odur. Sınırsız yetkilerini

sınırlamak zorunda kalıyorlar. Ne Ulusu'nun tek partisi oluyor, ne üç kukla parti oluyor. Bu anayasa işlerken SODEP iktidarı alırsa ne diyeceğiz? O zaman mı faşizm kalkacak? Bunu başlatan süreç nedir?

Faşizm de uygulanışında çeşitlilik taşıyabilir, taşımaz mı? Taşır ama yoldaşın örneğine çok katılıyorum. Kır at olur, al at olur, yeşil at olur ama atı aslandan ayıran bırakım özellikler lazımdır. O da monolitikliktir. Parti kurabilme özgürlüğü varsa, orada faşizmden söz etmek çok güçtür. Yürütmenin sınırsız mutlakiyeti olmadı mı, faşizm olmaz. Çekiştir, çekiştirebildiğin kadar, parlamenter faşizm de dersiniz, her türlü şeyi de dersiniz, yozlaştırırsınız. Faşizm ne demek? Karşı devrim demek. Bunun ne sınırı, ne kitabı, ne allahı olur. Parlamenter mi olur? Gerici burjuva "demokrasilerini" faşizm diye göstermeye kapı açılıyor. Bütün sapıkların yaptıkları gibi. Nerede, İngiltere'deki demokrasi yoksa, işte faşizm! O zaman herşeyi kaldırıp attık, inkarcılığa saptık. Her zaman faşizm. Türkiye zaten faşisi demek ki. Bunun bir sınırı olur, 7. Kongre'yi eleştiriyoruz ama bir genel sınır koymuş. Ve bir sürü yanlış da düzeltilmiş. Faşizm nedir? Bir karşı devrimdir. Anayasa nedir? Ne kadar gerici olursa olsun — ki bizim bu anayasa gerçekten gerici, otoriter eğilimli bir berbat anayasadır — karşılıklı olarak yetkileri sınırlayan bir devlet modeli yaratan belgedir. Geçici maddeler diyoruz. Anayasayı bir açıp okuyun. Cumhurbaşkanı istemediği bir kanunu veto ettiği zaman, meclis bu sefer 3/4 çoğunlukla geri gönderiyor. Bu yürütmenin mutlakiyeti demek değildir. (Kaldı ki bu altı yıllık bir maddedir.) Böyle faşizm mi olur? 3/4 çoğunluk şıp diye pazarlıkla kurulabilir. Ortamı gelsin şıp diye kurulur. Ne oldu faşizme? Bu anayasa daha tam olarak veto etme yetkisi vermiyor. Veto ediyor ondan sonra 3/4 çoğunlukla gelirse ağızını açamıyor. Bu nasıl şey? Konuşuyoruz, konuşuyoruz. İmkânı yoktur yoldaşlar, alışkanlığın ataletine kapılmamak lazım. Başka türlü komünist partisi yaratılamaz. Hayati bir dönemeçteyiz. Ben bunu ikinci defa söylüyorum. Daha önce de devrimci durum meselesinde aynı durumla karşılaştık. Varlık yokluk meselesidir. Bu partinin yöneticisiyse bu gerçekten iyi anlamak zorundayız.

Levent Y: İlk başladığımız nokta açıcı, güzel bir nokta. Yoldaşlar gayet güzel anlattılar. Bunun altını bir kez daha çizmek lazım, yoldaşın en son söylediğiyle de bağlayarak. Faşizm karşı devrimse, çıplak bir diktatörlükse, sadece ve sadece güç belirliyorsa kendini sınırlamamak zorundadır. Ve sınırlandırmıyor. Ne zaman ki sınırlandırmak zorunda kalıyor — isteyerek yaptığı birşey değil, toplumdaki güçler dengesi nedeniyle — o zaman bu güçlerin, faşizmin çözülme sürecini başlatması olasılığı ortaya çıkıyor. Anayasanın kabulü aslında böyle bir sınırlandırma zorunda kalmasının dönüm noktasıdır. Gayet tabii ki onu yoldaşın söylediği gibi anlamak lazım. Öncesi var sonrası var. Her gelişmenin bir öncesi ve sonrası var. Belli dönüm noktaları var ve anayasa bunun dönüm noktasıdır. Olmayabilirdi. Uygulanmazsa, kağıt üzerinde yazılırsa, hayatta yazılmazsa, o zaman bir dönüm noktası olamaz. Çünkü hayat herşeyi esas olarak belirliyor. Kağıt parçası belirlemiyor. Ama ne zaman ki bu yazılar hayatta uygulanmaya başlıyor, o zaman bunun bir dönüm noktası olarak görülmesi mantıksal olarak zorunluluktur. Onun için anayasa çıktığı zaman, çözülme başladı demek mümkün değildi. Fakat ne zaman ki, bunun hayata geçmesi başladı o zaman işte bu paylaşımsız mutlak erk, bu diktatörlük sulanmaya başladı. Ve kademe kademe, seçimler, partilerin kurulması ve bunun üstüne boyuna taş koyuyor. Bu noktada baktığımız zaman Ragıp yoldaşın söylediği noktaya dönmek lazım. Yani faşizmi doğru anlamak zorundayız.

Ve bu ayrımı yaptığımız zaman herhalde herşey yerli yerine daha kolay oturur. Her türlü gerici rejimi faşizm diye nitelemek yanlışından kurtuluruz. Türkiye’de taa Kemal döneminden beri faşizm vardır gibi bir yanılsa gitmeyiz. Çünkü bunu söylemezsek onu da söylemek zorundayız. Örtülü, gizli, utangaç faşizm gibi herşeye faşizm demek zorunda kalırız. Burjuva demokrasisine de burjuva diktatörlüğü demek doğru ama burjuva demokrasisi faşizm değildir. Finans kapitalin egemenliği olan ülkelerdeki burjuva demokrasisi de burjuva diktatörlüğü ama niçin faşizm değil? Cevabı çok açık ve basit aslında. Bu noktada bağlarsak herhalde daha kolay kafamız açılır. Bugün Türkiye’deki rejim faşist değildir.

Yusuf Y: Veli yoldaşın dediği gibi örgüt gerçekten yeni politikayla yeni bir hamlenin eşiğinde. İyi kavramamız ve etrafa tüm örgüte bunu çok iyi özümsetmemiz lazım. O açıdan, yoldaşların ne ölçüde özümsemediğini burada görmek istiyorum.

Ragıp Y: Biz komünist siyasal bir hareketiz. Örgüt kurmaya çalışıyoruz, iktidara gelmek için. Birkaç yönü var bu işin. Ben diyorum ki, bu anayasa meselesinde doğru bir anlayışa varmak için, meseleye birkaç yönden bakmak gerekiyor. Birincisi şunu diyebilirdik: Bizim düşündüğümüz doğru ama şimdi söylemek zararlı. Sussak kârlı olmaz mıyız? Biz her zaman doğruyu söyleriz ama bazen susabiliriz. Acaba böyle bir durum mu var? Siyasal bir hareket olduğumuzu unutup doğrucu davutluk mu yapıyoruz? Hayır, bence mutlaka bu söylediklerimizi yığınların önünde söylememiz gerekiyor. Öbürü, Türkiye devrimci hareketinde çok sık görülen kurnazlıktan öteye gitmeyecektir. İkinci adımda ayağımıza dolaşacaktır. Yoldaş açış konuşmasında bence bunu çok güzel söyledi. Biz bu rejime faşist değildir diyor isek, anayasanın çıkıp uygulanmaya başlamasını, tepyi işaretlememiz gerekiyor. Yoksa, hakikaten soracaklardır: "Yahu kardeşim bu nasıl bir faşist anayasa ki bunun altında oluyor işler?" Onun için "şimdi yanlışlarımızdan söz etmek doğru mudur değil midir" bir kenara bırakıp, bunu böylece koymak lazımdır.

Gene siyasal taktik açısından bence önemli birşey var: O da, hakikaten biz gidişin yolunu doğru görüyorsak — ki çözülüyor demekle zaten bunu herkese göstermeye başladık ve hayat da öyle gidiyor ve bu anayasa uygulandığı için de böyle gidiyor — şu durum ortaya çıkacaktır yoldaşlar. Bu yolda adım atıldıkça, faşizm bitti demekten çekinen, çeşitli taktik nedenlerle şimdi söylemeyelim susalım, psikoloji bir düzelsin o zaman söylerize doğru gidenler yavaş yavaş şu noktaya geleceklerdir. Faşizm değil diyemediği için, başlayacak örtülü faşizm, parlamenter faşizm.... Bu açmazdan kurtulmak o zaman çok daha hicap verici birşey olmaya başlayacak. Çünkü hayat gözümüzün içine sokmuş olacak. Taktik olarak iki açıdan da bence yanlış. Anayasa konusunda yanlış yaptığımızı söylememek taktik

olarak, siyasal bir hareket olarak yanlış olur. Bu konuda söylemek gerekir. İleride kazanacağımız bir sürü şey açısından bu önemlidir.

Gene siyasal taktik olarak şu açıdan önemli: Burjuvazinin tek bir otorite etrafında, tam bir monolitiklik içindeki iktidarı altında yığınların hareketlenişinin ne olacağı konusundaki öngörülerimizle bunun çeşitli tavizlerle dağılmaya başladığı bir ortamda örgütü nasıl çalıştıracamız arasında bir uçurum vardır.

Felsefi açıdan da bence doğrudur. Anayasalar, tarihsel analiz açısından hangi tarihsel dönemlerde ne işlevlerle ortaya çıkmıştır sorusunu sormak bile, anayasanın bu işte nasıl bir tepe olduğunu ve cuntanın neden diğer kesimlere karşı "anayasal bir taviz" vermek zorunda kaldığını bize anlatır. Bu gerçekten tarihsel açıdan anayasanın işleviyle bağlı birşeydir. Burjuvazinin kendisini kendi arasındaki çelişkilere rağmen tek bir sınıf egemenliği olarak nasıl örgütleyeceği sorusu burda yatıyor. Onun için bu yanıştan bahsetmesek, bu işi biraz kenarda tutsak gibi birşey söylemeyiz.

İdeolojik açıdan da bu konuyu böyle söylemek bana çok doğru geliyor. Hakikaten devlet, burjuvazi nasıl yönetir ve bugün örgütsel olarak burjuvazinin bu durumu karşısında neler yapmak gerekir sorularının yanıtını da daha doğru anlayabilmek için bunu doğru görmek gerekiyor. Yoksa bugün burjuvaziye karşı nasıl savaşılabileceği sorusunu gerçekten içerikli olarak yanıtlamak çok zor olacaktır.

Fatma Y: Gerçekten, örgütsel olarak bunu bugün söylemenin büyük önemi vardır. Bir de birşey hatırlatacağım. Yoldaşlar şöyle bir geriye giderlerse, toplantı kararlarımıza doğru, biz, yanılmıyorsam, daha 1982 yılında olanaklar ve tehlikeler artıyor diye bağırmaya başladık. Artan olanak neydi acaba? Neyi görmüştük de bağırmaya başlamıştık? 83 yazında menşevikler faşizm geldi dediler. Tam da faşizmin gitmekte olduğunu gösteren olaylara faşizm geldi dediler. Biz daha çözülmeyen bahsetmeden önce yazılarımızda şu fikre sık rastlanıyor. Herkes gider Mersin'e menşevikler gider tersine. Ardından Kasım seçimleri geldi. Ve ondan sonraki yazılara bakarsak olanaklara

vurgu artmıştır. Peki ama neden? Düşünelim hepimizin elbirliği ile aldığımız kararlar bunlar. Kısaca hatırlatmak istediğim şu ki:

Gerçekleri, hayatın dönüşlerini zamanında izlemeye çalışan bir hareketiz. Bazı keskin dönüşleri aynı kesinlikle anında söyleyememişiz. Ama bakmışız görmüşüz ve bu mantık doğrultusunda kararlarımızı almışız. Şimdi gelişmeleri yeniden gözden geçirip dönemeçleri daha net tartıyoruz ve saptıyoruz. Örgüt bunu yapmazsa geri kalır.

45 dakikalık kayıt bozuk. Kenan ve Vural yoldaşlar dahil çeşitli yoldaşların meinleri eksik.

Yusuf Y: Irkçıdır, sonuna kadar gerici ülkelerdir. Her iki ülke de emperyalist ülkelerdir. Ama bizim yaptığımız faşist tanımına sığmamaktadır. Bu geçmişte tartıştığımız bir konu olduğu için bir şakayı yoldaş ciddiye almış.

Kenan Y: Haydar yoldaşın bir sorusu vardı. Onu cevaplamak istiyorum. Faşist ekonomik programla ilgili soru. Türkiye'de o iki yıllık uygulanan programla ondan bir yıl önceki program aynı program mıdır sorusu.

Aynı programdır. Faşizmin ayrı bir ekonomik programı var demek doğru değildir. Faşizmin ekonomik programı, kapitalizmin o günkü gereksinimleri için bir programdır aslında. O zaman bakacağımız yan, ekonomik program değil, devletin kendisidir. Devlet nasıl bir devlet?

Vural Y: 1980-82 arasında devlet nasıl bir devletti?

Kenan Y: Faşistti.

Levent Y: Tabii ki 80-82 arasında faşistti. Faşizm korporatiflik istiyor tamam, ama onu oturtamadı diye faşizm olmadı demek yanlıştır. Onun için oturtamadı, faşizm kurumsallaşamadı gibi kavramlar yanlış oluyor. Ragıp yoldaşın söylediklerine anayasa konusunda kesin katılıyorum. Veli yoldaş açılıştta söyledi, bizi getirecek anayasaya dedi. Çünkü biçimi belirleyen belgedir ve

tartıştığımız da biçimdir.

Anayasa nedir sorusuna da, her yazılı belgeye, işte bu anayasadır diyerek yanıt veremeyiz. O zaman ben üç madde yazdım, herşey, Kenan Evren'in iki dudağı arasındadır, başka kimseye söz hakkı yoktur, buna da anayasa dedim dersek, isteyen istediğini der ama o anayasa olmaz.

Çözülme, demokratikleşme, yıkılma meselesini tam bir yerine oturtmada yarar var. Çünkü demokratikleşmeye çeşitli anlamlar yüklenebilir. Subjektif anlamlar. İnsanların niyeti olarak. Kesinlikle böyle bir niyetlerinin olmadığı çok açık. Fakat demokratikleşme, çözülme, yıkılma burada subjektif niyetlerden kurtularak, objektif anlamı olarak tanımlamamız lazım. Çünkü bir takım haklar bir takım kurallara bağlanmaya başladığı andan itibaren çıplak diktatörlüğe karşı adımlar atılmaya başlanıyor. Gerçekten bugün çözülme sürecine bir demokratikleşme eşlik ediyor ama yanlış yapmayalım. Bu bir seminerde de tartışılmıştı. Bizzati bu rejimin kendisinin demokratikleşmesi bir çelişki olur. Onu birbirinden ayırmamızda yarar var.

Haydar Y: Hitler Weimar Anayasası'nın bir maddesine dayanarak ülkeyi ele geçiriyor ve faşist diktatörlük uyguluyor.

O zaman soru şu: Anayasanın kendi içinde bu madde var. Ülkeye el koymak. Yine anayasaya dayanarak el koyuyor. İkincisi anayasanın tümünü rafa kaldırmıyor. O günkü devleti ilgilendiren, o günkü ortamda çıkarılara ters düşen, maddeleri çıkarıyor, yine anayasayla ülkeyi yönetiyor. Yasasız, kuralsız ülke yönetilmişse bir devlet anarşisi söz konusu olur. Yasasız, kuralsız devlet yönetilemez. O zaman devlet diyemeyiz biz buna. Devletin kendisi baskı, şiddet ve o devletin yasalar ve kurallar çerçevesinde yönetilmesi demektir. Faşizm de o anayasanın bir maddesine dayanarak ülkeye el koyuyor.

Bugün 82 Anayasası'nda da aynı kural vardır. (*Veli Y:* Bütün anayasalarda var.) Demek ki anayasaya dayanarak ülkeye el koyuyor ve tümünü de reddetmiyor. Mesela 61 Anayasası'nın bütün maddelerini reddetmedi ki Kenan Evren. Onlara dayanarak ülkeyi yönetti. Demek ki yasadız ülkeyi yönetmiyor faşizm.

Veli Y: Söylediklerinde doğrular var. Getirdiğin nokta doğru değil. Dünyada en demokratik anayasayı göster, bütün anayasalarda o madde vardır. Şimdi Weimar Anayasası faşist midir? Yasasız devlet mi olur? Tabii ki anarşi olur. Ama ne gibi yasalar bunlar? Ne bileyim, trafik lambası yeşil yanınca geçersin, kırmızı yanınca durursun. Faşizm gelse de olacak, gelmese de olacak. Ev kirası ödemeyeni mahkemeye verirsin. Bunlar olmazsa kaos olur. Bu tür şeyler başka. Proleter devlet bile geldiği zaman bir yanını koruyor, bir yanını atıyor. Hangi yanını atıyor? İşine gelmeyen yanını atıyor. Nereyi ilgilendiriyor bu? Erki ilgilendiriyor. O yüzden tartıştığımız o değil. Tartıştığımız şu: Bir anayasa var, diyor ki: şöyle bir devlet olacak, böyle bir parlamento olacak, böyle bir anayasa mahkemesi olacak, böyle seçimler olacak, partiler kurulabilir vs. Erke yönelik kurumlar getiriyor ve bu kurumlar çalışıyor. Bütün anayasalar, olağanüstü durumda bunlar kenara itilir ve erk yürütmenin altında merkezileştirilir, der. Buna dayanılarak yapılırsa, dememelisin ki, anayasa altında uygulanıyor. Çünkü anayasanın devlet biçimini ilgilendiren kısmı rafa kaldırılıyor. Anayasanın yürürlükte olmasından kasıt, onun öngördüğü devlet biçiminin yürürlükte olmasıdır. O anlamda söylüyoruz. Tüm yasalar ve kurallar faşizmde kalkar demek için şaşırmış olmak gerekir.

Haydar Y: Tek partiye ülkenin yönetilmesi konusu. İran örneğini vereceğim. O zaman İran'daki rejime faşist diyebilir miyiz? İran'da Humeyni'nin tek başına diktatörlüğü var. Tek başına yönetiyor. (*Veli Y:* Sovyetler'de tek parti var! Ortada bir de sınıf karakteri denen birşey var!) Yine sosyalist ülkeleri getirirsek orada da tek partinin diktatörlüğü var. (*Veli Y:* Hep demiyor muyuz, proletarya diktatörlüğünün daha demokratik biçimine geçmeleri lazım diye? Özü proletarya diktatörlüğü. Ama tek parti olduğu için faşizm falan değil, başka bir kategoria bu.)

Recep Y: Burada temel bir noktada yanlış yapılıyor. Çıplak diktatörlüğü yasalarla sınırlamak olanaklı değildir. Temel bir doğru teori var, "yasalarla sınırlı olmayan şiddetin örgütlen-

mesi". Şimdi bunu yasalarla sınırlamaya çalışmak o temel doğrudan sapmak anlamına gelir. Çıplak diktatörlük varsa orada yasalarla sınırlanmayan birşey vardır.

Veli Y: Ama hırsızlık hâlâ suç, adam öldürme suç. Onlar başka şeyler. Tabii.

Fatma Y: Bu çağda en demokratik ülkelerin anayasalarında bile karşı devrimi meşru kılan maddeler var. Bu burjuvazinin anayasallık yeteneğini yitirmekte oluşunu gösteriyor. Faşizmin anayasal olduğunu göstermiyor. Burjuvazinin genel olarak gericileştiğini ve artık anayasalarına en demokratik koşullarda bile en anti-demokratik olasılığa da kapıyı açan maddeler koyduğunu gösteriyor. O bir tutamak sağlıyor. Ondan sonra faşizm hiçbir zaman o anayasa ile sınırlı olamaz. Mantığına ters yoldaşlar.

Vural yoldaşın dediklerine gelirse 4 soru sordu yoldaş. 3 soruyu Veli yoldaş sormuştu. Dördüncü soruyu eklemesi ve ondan sonra dedikleri, "ne sorguya çekiliyor?" sorusunu getiriyor. Yoldaşın dedikleri, toplumsal destek olursa faşizmdir sonucuna varır. O zaman, anayasa geldikten sonra faşizm geldi demek lazımdır.

Bu iki yıllık dönemde çıkarılabilecek en çok yasayı ve en çok karar aldı ve bunları alan 5 kişiydi. Bundan daha başka monolitik devlet biçimi olarak ne hayal ediyoruz ki? Ha o zaman geliyor yerleşme meselesindeki yanlış anlayışa. Tıkr tıkr işleyen oturmuş gelişmiş bir mekanizma beklemeye başlıyoruz, ki olabilir de olmayabilir de. Olmaması sorun olmasın. Monolitik devlet biçimi oldu Türkiye'de.

Faşist devletin kuruluşu süreç mi meselesinde bence devrimle karşı devrimi aynı anlamaktan kaynaklanan bir yanlış var. Karşı devrim eski düzeni korumak için yapılan birşey. Devrim, yepyeni bir düzen ve yepyeni bir devlet getiriyor. Şimdi ikisinin yaşayacağı aynı süreç mi? Tabii ki süreç ama akışkanlık var birinde. Öbüründe devleti yıkmasıyla, baştan sona mülkiyet ilişkilerini değiştirmesiyle kalın çizgiler var, bunda başka bir akışkanlık var. Birinden diğere çok daha kolay ve çabuk geçme

durumu var.

Askeri-faşist ayrımına gelince şöyle bir yanlış orada çıkıyor: Faşizm için toplumsal destekle bağlı bir anlayış geldi mi, tabii ki askeri bir biçim altında geldiğinde faşizm mi değil mi diye sorguya çekme anlayışı doğar. Dünyada faşist olmayan askeri diktatörlükler de olabilir. Bizim tanımımız gayet net, işlevleriyle, yapacağıyla veriyor. Askeri üniforma altında yapıyorsa askeri faşist diktatörlük olur. Yapılmıyorsa sivil faşist diktatörlük olur.

İktidar bloku oluşturamadı diyorsun, çok yanlış. Yığınsal destek bulamamış olması başka birşey, iktidar bloku kuramamış olması başka birşey. Çok sayıda "ilericilerimiz" bile Evren'e beyefendi diyordu. İşler değişmeye başlayınca aydınlar dilekçesine imza bastular. İktidar blokunu bal gibi kurdu. Demirel'i dahi kuyruğuna taktı. Ne zaman ki işler değişmeye başladı o zaman iktidar bloku parçalanmaya başladı. Neden başladı? Burjuvazi genel olarak bu düzenine yeterli toplumsal destek alamamıştı. Zaten o da bizim faşizm demek için şartımız değildi! Hatta dedik, toplumsal destek bulamayacak, zayıftı. Al, al, al iyi ama ne kadar alacaksın? Öyle olunca tabii homurtular başladı. Homurtular başlayınca tabii Demirel de homurdanmaya başladı vs. İktidar bloku bozuldu.

Almanya'da çalışmanın getirdiği zaafılar var. Bu konuları içeren tek bir kitabın piyasada olması var. Ama yoldaş bilincine çıkarırsa çözülür.

Yusuf Y: Galiba unutuyoruz 12 Eylül'le 82 arasında cunta eski devlete paralel ikinci bir devlet kurdu. Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliği adı altında. Ulaştırma Bakanlığı vardı, orada ulaştırma komisyonu vardı. İstihbarat örgütü vardı, orada istihbarat komisyonu vardı. İstatistik vardı ayrıca istatistik örgütü vardı. 82'ye gelindiğinde bu eski aygıtla yeni aygıt arasında ciddi sorun çıktı. Demin yoldaş sordu kendine özgü yapı kurdu mu diye. Bal gibi kurdu. O genel sekreterliğin şemasını kaşıtıp çıkarırsak hakikaten yeni bir devlet mekanizması, monolitik bir devlet mekanizması kurduğunu görebiliriz.

Kenan Y: Eski yazılara tekrar bakmak lazım galiba. Biz bir açık kapı bıraktık, korporatiflik meselesiyle ilgili. Faşizm kurumsallaşmayı hedefliyor gibi birşeyler yazdık. (*Fatma Y:* Amacı olarak.) Amacı o da. Sanki bu olmaan faşist olmayacakmış gibi bir anlam taşıyor olabilir.

Ragıp Y: Geldiği gün söyledik. Bunu hedefleyecektir dedik.

Vural Y: Ben en başında, birşeyi söyledim ki hem hazırlıksızlık var. Hem iki gündür yoğun bir tartışma var.

Veli Y: Ama zaten başka birşeyi tartışıyorsun. Sen bu gelen faşizm mi değil miydiyi tartışıyorsun. Sen başka birşey tartışmıyorsun.

Vural Y: Ben diyorum ki bu benim bir seçimim. Faşizmin çözülme sürecini ve bugün faşizm olmadığını, otoriter bir rejim olduğunu algılamakla birlikte tabii ki bu tartışma kafama geliyor. İnsan istediği tartışmayı istediği noktada sınırlandırır, üç noktayla da, dört noktayla da sınırlandırır. Ama ben diyorum ki yaşamda da bir soru var. Benim kafamda bir soru var. Bu soruyu tartışmak lazım. Şimdi mesele faşizme özgü program değildir, her ekonomik program dersek tabii ki değildir. Onun için ben ekonomik-siyasal program dedim. Onun en güzel göstergesi de, Turgut Özal denen adam cuntadan sonra da aynı uygulamayı yaptı. Ve kapitalizmden farklı bir öz anlamak gibi birşey yok. Devletin belli parçaları geliyor, iktidara el koyuyor, devletin en temel organlarından biri, ordu gelmiş iktidara el koymuş. Bunun izahında başka birşey yok yani. Devlet aygıtının belli bir parçası geliyor, iktidara el koyuyor. Belli bir sınıfsal özellik de taşıyor. Bir de bir program yapıyor. Ekonomik-siyasal programı var. Bu tabii ki ülkenin objektif olarak kapitalizmi sürdürebilmek, kurtarabilmek için yaptığı birşeydir. Niye faşizmle yapmak zorunda? Çünkü öteki koşullarda Türkiye kaldıramıyor burjuva demokrasisini. Onun için yapıyor. Bunda tamamen anlaşıyoruz. Şöyle bir örnek de verilebilir. Avrupa'nın birçok yerinde sosyal-demokratlar aynen Turgut Özal'ın uygu-

ladığı programı uyguluyorlar. Kapitalizm krize geldiği zaman dünyanın her tarafından otoriterlik de artacak. Programatik şeyler de değişecek. Sosyal demokratlar da artık Keynesci politika izlemiyorlar, hepsi Friedmancı oldular.

Bunların hepsi böyle ama bu emperyalizmin zayıf halkası dediğimiz bir ülke ve belli bir devrimci kabarış var, ülkede devrimci durum var. Bunu bastırmak için faşizm getiriyorlar. İşin bu kadarı çok açık biçimde faşizmin neden geldiğini anlatıyor bize. Eğer bir devlet biçimi diyorsak, her devlet biçimi kendisini yasal bir çerçeve ile yansıtır. Sonunda bu adamlar kendi tartışılmaz meşruluklarının ürünü olan bazı kağıt parçaları ortaya atıyorlar. Şimdi bazı yoldaşlar diyorlar ki, bunun tarihsel ve siyasal olarak meşruluğunu tartışmak lazım. Şimdi bu monolitiklik ve anayasa tartışması, ikisinin bağlandığı bir nokta var. Şimdi kendi kendime şunu soruyorum. Monolitiklik eşittir tek parti midir? Olmayabilir bence. Çünkü şu olabilir: Faşist devlet resmi ideolojisi ile ister kararname deyin, ister anayasa deyin, ama kağıt parçalarıyla kendisi bir çerçeve çizer. O çerçeve içinde olanlara özgürlük tanır, olmayanlara özgürlük tanımaz. Bu örnekte düşünelim. 82 Anayasası'nı getirip uygulamaya koydular. Ondandı sonra ne yaptılar? 82 Anayasası'nı uygulayarak bir seçime girdiler. Bu seçimde istedikleri partiyi veto ettiler, istedikleri parti seçime katıldı, ötekiler katılmadı.

Veli Y: Ama istemedikleri bir parti seçildi.

Vural Y: Tamam ben de oraya geleceğim işte. Orada zaten yığın desteği meselesi çok hayati bir özellik kazanıyor. İster faşist olsun, ister başka bir rejim olsun, kalıcılığı, kalması bu şarta bağlıdır. Bu olmadan hiçbir iktidar kalıcılığını sağlayamaz. O halde şöyle bir durum ortaya çıkıyor: 82 seçimlerine girildi. Ana taktik Türkiye'nin eski siyasal yapılanmasının uzantısı olan iki ayrı kanaldan cuntanın altına yığın desteğini getirmektir ve faşizmi bu yoldan uygulamaktır. Bir tanesi CHP'nin devamcısı olan HP, MİT'den doğrudan doğruya liderliği saptanmış biri, ötekisi, eski generallerden oluşan MDP. Eğer bu oyun toplumun gerçek güç, sınıf ilişkileri, iktidar bloku yığın desteğiyle bütün-

leşebilseydi, eğer MDP bir faşist parti haline gelebilseydi, bu başka bir gelişme olurdu. Ama ne oldu? Yine başbakanlığın koridorlarından çıkmış olan bir başka parti seçimleri kazandı. Cunta kendi istediği yığın desteğini bu yolla da kazanamamış oldu. Bu şu demektir: Anayasayla uygulanır-uygulanmazlığı meselesinde ben şunu getirdim. Diyorum ki başka türlü gelişseydi uygulanabilirdi. Uygulanamaması birşeyi gösteriyor ki, bu faşist cunta gelmiştir, iki yıl da iktidarda kalmıştır, ama nasıl ki Latin Amerika ülkelerine bir takım askeri diktatörlükler geliyor. Hatta yakından bakarak bunların bir kısmında finans-kapital bal gibi var ama ondan sonra da demokrasiye geçiş programı yapıyoruz diyorlar. Şimdi bu askeri diktatörlük de öbürünü getirmede gerçekten büyük faktör. Ben dedim ki faşizmi belirlerken iki ögesi vardır: Bir, bu söylediğim gerçek güç ilişkileri ve iktidarın sınıf karakteri ve bunun toplumu kendi altında örgütleyebilmesi ve de bunun biçimi tabii ki. Bunun biçimi devlet biçimidir. Ama ben diyorum ki, onun o organlar, şemalar düzeyinde, yani biçimin biçimi diyebileceğimiz düzeyi belirlemiyor bu işi. Buradan da çıkarak diyorum ki, 1982 Anayasası ile bu oyun uygulanabilirdi. Şimdi geçmişe baktığımız için uygulanamadı. Ama bunun uygulanamamasının nedeni o kağıt parçası değil. Çünkü o kağıt parçasından başkalarının elinde de var. Ve o kağıt parçasının faşist bir uygulamayı geçerli kılan özellikleri var.

Şimdi mesela burjuva anayasalarından örnekler veriliyor. Gayet tabii hepsinde o var. Burjuva diktatörlüğü, özü bu. Yalnız mesela deniyor ki, anayasa yürütmeyi sınırlandırır, doğru. Ama birşey daha yapar. Kişi hak ve özgürlüklerini, temel hak ve özgürlükleri de düzenler. Yani birini sınırlandırırken, ötekilerini de genişletir. Anayasalarda, bir de bu taraf var. Şimdi bizim anayasada polislin, devlet gücünün adam öldürme yetkisi de vardır. Bizim anayasada hiçbir hak ve özgürlük, hiçbir demokratik hak ve özgürlük yok. Şimdi o zaman gelelim işin operatif yönüne. Bana göre işin operatif yanı şu: Şimdi bu tartışmanın öyle bir mantığı var ki, kutular var. Belli mantık bağları var bunların arasında. Yani bugün faşizm yoktur diyorsun, ama dün bu anayasa çıktı, bu neydi? Seçimler oldu, bu

neydi? Ve diyorum ki ben, benim kafamda bu uzanıyor otomatik olarak, bu neydi? Çünkü şu tam yanıtını bulamıyor. Yani iki yıl, gelen kendi yasal biçimini fiili olarak yaratıyor ama bütün askeri diktatörlükler de yaratıyor. Yaratamayan cunta sonra bir anayasa yapıyor ve biz diyoruz ki faşist anayasa yapmadı, zorunda kaldı tamam. Kendi eliyle oldu sonuç olarak bakarsak. Dün tartıştık, hangi anayasayı getirirse geçirecekti. Çok açık birşeydi (... Y: Ama bunu getirmek zorunda kaldı.) Ama işte ben de tam da onu söylüyorum. (*Veli Y: Parmak ayı gösteriyor, oraya bakmak gerekirken parmağa bakıyoruz gibi geliyor*). Ben de diyorum ki niye getirmek zorunda kaldı? Dış nedenler var, iç nedenleri var. İç nedenlerin temeli, işte bu yığın desteği, iktidar bloku vs. (*Veli Y: Ama ne kadar doğru söylüyorsun burada. Sen yığın desteğini faşist olmaya bir koşul getirmediğin öpüp başıma koyayım. Yığın desteği kazanmazsa yaşayamaz. Kazanamadığı için de yaşayamıyor. Ama sen bunu faşist olmaya gerekçe getiriyorsun.*) Şöyle bir mantık var. Benim niyetim işi zora koşmak değil. Bu adam nasıl bir faşist ki, zorunda kaldı, morunda kaldı ama şimdi zorunda kalmanın birtakım tarafları var, geliyor iktidara iki yıl kalıyor, ondan sonra da devletin biçimi olacak belge getiriyor, bu da faşist değil. Ben de diyorum ki, orada mantık ister istemez, soruyu getiriyor. Getiriyor ki, bu adam daha ilk geldiğinde zaten fiili olarak da faşist bir biçimi kurmamış olabilir. Şimdi operatiflik yanı şu. Bugün ve buna benim hiçbir itirazım yok, bu faşist cunta değil. Bu faşizm değil. Bunda anlaştık. O halde getirip de bunu anayasayla bağlamayalım. Benim önerim bu. Operatif olan da bu. Benim dünden beri de söylediğim bu zaten.

Veli Y: Bu faşizm değil dedin mi mesele bitti. Mesele değil! Ondan sonrası tartışmadır. Örgüt ama dönemeci dönmüştür. Çıktığımız zaman ne yapacağımız bellidir. Tamam. Tabii tartışacağız. Çünkü ben oralarda doğru söylediğimize inanıyorum ama o başka mesele. Şimdi bu bilimsel. Hayata bakıyoruz, olgular var. Bunu reddetmiyoruz. Bu niçin böyle oldu diye anlamaya çalışıyoruz. Anlamaya çalışırken adım adım geri gidiyoruz. O noktada, "gelen faşizm miydi?" sorusu da

meşrudur. Ama tartışma bugünkü gerçeği değiştirmek için yapılmıyor artık. Tamam, tartışalım. Kalıcılık için yığın desteği mecburidir dediğin kesinlikle doğrudur. Türkiye, Almanya değildir, olanakları yoktur, desteği sağlayamayacaktır ve gidecektir kısa zamanda derken onu söyledik. Yani yığın desteğini faşist olmanın belirleyiciliği olarak getirmedik. Şunu da söylüyorsun doğru, ana taktik, demokrasi oyunuyla yığın desteğini kazanmaktı. Tabii. Çünkü hiçbirimiz demedik ki bu cunta demokratik insanlar oldu. Konuşmada da bin defa dedim ki bir oyun olarak başladı. Ama oyunun kuralları yürüdü. Oyun uygulanabilseydi — yaptığın hata orada oluyor — bu anayasa ile faşizm uygulanırdı diyorsun. Hata orada oluyor. İki şeyi, hayatta hepsi birliktedir ama metot açısından, anlayabilmek için, analiz için ayırmak gerekir. Önümüze anayasa diye bir belge göndermişler. Bu nasıl bir devleti öngörüyor diye tartışmak çok meşrudur. Toplumun içinde bulunduğu durumdan ayrılarak, uygulanacak mı uygulanmayacak mı sorularını kenara koyarak bu anayasa nasıl devlet kurumları getiriyor? Bu meşrudur ve bu soruyu sormak lazım. Soruyorsun. Bu anayasa faşist bir devleti öngörmüyor. Şimdi söylediğine geliyoruz. Oyunu uygulayabilseydi, bu anayasa ile faşizm uygulanırdı. Bunu böyle koymamak lazım. Şöyle demek lazım. Faşist olmayan bir anayasayı ülke içindeki güçlere ve Avrupa'ya göz boyamak için kabul ettiler. Fakat o anayasayı, içine koydukları küçücük maddeye dayanarak kenara koydular, anayasanın öngördüğü devleti kurmadılar ve faşist bir rejimi sürdürdüler. Yani getirdikleri anayasa yine faşist olmazdı. Anayasanın gösterdiği devleti yok edeceklerdi. Biz o zaman şunu demek zorunda kaldık. Getirdikleri anayasa faşist bir belge değildir, fakat bir sahtekarlıktır. Monolitiklik sürüyor. İşin önemli tarafı şu ki bu da olmuş değil. Anayasa uygulanıyor. Üç parti de değil, bir sürü parti var, gerçek burjuva partileri var. Sosyal demokrat merkez partisi var, sosyal-demokratların biraz daha sol bir partisi de kurulmak üzere. Ciddi bir kavga var ortada. Bu ne için? Bu adamlar da demokrat olmadı, melek olmadı. Görüyorlar ki ipler elden gidiyor. İplerin elden gitmesi kelleyi sorguya çekiyor. Düşünün. Bu kadar zulüm yapmışlar yarın ne

olur bilinmez. Konsolide etmek durumunda kendisini. Yarı asarlarsa Çankaya'da, tabii hiç hoşuna gitmeyecek asılanların. Tabii bugüne kadar aralarında çelişki bulunan sivil faşist güçlerle de zemin yoklaması yapıyorlar. Tabii ki faşist bir parti yaratarak onun eliyle yığın desteğini kazanmak için uğraşacaklar. Çünkü onlar da gayet iyi gördü, neden iki yıl içinde bunlar olmak zorunda kaldı? Çünkü yığının desteğini arkaya alamadı.

Koray Y: Bütün bunlardan şu çıkıyor yoldaş, faşist bir anayasa olamaz.

Ragıp Y: Bu anayasa konusu, bakın nasıl tartışmayı oradan oraya çekiyor. Dün yoktu bu iş, anayasa tartışmasından giderek yığın desteği meselesine geldik. Yığın desteği meselesinden gelmedik, anayasa tartışmasından başlayarak buraya geldik. Çok basit bir nedenle. Yoldaş onu küçümseyerek söyledi ama ben ısrar ediyorum. Anayasa meselesini burjuvazinin bütün evrimiyle birlikte, tarihsel bir eğilim olarak gericileşmesiyle birlikte o siyasal tarihsel çerçevede düşündüğümüz zaman anayasa tartışması luzumsuz bir tartışmadır. Anayasayı o çerçevede düşünmek ise, faşizm kalktı dediğimiz andan itibaren, neleri yapmak zorunda kalacağımızdaki anlayışımız açısından önemli bir gösterge dir. Luzumsuz bir kağıt parçasıdır şeklinde anladığımız, işin özü orada değildir, bu tartışmayı açmayalım diye bir kenara ittiğimiz sürece aynı bugün olduğu gibi yapılması gereken tartışmayı başka yerlere kaydırırız. Çözülme anayasayla başlamış mıdır başlamamamış mıdır, faşizm miydi değil miydiye kayıyor.

Yüzüğü samanlığın içinde kaybediyorsak önünde aramayalım. Anayasa anlayışımızı doğru bir yere koyalım. Bence her belge anayasa değildir.

Vural Y: Bu koyuş, bence anayasanın meşruluğunu keyfiliğe bağlamaktadır. Çünkü esas meşruluğun temeli ne, gelin onu tartışalım. İşte bu işin hukuksal yanı var, tamamen de onu konuşuyoruz. Dünyanın hiçbir yerinde devlet eğer en sıfırından başlamazsak gökten düşmüyor. Hepsinin içinde yaşadığı bir

devlet düzeni var ve onun biçimini belgeleyen bir anayasası var. Onu yıkan her devlet gücünün kendisi temelden asli, kurucu bir güç olarak bir kenara itiyor, kendi yarasasını koyuyor. Bunun meşruluğuna gayri meşruluğuna bakacak ulvi, ilahi, tepeden bakacak hiçbir güç yoktur. Oradaki gerçek güç ilişkisidir.

Şimdi yoldaşların kullandığı bir terim var. Tarihsel, siyasal. Nedir bu? Tarihsel, siyasal ben kendime göre değerlendiriyorsam, sen anayasayı uygulamıyorsun, gayri meşrusun derim. Ama adam kendi gücüne dayanarak meşruluğunu kabul ettiriyor. Şimdi bu anayasanın maddesi uygulanırsa, faşizm olmaz, veya da anayasalı faşizm olmaz, bence yanlış olur. Anayasalı faşizm de olur. Kalıcı bir devlet erki ister kararname olsun, ister tüzük olsun, ister anayasa olsun, devlet biçiminin yasal düzenlemesini getirir. Meşruluğunu kendi gücüyle getirir. Bunun dışında bir meşruluk tartışması yoktur.

Veli Y: Ama bu "anayasalık" olmaz yoldaş.

Vural Y: Kendine göre olur. Üç tane madde koyuyordur. Bu benim anayasamdır, diyordur.

Veli Y: Dünden beri söylüyorum bu sadece tartışmayı yokuşa itiyor. Bu anayasa faşist mi değil mi? Bu anayasa faşizmi öngörüyor mu öngörmüyor mu?

Vural Y: Bu anayasa öyle bir anayasadır ki, bu anayasa lafzına tutarlı kalarak.

Veli Y: Ama orada yanlış yapıyorsun. Lafzından özünü ayırıyorsun.

Vural Y: Gayet tabii ayırıyorum. Neyse. En azından şunları dikkate almak lazım. Demin söylediğim birşey var. Bu kişisel hak ve özgürlükler anayasa tartışmasının çok önemli bir parçasıdır. Bir defa bunu es geçmemek lazım. İkincisi, özellikle devletin örgütlenişinde...

Veli Y: Bunları söylerken ama bugünkü durumun faşist olmadığını söylüyorsun.

Vural Y: Gayet tabii.

Veli Y: Yani bunlar faşizme eşit değil. Sen şimdi neyi tartışyorsun, biliyor musun? Batı anayasalarından örnekler verdim ya, sanki bizim anayasamız da bu batılı ülkelerin anayasası gibidir demişim gibi, bunun anti-demokratik otoriter yüzünü anlatmaya çalışıyorsun. Buralardaki temayüller, uygulanışlar, izin mi veriyor toplum? Bizim anayasa İngiliz anayasası, Fransız anayasası değildir. Karşı devrimin hemen ardından böyle kalkıp oturmuş bir toplumda gelmiş bir anayasadır. Ama düzen faşist değildir ki, sen de bunu kabul ediyorsun. Kişisel hak ve özgürlüklere saldırı olanakları çok genişletilmiştir bu anayasada. Fakat, örgütleri sınırlamanın, korporatifikle hiçbir ilgisi yok. Bunların hepsi gerici şeylerdir. Hepsi için mücadele edeceğiz. Demokratik bir anayasadır diyen hiç yok, ama faşizm değildir.

Vural Y: Otoriter bir burjuva demokrasisi mi?

Veli Y: Türkiye koşullarında oluşmuş otoriter eğilimli burjuva demokrasisidir. Başka ne olabilir?

Demin birşey söyledin. Gelenin gücü o kağıt parçasında değildir. Meşruluğu kağıt parçasında değil, gücündedir.

Vural Y: Ama, siz tarihsel, siyasal anayasanın gücünü tartışıyorsunuz sabahtan beri.

Veli Y: Öyle birşey tartışmıyoruz.

Ragıp Y: Bir faşist anayasayla çözüldü ha? O zaman kitle destekli klasik anlamıyla faşizm asıl anayasa geldi demelisin.

Veli Y: Şimdi yoldaş mesele şurada: Bakıyoruz hayata, bir takım olaylar gelişti. Demirel'in mektupları, Avrupa'nın

bilmem nesi derken, birden bire faşizmi öngörmeyen, sınırlı, güdük, eskisinden çok daha güdük bir burjuva demokrasisi öngören bir anayasa çıktı. O zaman otomatik olarak düşünmeye başladık. Çok güçlü değil demek ki, bu çıktı. Demek ki gücünü kullanamayacak bir ortam doğdu, ya da gücü zayıfladı. Gayet tabii gücünü sorguya çekiyor bu anayasanın gelişi. Daha hâlâ güçlüdür başka, fakat o güç istediğini yapacak tek güç olmaktan çıktı. Anayasanın bu şekilde gelmesi onu gösteriyor. Bütün Latin Amerika deneyleri bunu gösteriyor. Faşistler eliyle sınırlı, güdük, insan haklarına büyük saldırılar taşıyan bir takım anayasalar getiriliyor. Bunun pazarlığı yapılıyor. Söylediğim birşeyi unutmayalım: Halkın sözcüsü olan bir siyasi parti ortada yokken de, en iğrenci yapılıyor pazarlıkların. Bu çerçeveye içinde almak lazım.

Vural Y: Yoldaşlar, tam şu noktaya gelip takılıyor: Şimdi ben ne dedim? Dedim ki, bütün bu maddeler var ve bütün bu maddelerle tutarlı kalarak, faşizmi uygulamaya elverişli olabilirken, bu uygulanamıyor. Ben bugün uygulanıyor demiyorum bak. Orada sen bana diyorsun ki: "Sen bugünkü uygulamaya, gerçek duruma faşist demiyorsun, ama dönüp bu anayasayla faşizm uygulanabilir diyorsun. Bu çelişkilidir." "Bu ikisi arasında çelişki var" diyorsun. Bak, ben de başka bir taraftan gösteriyorum ve o kitle desteği meselesi orada devreye giriyor işte. Oradaki gerçek güç ilişkileri meselesi giriyor. Onun için de ben diyorum ki, bu tartışma, faşizmin çözülme sürecinin tarihini saptama, yahut da belirleme konusunda esas belirleyici olan, yani hepsinin katkısı var tabii. Ben de onu söyleyeyim şimdi. Vurguyu herkes bir tarafa vuruyor. Çünkü tartışmanın mantığı o. Ben de tam işte onu söylüyorum. Diyorum ki bu anayasayı bu adamlar getirdiler, ortaya bir metin çıktı. Ben diyorum ki bu metin kendi başına herşeyden soyutlanıp, ele alınıp, faşist değildi ve bu çözülmeyi başlattı diye kabul etmeyelim sorunu. Bu anayasayla öteki de olabilirdi, olmadı şimdi. Onun için onun uygulanamazlığını göstermek gibi bir durumum yok benim. Oldu demiyorum. Ama diyorum, esas çözülmeyi başlatan, faşist cuntanın denemesinin boşa çıkmasıdır.

Veli Y: Bu anayasayla faşizmin uygulanabileceğini göstermiyosun hâlâ.

Vural Y: Şöyle uygulanabilir. 1. Altı yıllık geçici maddeleri kullanır. (*Veli Y:* Nedir o maddeler?) Şimdi çok iyi bilmiyorum. İşin teknik kısmını bilmeden tartışıyorum ben.

Veli Y: O zaman bu kadar şiddetle nasıl iddia ediyorsun, bu anayasa altında faşizm olur diye. Ondan sonra okumadım deyince.

Vural Y: Ama ana fikir getiriyorum yani. Bütün meseleyi onun etrafında döndürüyorum.

Veli Y: Ama ana fikrini kanıtlaman gerekir yoldaşım. İsrar ediyorsun. Diyorsun ki, bu anayasayla faşizm uygulanabilir. Göster nasıl uygulanabilir?

Ancak şöyle uygulanabilir: Anayasanın öngördüğü devleti kenara koyup. Şöyle birşey olabilir mi, söylemedin ama akıl yürütüyorum. Böyle bir anayasa çıktı. Adamlar bir faşist parti kurdu. Bu faşist parti toplumun çoğunluğunun desteğini kazandı. Toplumunu faşistleştirdi. Anayasa işliyor, seçimlere girdi. Seçimlerde aldı. Buraya kadar faşist bir devlet yoktur, faşizm de uygulanmış değildir. Anayasa işliyor ve faşist parti hükümete geliyor. Şimdi bundan sonra düşün, bu anayasa işleyebilir mi? İşlemez yoldaş. O gelen parti eğer faşist bir devlet kuracaksa mutlaka o anayasayı işletmeyecektir.

Fatma Y: Biz de zaten bu anayasa altında faşizm uygulanabilir diye formüle ediyoruz. Ama şöyle: Bu "anayasa altında", birincisi, faşizm anayasayı kaldırarak uygulanabilir. Çünkü kaldırma yetkisini anayasa kendisi veriyor. O birinci ihtimal. Anayasanın uygulanması anlamına gelmiyor, derin anlamıyla. İkinci yolu, dörtte dört çoğunluğu kendi adamıysa. Anayasada siyasi partiler kurulur diyor, ama hayatta tek siyasi parti kurulmuş. Anayasada dörtte üç çoğunluk veto kararını değiştirir diyor. Ama adamın aldığı kararlar dörtte dört çoğunlukla zaten

destekleniyor. Yani yoldaşın burada kanıştırdığı bir nokta var. Bu anayasa hâlâ faşist anayasa olmaz. Bu anayasa hâlâ bu işleyişleri taşıdığı sürece anayasanın kendisine, başlıbaşına faşist anayasa diyemeyiz. İkincisi, bu olgu da geçici bir olgudur. Kalıcı olgu olamaz.

Veli Y: İşte mesele kelime oyunlarına takıldı kaldı. Biz anayasanın uygulanmasından onun... öngördüğü devlet kurumlarının varlığını anlıyorsak, bu anayasa faşist değildir. Bir uzlaşma zemini mi aranıyor? Söylediğim çok açık. Olasılıkların hiçbir türlü sü faşizm altında bu anayasanın uygulandığı anlamına gelmez. Sahtekarlık anlamına gelir sadece. Şimdi adamın yaptığı sahtekarlığı, işte anayasa uygulanıyor diye getirmeyin.

Vural Y: Yoldaş, burjuvazi o sahtekarlığı her zaman yapıyor. 1961 Anayasası varken de ben sana iki yarı dönem gösterebilirim ki, bir tanesinde o temel hak ve özgürlüklerin ağzına ediyor, ötekisinde bayağı liberalleşmiş bir dönem. Yani uygulama.

Veli Y: Ama inat ettin. Bu anayasa gerçekten uygulanacaksa diyorum, faşizm olmaz diyorum.

Haydar Y: Bir ülkede iki tane faşist parti olabilir.

Ragıp Y: Ne zaman olmuş.

Vural Y: Ne zaman olursa olsun. Olabilir mi olamaz mı?

Haydar Y: Ben bir soru daha sormak istiyorum. Faşist diktatörlük kendi anayasasını yapamaz mı? Kendi faşist diktatörlüğünü topluma sunacak, yapamaz mı?

Recep Y: Başka birşey tartışılıyor.

Ragıp Y: O zaman benim ufak bir önerim var: Şu faşizm tanımını baştan ele alalım.

Veli Y: Biz siyasi bir partiyiz. Siyasi bir adım atmak istiyoruz. Hayali soruları bir yana koyalım. Olabilir mi olmaz mı? Sorun, 1982 Anayasası faşist mi değil mi? Benim düşüncem, gerçek anlamda faşizmin anayasası olamaz. Ya bir sahtekarlık belgesi yazacaktır ama kullanmayacaktır, ya fiilen hayatta kullanmayacaktır, yahut ta bunu kaldırıp, attım diyecektir. Yahut ta o kadar antipatik birşey yazacaktır ki bu kendini asmakla eşit olacaktır. Tarihsel metodu kullanacaksak, şunu da görmek lazım: Niçin yapılmamış? Bunun da bir anlamı olması lazım.

Vural Y: Niçin biz bugün Almanya'daki, Franko'daki gibi faşizm olmaz diyoruz?

Veli Y: Anlamadım. Çünkü yığın desteğini kazanmamaktadır.

Vural Y: Tamam, o zaman bu adamla karşılaştıramazsın. Oraya gelince başka bir ölçüt buraya gelince başka ölçüt olamaz.

Veli Y: Hangi başka ölçüt? Tamamıyla karıştırıyorsun. Hiçbir başka ölçüt yok. O kadar büyük yığın gücüyle, iç savaşta ezerek geliyor Franko, *buna rağmen* son döneme dek çıkartmıyor, çıkartamıyor. Çünkü ya sahtekarlık belgesi olacak, ya kendisini bağlayacak.

Haydar Y: Her diktatörlük özünü şekillerde yansıtabilir. Faşist biçimde de olabilir, burjuva demokrasisi ve onun arkasındaki çeşitli renklerde de olabilir. Bu özün yasalarla topluma yansımaları söz konusudur. Yoksa gerçekten çok kaos ortamı olur. (*Veli Y:* Olmaz yoldaş. Yasalar var, 80 milyon tane var.) Tamam işte ona da anayasa denebilir. Topluma anayasa olarak sunacak.

Vural Y: Esas tartışılacak noktalar şunlardır: Ben diyorum ki, bu çözülme sürecine, siyasi partiler vs. dediğimiz noktadan devam edip gidelim. *Bugünde faşizm yoktur!*

Veli Y: Tamam, zaten operatif tartışma budur. Siyasi partilerin

kuruluşu gerçekten bir renk değişmesi. Fakat bunun olacağını yani perşembenin geleceğini çarşamba söyledi.

Vural Y: Birşey hatırlatayım mı? Bu cunta gelir gelmez bir takvim ilan etmedi mi? (*Veli Y:* 1982'de.) Döneceğiz dedi. Çok kısa zamanda takvim dedi. Şu tarihte anayasa, şu tarihte seçim. Hepsine uyuyor. (*Veli Y:* Tabii yoldaş.) Bak ama şimdi burada diyorsun ki, anayasayı kabulte oldu diyorsun.

Veli Y: Sen de *Kıvılcım*'ın getirdiği eleştiriyi getiriyorsun. Okudun mu onu? Aynen o cümleyle. Kardeşim diyor, bunlar çözüme diyorlar, halbuki cuntanın demokrasi takvimi var. Şimdi sen de onu söylüyorsun. Aynı mantık, yanlış mantık. Türkiye Almanya değil diyoruz. Böyle bir memleket, böyle bir dünyada, böyle bir durumda gelecek de diyecek, fütursuz, ben demokrasiye dönmeyeceğim, ben demokrasiyim diyecek ha. Olabilir mi?

Vural Y: Kelime oyunu gibi gelmesin, şu söylediğinden çıktım, hiç *Kıvılcım* falan da okumadım. Belki doğru söylüyor adam, ne bileyim yani. Benim söylediğim şu... Eğer bu anayasayı getirmenin kendisi bunun bu anlama geldiğini gösteriyorsa, getirmeye çok önceden karar vermiş adam.

Veli Y: Çok önceden karar vermiş meselesi değil. Ne zaman getireceğiz başka mesele. Ama gelirken, milleti yatıştırabilmek, halkın sokaklara dökülmemesi için, ben gideceğim diyor. Ama ne zaman gidecek?

Pinochet de hatırlarsanız, gelir gelmez söyledi, demokrasiye döneceğini. (*Ragıp Y:* Yunanlılar.) Kaç yıl geçti aradan? Brezilya? Hangi diktatörlük geliyor da, ben demokrasiyeye dönmeyeceğim diyor?

Vural Y: Şu nedenle ya da bu nedenle.

Veli Y: Bak şurada antaştık: *Bugün faşizm değil.* Önemli bir dönemeç yerel seçimler, önemli bir dönemeç genel seçimler,

önemli bir dönemeç partilerin kurulması. Bir adım daha geriye gidelim. Peki anayasa maddeleri faşist midir değil midir? Sen bu soruyu reddediyorsun, ama böyle bir soru sorulabilir.

Vural Y: İşte burada bir yöntem farklılığı var. Ben bu soruyu reddediyorum.

Veli Y: Ama böyle bir soru sorulabilir. Hele ki biz bu anayasaya faşist demişiz.

Vural Y: Böyle bir soru sorabilmek için anayasalı faşizm olmaz demen lazım.

Veli Y: Hayır, hayır hiç öyle değil. 1982 Anayasası nasıl bir devlet öneriyor? Bak adım adım geriye geliyoruz. Partilerin kurulması önemli bir dönemeç oldu. Ondan bir adım daha geriye, siyasi partiler kanununun çıkması önemli bir dönemeç oldu. Ondan bir adım daha geriye, anayasanın çıkması önemli bir dönemeç oldu. Şimdi orada soruyu soruyoruz. 1982 Anayasası uygulanırsa (*Vural Y:* Bak bu çok moralist birşey.) Moralist falan değil. Uygulanırsa bu kağıtta yazılanlar, nasıl bir devleti öngörüyor sorusunun yeri yok mu kitapta?

Vural Y: Sen onun kendi kendisiyle tutarlılığını tartışyorsun.

Veli Y: Niçin anlamak istemiyorsun?

Vural Y: İstiyorum. Ama istek meselesi değil ki.

Veli Y: Bir belge önümüze sürmüş. Şunu sormak çok meşru ve çok zorunlu. 1982 Anayasası nasıl bir devleti öngörüyor? Böyle bir sorunun yeri var. Yoksa bu sorunun yanıtı, bugün ülkedeki devletin faşist olup olmadığını doğrudan belirlemiyor. Bir anlamda akademik bir tartışma. Temel soru şu: Bugün devlet faşist mi değil mi?

Vural Y: Bu anayasa ile ikisi de uygulanabilir.

Fatma Y: Aslında bak, faşist anayasa demek, devlet biçimini faşist olarak örgütleyen anayasa demektir.

Vural Y: Onu ben demiyorum ama.

Fatma Y: Faşist anayasa demek başka ne demek olur?

Ragıp Y: Anayasa faşist dedikdi, ona bakarsan.

Fatma Y: Ama bir dakika. Faşist anayasa ne demek? Devleti faşist biçimde örgütleyen anayasa demektir. Lami cimi yok.

Vural Y: Türkiye burjuvazisinin gelenekleri, siyasi manevra alışkanlıklarını hepsini işin içine katarak düşünmek lazım. Benim tartışmada eksik bıraktığım bir nokta var. O da bu anayasa metninin hangi noktaları faşizmin kendi içinde lafzına uygun olarak, tutarlığıyla gider. Benim bunu araştırmam lazım. Ama şimdi tam o noktadan çıkarak diyorum ki ben, faşist rejim midir değil midir? Bizim esas tartıştığımız konu bu. Yani çözüldü mü çözümedi mi? Bu tartışmanın içinde anayasanın yeri ne? O sorunun meşruluğu konusunda benim kafamın takıldığı nokta bu. Ben diyorum ki, bu sorunun esas yanıtı şudur: Bir an için, siz şöyle bir centilmenlik yapın, kabul edin, deyin ki ben maddelerle ispat ettim ki, lafzına uygun olarak da anayasa faşizmi uygulayabilirdi. O zaman ne oluyor? Benim deminden söylediğim nokta gelip dayanıyor. Çünkü bu anayasa Fransa Anayasası değil, İngiliz Anayasası değil. Otoriter olduğunda anlaşıyoruz, çok gerici olduğunda anlaşıyoruz. İşte bunun bu özellikleri diyorum ben, bunun kendi mantığına tutarlı kalır da bir faşist uygulamayı getirir. Tabii ben böyle deyince, örneğin monolitiklik meselesini biçiminden biraz daha farklı bir yöne doğru götürmüş oluyorum. Tabii ki onunla bağımlı olarak geliyor yani.

Veli Y: Ama o zaman sen bize, "kanıtlamadığım bir varsayıma dayanarak benim söylediklerimi kabul edin" diyorsun. Olmaz ki. Nasıl kabul edelim? Sen bize göstermedikçe, bu anayasa kenara atılarak, yahut kenarında dolaşarak değil, uygulanarak,

bu anayasanın öngördüğü kurumlar hayatta işleyerek faşizm sürer, nasıl kabul edelim? Bunu gösterirsen, ona göre düzeltiriz. Ama göstermedikçe sen bunu bizden nasıl istersin?

Vural Y: Anayasa metnini...

Veli Y: Oku tabii.

Vural Y: Ben birşey daha ekleyeyim de. Şimdi çok tersten, çok ilgisiz bir örnek vereyim. Şimdi biz bir tüzük yaptık değil mi? Öyle bir tüzük yaptık ki, bu tüzükle demokrasi de uygulayabiliriz ama çok merkeziyetçi...

Veli Y: Demokrasi bu tüzükle uygulanamaz parti içinde yoldaş. İl komitelerinin *sınırlı* bir demokrasi, onun altında de demokrasi yoktur, diyen bir tüzükle demokrasi uygulanamaz.

Merkez komite, isterse il kongresinde seçilsin, istediği yöneticiyi, istediği görevi değiştirmek yetkisine sahipken demokrasi yapacağız! Nasıl yaparız biliyor musun? O maddeleri uygulamayarak yaparız! O zaman da tüzük uygulamış olmuyoruz.

Vural Y: Bu tüzükle uygulanacak demokrasinin düzeyi arasında fark vardır. Tüzüğün kendisi de bunu yazıyor.

Veli Y: Ancak bu tüzüğü uygulamayarak, demokrasi tam olarak yapılabilir.

Haydar Y: Ama tümünü uygulamayarak değil yoldaş. Birkaç maddesini uygulamayarak.

Veli Y: Ama tüzüğün bugünkü ruhu o maddelerdir. Bu tüzüğü başka tüzüklerden ayıran, erk konusunu ilgilendiren maddeler onlardır çünkü. O maddeleri uygulamadığında da zaten yeni bir tüzük yaratmış olursun.

Vural Y: Şimdi bak biz yeni bir tüzük yaratmaya çalışıyoruz,

neden? Bu ne demektir.

Veli Y: Daha merkezi bir tüzük yaratmaya çalışıyoruz.

Vural Y: Bu ne demektir?

Veli Y: Şu demektir ki: Getirdiğimiz tüzüğün merkeziliği de hayatın gerçeklerinde yetmiyor.

Vural Y: Ben onu anlatmaya çalışıyorum işte.

Veli Y: Sen şimdi kendi kendini yeniyorsun. Tüzüğümüz, demokrasinin çok sınırlı işlediğini söyleyen, merkezietçi bir tüzüktür. Fakat ilk çıkış döneminin bazı tutarsızlıklarını içinde taşıyor. Bunlar, tüzüğü demokrasi uygulanabilir yapmıyor. Ama merkezietçi işleyişteki etkinliği azaltıyor. Bunlar temizlenecek.

Kenan Y: Bizim tüzükle bir paralellik kurmak gerekirse, bizim şimdi tüzük sınırlı demokratiktir. Hem güdük demokrasinin olduğu, merkezietçi bir tüzük. Yeni çıkacak tüzük daha da sınırlı olacak. Tüzüksüzlük olduğu an, tam merkezietçilik olur. Tüzüğün var olması, yani en sınırlı demokrasinin olduğu bir tüzüğün var olması, yürütmenin yetkisini yine de kısıtlıyor.

Rağıp Y: O kadar güzel anlattı ki Vural yoldaş. Bu maddeleri azaltmak lazım dedi. Adamın elini kolunu bağlıyor dedi.

Levent Y: Kağıt parçası olmadan da anayasa olur. Mesele onun kağıtta yazılı veya olmayan şekilde öngördüğü yapı, biçim nedir? Ve bu biçim hayatta var mıdır yok mudur? Bu iki soru söz konusu oluyor. Bir kere biçim olarak onu gayet güzel ele alabiliriz. Hiçbir yanlışı yoktur. Öbürü bana çok vulgar bir Marksizm geliyor. Bal gibi düşünülür. Buradan genel bir analize gidersen tabii yanlıştır, sadece bundan. Ama öbür türlü olmadan, ayırmadan bilim olmaz. Analiz demek zaten ayırmak demek. Analitik metod bizatihi bu demek. Onun için belgeyi kendi içinde alabilirsin. Almamızı engelleyen bu dünyada hiçbir

güç yoktur.

Haydar Y: Bu anayasa altında faşizm uygulanabilir mi, yoksa uygulanamaz mı konusu. Faşizm çözüldü dedik. Bu anayasa ile başlatırsak, hangi kurallar ve hangi çerçeve içinde çözülmeye başladı? Bu anayasanın çerçevesinde çözülmeye başladı. Ha, faşizm var ama çözülmeye başlıyor, bu anayasa ile birlikte. Demek ki, çözüldükçe, yıpransa da ne olursa olsun, bu anayasayla faşizm uygulanabiliyor demek.

Veli Y: Hayır. Anayasa kabul edildikten sonra, anayasanın öngördüğü kuralların, kurumların işlemesi arasında bir zaman süreci geçiyor. Dolayısıyla faşizmin çözülmeye başlamasını, çözümlenip bittiğini değil, çözülmeye başlamasını, anayasanın kabulüyle başlatırsak, doğru birşey yapmış oluruz.

Haydar Y: Faşizmin çözülmeye başlamasıyla birlikte, bu anayasanın çerçevesinde devlet biçimi olan faşizm çözülmeye başladı ama gene bu anayasanın çerçevesi içinde, buna dayanarak çözülmeye başlıyor diyoruz değil mi? Şimdi bu süreç ilerlemeye başladığında, çok partililiğin kurulması, seçimin yapılması, bu eğer hayata geçmemiş olsa, bu anayasa hayata geçmemiş olsa, faşizmin çözülmesi durdurulabilir. Varolan yönetim devam edebilir. Ama bu anayasanın çerçevesi içinde.

Veli Y: Hayır. Anayasa uygulanmamış olur o zaman.

Haydar Y: Hayır ama yoldaşım. Benim anlayamadığım şu: Bir anayasa, yasalar paketi hazırlanır. Bu yasalardan bir tanesini uygulamamakla anayasasız bir yönetimin varolduğunu savunamayız şimdi, çok yanlış olur.

Veli Y: Haydar, o bir tane madde devletin biçimiyle ilgili. Çünkü partiler, parlamento çalışacak, hükümet seçilecek, seçimler olacak, siyasi hayat yürüyecek. Bütün bunlar ortadan kalkıyorsa o zaman bu anayasa uygulanmıyor demektir. Siz burada tutturup dersiniz ki, bu faşizmi gösterir, o zaman siz faşizme

güzel buketi elinizle hediye etmiş olursunuz. Böyle bir zorba, böyle bir namussuz rejime, olağanüstü hal maddesini koydukları için "anayasal bir rejim" demek tehlikesini taşıyorsunuz. Nasıl bir anayasal bir rejim olacak faşizm. Olamaz ki. Mesele bir maddesinin uygulanmamış değil, tam tersine o anayasanın gösterdiği bütün devlet kurumlarının işin içine girmesi.

Aslında Vural yoldaşın bir anlamda şanssızlığı var. Çünkü biz Üst Büro'da konuşmanın içindeki görüşleri belirledik. Onun üstüne yazıldı. Yani bizim bir fikir oluşturma sürecimiz geçti. Tartıştık. Kilit noktaları birlikte çıkardık. Yoldaş bunun dışında kalınca, anlıyorum. Ama önemli olan şurada anlaşıyor muyuz? Bu artık faşizm değildir. Bu süreci nereden başlatırız, o ikincil bir sorudur. Bu faşizm midir, değil midir? Ki gelen ana mesaj o. Gelen dönüş o. Bugün artık faşizm yoktur. Mesaj bu. Bu konuda oylamaya geçeyim mi daha tartışmayı sürdürmek istiyor muyuz?

Vural Y: Bugün faşizm yoktur. Bu konuda herhangi bir sorun yok. Yayınlanıp, yayınlanmama meselesi ile ilgili yayınlanır. Yalnız benim önerim, bu yayınlanırken, iki noktada düzeltme yapılabilir. Yani açık öneri. Bir tanesi, faşizmin çözülme sürecini esas olarak, evveliyile öncesiyle gibi, formülleri de yanına koyarak, ama seçim meselesiyle daha önce getirdiğimiz meseleyle başlatmak. Ve anayasa konusunu da şu şekilde getirmek: Faşist cunta anayasa yaparken, — ben şimdi tam formülünü söyleyemeyeceğim de, fikir olarak şöyle birşey söyleyeceğim. Yani hem dış etkiler, hem içteki güç dengesi, yığın desteğini kazanmak gibi nedenlerle, yani klasik birşey, ona uygun bir cümle bulmak lazım, getirdiği anayasa belli bir ödünü de içerdi, kendi faşist planından. Ve özellikle seçimlerin gelmesiyle birlikte çözülme süreci başladı. Yani benim önerimde şu var: "Anayasa faşist değildir ve oradan başlayarak çözülme başlamıştır"ı değiştirsek, bence çok daha iyi olur. Değilse ben görüşümü saklı tutarım, karara uyanm.

Veli Y: Başka öneri var mı?

Levent Y: Faşizm konusuyla ilgili değil, yan bir konuda.

Demokratikleşme meselesi. Ama önemli birşey değil.

Vural Y: Benim şöyle bir düşüncem de var. O süreç içinde ben bazı şeyleri de okuyup yazılı olarak da sana iletmeyi düşünüyorum.

Veli Y: Tabii, çok daha iyi olur. Ama şimdi siyasi parti olarak adım atmak durumundayız. Benim önerim de, yanında, geneliyle, konuşmadaki gibi çıkmasıdır. O zaman iki tane öneri var. Başka bir öneri var. Başka bir öneri yoksa bunları oya sunalım. Yoldaşın önerisi "çözülme Kasım 1983'te başlatalım ve anayasa faşist değildir gibi bir tartışma yapmalıyım".

Fatma Y: Şunu sormak istiyorum. Konuşmada kafama takılan birkaç cümle olmuştu. Şu anda unuttum bile.

Veli Y: Tabii, eğer vaktin varsa, gel beraber çalışalım.

Fatma Y: Bu konularla ilgili değil benim dediğim. Başka yan şeylerle ilgili.

Vural Y: Yani şöyle bir tartışma yok. Yayınlanır tabii. Hiç. Yayınlanmama meselesi değil. Bir öneri yapıyorum. Burada tartışmada getirildiği için.

Veli Y: Gayet tabii. Ama bu öneriyi dikkate almama isteği var bende. Buradan bir karar çıkartmakta büyük bir yarar var. Böyle bir öneri olmasa bile, buradan bir karar çıkartmakta büyük yarar var. Bir dönemeç alıyoruz. Yalnız başına bırakmayın beni. Benim istediğim de budur. Örgüt olarak bu dönemeci alalım.

Fatma Y: Kendi fikrimi söyleyeceğim. Bir de operatif yararlarını söyleyeceğim ama üçüncü bir öneri sunmak istemiyorum. Ancak iki öneri sahibi anlaşır, o zaman oylanabilir. Yoksa oylanmasını istemiyorum. Benim önerim de Mayıs 1983'te başlatmak. Yani siyasi partilerin kuruluşu. Anayasayla başlatıldığı anda, ister istemez yanlış anlamaya açık oluyor.

Ondan sonra kardeşim, “anayasada yazanlar yüzünden değil” izahatını gerektiriyor.

Veli Y: Ama anayasa faşist değildir de diyeceğiz.

Fatma Y: Ha diyeceğiz. Orada kesin kafam açık. Tamamlayayım nedenlerini. Birinci nedeni taktik kolaylık. İkinci nedeni, anayasayla o sürecin başladığını hayatta gösteren ilk önemli olaylardır. Üçüncü nedeni, gene taktik bir neden denebilir. Bütün hareketler, sağlı-sollu hepsi Mayıs ayında birşeylerin olduğunu kendi ağızlarıyla söylediler. Ama bu şeylere doğru ad veremediler.

Veli Y: Gerçekten bir kolaylık sağlıyor. Fakat yine tam bilimsel olmayı da güme götürmemek için şöyle birşey yapsak. Hem bir uzlaşma noktasıdır, anlaşma noktasıdır, hem de yanlış olmayacaktır. Çözülmenin başladığını anlattığım yerlerde vurguyu partilerin kurulması noktasına vursam. Bunun anayasada öngörüldüğünü söyleyerek ama ortaya çıkıp çıkmadığının da bilinmediği bir dönem yaşandı diyerek. Asıl olarak anayasayla başladı ama biz başlayıp başlamayacağını bugün söyleyebiliyoruz. O gün ortada başlayıp başlamayacağı belli değildi. Bu şekilde formüle etsek.

Kenan Y: Mayıs'ta açığa vurdu.

Fatma Y: Ondan önce de biz zaten diyemezdik.

Levent Y: Kağıt üstünde varlığıyla, hayatta varlığı arasında iki aylık bir zaman var. O zaman içerisinde sadece kağıda bakarak, faşizm çözülmeye başladı demek imkansız birşeydi. Çünkü o zaman kağıda bakarak konuşuyor olurduk. Sonradan baktığın zaman başlangıç noktası o.

Ayşe Y: Ben de ona kattıyorum. İki tane önemli şey var. Bugün faşizm kalktı, ikincisi, bir çözülme süreci yaşandı. Onun dışındaki konular detay kalır. Ve bence çözülme sürecini tek bir

olaya ve tek bir somut şeye bağlarsak, anayasa olsun, seçimler olsun, tartışma biz ne düşünürsek düşünelim o noktaya kayacak. Bunun altında bence çok önemli genel bir takım şeyler var. Bazı yoldaşlar dedi: Faşizm geldiğinden beri, bir çelişki vardı içinde, geldiği günde gideceğiz dedi. Bütün Latin Amerika'daki faşizm öyle geldi. Bir takım genellemeler yapılabilir. Bu çok önemli. Hitler veya Mussolini'ye bakarsak, bunlar, biz gideceğiz demedi. Biz 1000 yıllık emperyalizm kuracağız dedi. Bugün bunlar denemez. Önemli bir özellik, bugünkü faşizm çeşitlerini değerlendirirken.

Oylamalar yapıldı.

KARAR 1: Faşist devletin bugün yok olduğuna oybirliğiyle karar verildi. Çözülmenin başlamasının bir süreç olarak altını çizmeye ve partilerin kurulduğu döneme özel bir vurgu vurulmasına oybirliğiyle karar verildi.

KARAR 2: Anayasanın faşistliğini tartışalım tartışmayalım konusunda Vural yoldaşın muhalefet oyuna karşılık geri kalan EK üyeleri tarafından anayasanın faşist olmadığını söylemeye oy çokluğuyla karar verildi.

Veli Y: Esas meselede birlikte oy kullandık. Şimdi yapılması gereken şey çok sıkı hazırlanmaktır. Onun için özellikle önemli örgüt sekreterlerini de toplantıya çağırdık. Dışardan baskı gelecek. Buna karşı savunma psikolojisiyle, savunmacı üsluplarla, amayla, fakatla yok. Bütün Avrupa kamuoyunda büyük etki yaratacağına eminim görüşümüzün. İlk başta aynen faşist dediğimizdeki gibi bütün Avrupa kamuoyunda bu sefer buna karşı tepki gelecek. Adım adım ama onları da aşacağız. Fakat enerjik bir şekilde çalışmamız lazım. Hayatta yaptığımız ne iş varsa, bu fikirlerle bağlayacağız. Örgütü top gibi dışarıya çıkarabilmek lazım. Yoldaşlarımızın hepsinin bilinç düzeyi, bilgi düzeyi o kadar iyi değildir. Biz kavramazsak, örgütü bir anda eğitmezsek, o zaman dışarıdan gelecek bozucu etkilere maruz kalacaklardır. Dalgalanacaklardır. "Ne oldu şimdi, 'kahrolsun

faşizm de diyemiyoruz". Ama bütün bunları başarmadan nasıl komünist partisi olacağız? Özellikle Almanya'nın durumu böyledir. Özellikle Vural yoldaşa büyük görev düşüyor.

Bu dönemde tek kalacağız. Tam istediğimiz. O kadar da güzel getirdi ki hayat. Zaten komünist partisinin alfabesinde kendini öbür hareketlerden ayırmak diye yazıyor. Şimdi doğru bir zeminde ayırdık hem de. Ama bunun yararlarını örgüte taşımayı bilelim. Yoksa zararları taşır. Öyle birşey ki bu, ya örgüt bundan zararlı çıkacak, ya yararlı çıkacak. Uzun vadede tabii yararlı çıkacak ama kısa vadede insan da kaybedebiliriz, iyi çalışırsak, saldırının karşısında durursak, çok büyük yararlar çıkarız. İkisinden de vazgeçmeyeceğiz. O zaman herşey size kalıyor.

Vural Y: Bence bu nokta çok önemli. Yaz taarruzu var, öteki işlerden gelecek basıncın tabanda yaratacağı işler var, bizim yoldaşların kendi kafalarında gelişmiş düşüncelerle bugünkü uyarlamada çekeceği zorluklar var. Çünkü onu da görelim yani, görüşler aşağıya doğru indikçe, bir kemikleşme süreci yaşıyor. Onun için gerçekten örgütlerin başındaki yoldaşların sahasında top. Ama top bütün sahada aslında. Onun için işi de birlikte yapmak lazım. Benim önerim yolda da konuştuk, özellikle Almanya için, Üst Büro'dan öteki yoldaşların da gelip, bunu kendim ikna olmadığım için söylemiyorum öyle değil. Çünkü zaten ana noktada ikna olmuş durumdayım, öteki nokta ise buradaki tartışmayla biter. Ama bunu da yapmak lazım. Ben eminim. Yoldaşlar, bir de yönetime güven meselesi açısından işin o tarafına bakacaklar. Çeşitli yoldaşların gelmesi önemli bir faktör olacak. Yani yönetimin bu konudaki görüş birliğinin tam yansımaları gerekiyor. Ve de en yetkili ağızlardan, en iyi açıklayabileceklerden açıklanması gerekiyor.

Veli Y: Eşgüdüm Komitesi oybirliğiyle kabul etmiştir diye çıkacak.

Vural Y: Gayet tabii.

Veli Y: O zaman merak etmelerinin gerekçesi olacağını sanmıyorum. İlk başta ben de öyle düşünüyordum. Gelelim, seminer verelim falan, ama bunu bir başka amaçla daha birleştiresek. Şimdi bölgelerde değişiklikler var. Bütün yönetim kadromuzu daha hakiki, doğal lider haline getirebiliriz. Yardıma ihtiyaç olduğunda geliriz. Söyle yapsak daha iyi olur. Bölgelere, bu görüşleri inandırmak yöneticinin sorumluluğudur. Onu yaptığı ölçüde kendisi gerçek liderdir o bölgenin. Bunun yanında biz şunu yapalım. Belli bir plan çizelim. İki gün kalmacasına hafta sonunda, il komitelerini sıra içinde çağıralım. Hep beraber sabahtan akşama iki gün boyunca tartışalım. Büyük bir nitelik sıçraması olsun. Ama ne olsun. Yönetici yoldaşlar gelsin, yine onlar gitsin kendi bölgelerine. O zaman çok daha iyi olur.

Vural Y: Yani il düzeyinde yönetici yoldaşlara ağırlık vermek, değil mi?

Veli Y: Evet. Biz onlarla yapalım. Onlar kendi bölgelerinde yapsınlar.

Metin Y: Faşizm kalktı. Bu yeni görevler yüklüyor. Geçmişten daha değişik görevler. Bu tartışmayı örgütlerin büyük bir çoğunluğu çok çabuk kabul edecektir. Ondan şüphem yok. Görevlerimiz nedir, ne yapacağız şimdi?

Veli Y: O da bence konuşmanın ikinci bölümü. O bölüm biraz güme gitti ama öyle olmamalı. Hepimizin görüşü o. Onları yapmamız lazım. Duyularımı size de nakledebilmek istiyorum. Ben çok sevinçliyim şimdi. Örgüt olarak aynı sevinçi duyabiliyorsak çok şeyler yaparız. Önemli bir dönemeci gördük. Ve söyleyeceğiz. Buradan, sevinçle, enerjiyle çıkıp gitmek lazım. Öte yanda böyle, aradan yıllar geçecek, göreceksiniz, bugünkü toplantı büyük önem taşımış olacak partinin hayatında.

Fatma Y: Örgütte bu yüzden sorun çıkarsa, şimdiden söyleyeyim. Yönetici yoldaşların o bölgede ayakları üstünde

duramamaları nedeniyle çıkmıştır. Hayat bizden yana.

KARAR: Toplantıda alınan kararlar doğrultusunda, örgüt yöneticilerinin hızla örgütlerini çalışmaya sokma kararı oybirliğiyle alındı.

Yusuf Y: Bir de İngilizce, Almanca, Fransızca dillerinde çıkacak broşürün kesin ticari değeri var. Onu iyi değerlendirmesini bilmek lazım.

Vural Y: Broşürün değeri için kesinlikle Çek-At olarak yayınlamamak lazım.

Veli Y: Oldu, şimdi biraz ara verelim, sonra gündemin öteki maddelerine geçelim.

Üst Büro toplantısı 3.10.1984

Gündem: Faşizmin çözülüşü konusunda ilgili olarak Vural yoldaşın kafasına takılan soruları görüşmek üzere toplandı. Vural Y. görüşlerini bir rapor şeklinde sundu.

Vural Y: Önce konunun getiriliş biçimine değinmek istiyorum. Bizde, hareketimize yön veren politika üretme işini Veli yoldaş yapıyor. Bu doğru. Ancak eksik yanları var. Organlarda konu iyice tartışılmadan açıklanıyor. Dolayısıyla bu konu da tartışılmadan yoldaş tarafından konuldu.

Vural yoldaş hazırladığı görüşlerini anlatan raporu okudu. (Bu rapor daha sonra "Notlar" adıyla yayınlandı.) Tartışmaya geçildi.

Veli Y: Yoldaş bazı noktaları doğruya, bazılarını yanlışla doğru geliştirmiş. Yine de bugün faşist bir devletin var olduğunu söylemiyor. Çözülme süreci hangi noktada başlıyor konusunda farklılık var. Günün temel sorununda (faşist devlet var mı yok mu) ve öteki detaylarda ayrıntılar bu denli çokken bu toz duman neden kalkıyor?

Üst Büro olarak, biz kitabın içeriğini önceden tartışmıştık. Ayrıca Levent yoldaş da bu konuda görevli idi. ÜB'nin daha

önce bunu tartıştığını bundan evvelki ÜB toplantısında da söyledim. EK'da da söyledim. Şimdi bir daha neden getiriyorsun?

Vural Y: Bunlardan haberim yoktu. Ben de ÜB üyesi değil miyim?

Veli Y: Evet bu sürece sen katılmadın, bunda benim hatam oldu. Ben sana telefon açıp "Vural, hadi aybaşı oldu, gel" demeliydim. Bu yönde benim hatam oldu. Ama, kasıtlı değildir. O toplantılara katılsaydın, bugün bunlar olmazdı belki de. Öte yanda, senin de hatan vardır. Bizim toplantıların günü, yeri vb. belli. Zamanı geldiğinde sen de gelmeliydin. Sorunu büyütmeye, buradan teorik konulara sıçramaya, teorik noktalar bulmaya gitmene hiç gerek yoktu. Sorun buralarda. Beni diktatör gibi gösteren bu yan doğru değildir.

Vural Y: Kişi olarak öyle değilsin. Ama organlar organ olarak kendini hissetmelidir. Bu konunun getiriliş biçimi de buna örnektir.

Veli Y: Senle önceden konuşmak tabii ki daha iyi olurdu. Ama EK şart değildi. Parti işleyişi, tüzük açısından buna gerek yoktu. Merkez Komite, ÜB'nin getirdiklerini onaylar veya reddeder. Kendisi toplanamadığı zaman üst organı olan Üst Büro'nun kararları üzerinde yaptırım gücü vardır. Senle konuşmamak, olanaksızlıkların yanında ufak bir hatadır. Hem de bu karşılıklı hatadır.

Vural Y: EK'yı yaşamdaki gerçek yerini oturtmak lazım. EK, fiili yürüten organ değil, yöneten organdır.

Kitaptaki hatalara gelince:

1. Faşizmin dört köşe birşey olmaması. Bu konuda yazılanların az olmasının getirdiği eksiklikler var.

2. Daha önce söylediklerimiz ile şimdi söylediklerimiz arasında fark var.

Kritik bir dönemdeyiz. Bu dönemde söylediklerimize dikkat

edelim, diyorum. Kişiselliğin elbette etkisi olabilir ama alınganlık yapmıyorum.

Veli Y: Eleştirilerine bir söz söylemiyorum. İyi yere varırsa iyi olur, kötü yere varırsa kötü olur.

Levent Y: İdeolojik-teorik katkılar kim üretiyorsa onun ürünü olur. Ama üzerinde tartışma mutlaka yapılır.

1. Faşizmin varlığı yokluğu önemli konudur. Parti olarak tek ses çıkarılması gereken bir noktadır.

2. Monolitiklik konusu.

Bunlar iki temel konudur. Bunları bağlamazsak, Almanya'da bunların kavranılmasını sorunlaştırmış oluruz.

Kenan Y: Vural yoldaşın raporunda hem bugün faşizm yok, hem de faşizm var gibi bir anlayış, ikisi de var.

Ara dönemi yanlış anlamış. Ara dönem, demokratik özgürlükler için kavga dönemidir. Burjuva demokrasisini istemek mantığını hiç anlayamadım.

Karar alınmasına rağmen, Almanya örgütünde "kitap gelene kadar tartışmayacağız" şeklindeki düşüncüyü savunmak doğru değildir.

Fatma Y: Organların atlanması diye birşey yoktur. Bu konudaki tek eksiklik Vural yoldaşın katılmamasıdır. Katılsaydı yoldaşın bugünkü tutumu olmayabilirdi.

Bu görüşler, hayatla sıkı sıkıya bağlı konulardır. Eğer, Türkiye'deki hayat iyi takip edilseydi, hemen yerine otururdu.

a. Yoldaş ya çok yanlış, ya da bizi yanlış anlıyor. Örneğin, getirdiği ekonomik bağımlılık meselesi. Biz bununla beraber göreceli bağımsızlığını da koyduk.

b. Olasılıkların kitapta sırası yok.

c. Ara dönemi gerçekten yanlış anlamış. Ara dönem kısa süreli bir geçiş dönemidir.

d. Parlamenter faşizm anlayışı, devlet üzerine olan yanlışından kaynaklanıyor.

e. Gelenekselleşmiş devlet ideolojisinin — Atatürk ideolo-

jisinin — resmileştirilmesi meselesini getiriyor yoldaş. O zaman o mantıkla bakacaksak, Türkiye her zaman faşistti.

f. Yığın eylemliliği önce düşüncede başlar. Bu da Türkiye’de başlamıştır. Sorun bizim kafamızdadır. Devrimci durum konusu gibi.

Açıkça söyleyeyim, bunlar daha önce yoldaşın kafasında yoktu. Şimdi getirişyle, acaba bunları niye getiriyor, diye düşünüyorum.

Türkiye’nin ortamı ortada. Kitabın beklenilmesi kararının alınmasını anlamıyorum. Teknik bir sorun olamaz. Yoldaşın iyi niyetinden kuşku yok. İşlerde bir yorulma olabilir.

Yusuf Y: Örgüt işleyişinin bilinçli yanı kadar nesnel bir yanı da var. Bazı sorunları, (istisnasız hepimizin farkına vardığı) gidermenin yolu örgütün gelişmesidir. Bu nesnel yanıdır. Ben buna kendimi ikna etmesem, emin olun, aramızda sorun kaynağı olurum. Yoldaş, subjektif kararlarla herşeyin çözülebileceğini düşünebilir.

EK sonrası gittiğimiz pub’da EK üyeleri ile EK toplantısının biçimi üzerine Vural yoldaşın yaptığı tartışma beni rahatsız etti. Almanya’da alınan karar ile pub’daki tutumu birleştiriyorum. Yapılan çok yanlıştır. Bizim aramızda rahatlıkla konuştuğumuz şeyler, daha geniş alanlarda, politik yetişkinliği az bir alanda yapılmaması gerekir. Pub’da, “siz İngiltere’de karar almışsınız” espirisi, “buradakiler, oradakiler” sözleri, yani hava hoş değildi.

Olabilirdi ÜB’nin tam kadro toplanmasına önem verdik. Ama yoldaş, orada ayrı bir hava içinde. Gerekli ya da gereksiz, ÜB daha fazla birarada bulunmalıdır.

— Yoldaşın bütün ayrıntıların yanında asıl tartıştığı konu: 12 Eylül faşizm miydi, değil miydi üzerinedir.

— Olasılıkları sıralamada bir politik öngörü vardır. Yoldaşa iki sorum var. 1. Yoldaş, en acil olasılık olarak devrimci durumu mu görüyor? 2. Devrimci durum yoksa devrimciliğimizi leke mi sürülür?

Ragıp Y: Kişisel etkiler yoldaşın örgüt çalışmasına yansımış durumda. Almanya’da örgütü eski, rutin bir işi yapıyor gibi. Yeni

bir döneme girerken bir kolları sıvama yok. Kararların alınış biçimi Vural yoldaşın dediği gibi olmadığı gibi hepimiz de birbirimizi gayet iyi tanıyoruz.

Bu tutum içinde yöneticilik yapılırsa, Almanya örgütünün dağılması beklenilmiş olur. Liderin örgütte önemli bir yeri vardır. Örgüt yoldaştan ilk baştaki liderliğini bekliyor. Bu kitap için "gelsinler tartışalım" denemez, denmemeliydi.

Fikirlere gelince: Ben oradayken (Almanya) gelenlerden daha iyiydi. Önceden halkın baskısıyla faşizm yıkılmaz diyordu. Burjuvaziye daha fazla önem veriyordu. Bana, kitabın yoldaş tarafından kavranılması süreci hâlâ işliyor gibi geliyor.

Devletin yanlış anlaşılmasını çok uç noktalara götürüyor. Elbetteki bu dönemde geçen dönemin kısıntıları olacak. Bir bütün olarak bakmayınca buralara kadar gider, her devletin içinde faşisti bulur. Sınıf özü, işlevi, ortaya çıkardığı biçimiyle faşizmi tanımladık. O açıdan, Komintern'in tanımını eksik bulduk. Bir ögesine bakıp yanlış yere varmış değiliz. Başlangıç noktasından ilerliyoruz.

Kenan Y: Pub'da ben de vardım. Gerçekten hoş olmayan durum vardı.

Veli Y: Yoldaş, EK toplantısında şöyle idi: Türkiye ile daha uyumlu, kendi içinde daha tutarsızdı. Bugün kendi içinde daha tutarlı ama Türkiye ile uyumsuzluğu fazladır. Yanlışta ısrar etmek buralara varıyor. Alınan kararlar iyi uygulanmıyor. Buna katılıyorum. ÜB'nin ayda bir tam kadrolu toplantısı kararını kendisi uygulayıcı bir tutum içinde değildir. Bizimki bir hatırlatma hatasıdır.

Bu anayasa faşizmin yasallaşması, kurumsallaşması anayasasıdır diyor. Bu böyle denildikten sonra, faşizmin bugün yok olduğu söylenemez. Yoldaş sonunda mutlaka bugün devlet faşisttir demek zorunda kalacaktır. Yoldaşın nereden gelip nereye gittiği önemlidir.

Yoldaş, "faşizm, burjuvazi içindeki çelişkiler nedeniyle gider" dedi. Genel hata duruyor. Yığınlara güvensizlik.

En büyük olasılık devrimci durum değildir. En büyük

olasılık bugün açılmış ve ilerlemekte olan olasılıktır.

Ara dönemde burjuva demokrasisi hedefini gösteriyor demek çok yanlıştır. Hedef, demokrasi kavgasıdır dedik.

Metinde olmayan, tartışmalardan çıkan bir nokta var ki, yanlış bu kadar da değil. Sonuçta yoldaş, 12 Eylül'ü tartışıyor. Yoldaş, bu kitabın çıkmasıyla abondone oldu, bir oluşum süreci yaşıyor. Partinin genel çıkarı açısından bunu iyi sonuçlandırmak gerekir. Yoldaş tüzüğü aşıyor.

Seminer vermeme kişisel düşüncelerle örgüt işleyişinin birbirine karıştırıldığını gösteriyor. Görev kararı aşağıya indirmekti.

İlk ÜB toplantısında tartışmalarda yoldaşın tavrı iyiydi. Ertesi günkü EK toplantısında ise tonu çok farklıydı.

"Faşizm gitti, ne yapacağız?" sorusu için acil hedefleri sıralayan bir ÜB bildirisi çıkartalım. Aslında bu sorunun cevabı kitapta var ama yine de böyle birşey yapmak iyi olur.

Fatma Y: İşin nereden gelip nereye gittiği çok önemli. Vural yoldaş bir gerileme içinde. Altında yanlışta tutarlı olma çabası yatıyor. Geçmiş yazılanımızı karıştırırken gördüm. Yoldaş geçmişiyse de gerileme içinde. Örneğin, anayasanın ilk tartışması sırasında, "bu anayasa Demirel'in isteklerine cevap veriyor" diyor. Çok güzel birşey bu.

Veli Y: Yoldaş, Almanya'da Ragıp yoldaşla görüşmelerinde, "bütün görüşlerimizi gözden geçirmemiz lazım" demiş.

Vural Y: Öyle demedim. Ayrıca sohbeti onlar. Örneğin, ekonomik bunalıma bağlama yayınlarında var. Ben son kitaba katılıyorum.

Levent Y: Tamamen ekonomik programı ile belirlenir demedik. Elbette büyük etkileri vardır.

Veli Y: EK'daki tartışma çok anlamsızdı. Çünkü ana konuda (devletin faşist olmadığına) anlaşılırdık. Bugünkü tartışma daha anlamlı ama çok daha yanlıştır.

Levent Y: Bekleyelim demek sakıncalı, ima taşıyor. Mutlaka örgüte etkisi olacak. Söylenen başka, uygulanan başka havası çıkıyor. Niyetleri sorguya çekmiyorum. Objektif sonuç bu.

Vural Y: Anlatamadım herhalde. Toplantıdan saldırgan bir tutumla bu görüşleri savunma kararıyla çıktık. Önce seminer verilecekti, sonra karar değişti, il komiteleri gelsin denildi. Gidip bakınca pasaport vb., sorunları gördüm. Bunun üzerine telefon ettim. Bir tek Köln'de bu sorun yoktu. Bir tek Köln için bu olmasın dedim. Buraya gelince yaparız dedik. Orada yapacaktık. Elbette ki bunda benim kafamın farklı olmasının etkisi vardır.

Gidince ne yaptık: Her tarafta, "bugün Türkiye'de faşizm yoktur, bu çok önemlidir, bunun eğitimlerini kitaptan yapacağız" dedim, dikkatleri hep bu tarafa çektim. Seminer için ise sizin gelmenizi bekledim.

Veli Y: Niyetlerinizden kuşku yok ama bu kararları almaya yöre komitesinin yetkisi yoktur. Kararı öneri olarak alıp bana iletseydiniz, olurdu.

Vural Y: Sen bana telefon açmasaydın, ben sana telefon açıp söyleyecektim. Almanya'da ben bunu savunacağım. Gelsin yoldaşlar semineri yapsınlar, ben de katılayım, etraftan zannetmesinler ki ben bir kenara çekildim. Örgütün dönüşü için en iyi olanı yapalım.

Ara dönem, faşizmin güç ilişkilerinin içinde sürdüğü dönemdir. Faşizmin çözülüş dönemi mi diyorsunuz yani?

Veli Y: Almasıkların çok yakın sürdüğü dönemdir.

Fatma Y: 73. sayfayı kitabın bütününden ve öteki yayınlarımızdan ayırıyorsun. Kitabın içinde bu yok. Bu dönemde herkes kendi çapında demokrasi kavgası veriyor.

Vural Y: Ben cümleye bakıyorum.

Fatma Y: Öyle yaparsak, Lenin de, Marks da anlaşılmaz.

Veli Y: Bir siyasetçi kesin olarak inandığını ortaya koyar. Geri kalanını kafasında tartar. O açıdan kafanda tartıştığın konuları EK'ya getirmen yanlıştı. Sen kendin diyorsun, kafanda tartıştığın konular olduğunu. İşte bu yaptığın akademisyenlik oluyor. Dimitrofu'nun "parlamentar faşizmi" getirdiğini söylüyorsun. Biz, Dimitrofu'nun her söylediğini kabul etmiyoruz, ayrıca onun da bunu nasıl bir çerçeve içine koyduğuna bakmalıyız.

Vural Y: Ayrıca en önemli konu da faşizmin çözülmesi değil. Şu anda en önemlisi yaz taarruzudur. Onu da yapıyoruz.

Kenan Y: Yoldaş, kendisiyle tartışma içinde. Yoldaş şimdi Almanya'da sekreterliği yaparsa, seminerleri başkası yaparsa ikili bir yönetim ister istemez çıkacaktır. Bence, yoldaş buraya gelsin, Almanya'yı düşünelim.

Fatma Y: Yoldaş, bırak disiplini, siyasal bir hata içinde. EK'da ortaklaşa bir karar aldık. Çözülme olmadığı konusunda anlaşmıştık. Bunu iyi yakalayıp, bununla örgütü ayağa kaldırmak gerekirdi.

Bence senin gerilemen şu noktada oldu: Şu sorular, bu sorular gelecek diye kafanda kurdukça geriye doğru gittin. Bunlar bizim uzun süredir söylediğimiz şeyler, yeni şeyler değil. Eskisinin mantıksal sonucu. *Asıl önemlisi* bu evvelce söylediklerimize *enerji ile yaklaşım meselesidir*.

Sen üzerimize dışarıdan ve hatta üyelere gelecek soruların ürküntüsü içindesin. Kendini hazır görmüyorsun. Bugün geldiğin nokta bunu gösteriyor. Faşizm var mıdır, yok mudur, yuvarlıyorsun.

Ragıp Y: Faşizm var mı yok mu konusu örgüt için bugün en önemli konu değil demekle, yığınların gerisinde siyaset yapmaya başlıyorsun, daha da kötüsü burjuvazinin de gerisinden başlıyorsun. Niye bu noktaya geldi? Bu da önemlidir. Biz, kararlı, enerjik bir şekilde savunmazsak diğer hareketlerden ne

farkımız kalacak?

Yusuf Y: Örgütü, Türkiye'de erke vuran tek örgüt haline getirmek ortak sorunumuzdur. Bu işler nasıl olacak? Bu, *hepimizin* tartıştığı konudur. Öte yanda bir gerçeklik var. Bir örgüt var, bir politik işleyiş gidiyor ve örgüt buna uygun *tavır* almak zorunda. Tavır almak zorunda oluşu, *hepimizin* ortak noktasıdır. Şu andaki durum bunu gösteriyor. Bunun önünü açmak lazım.

Fatma Y: Örgütün en önemli sorunu, bugünkü ortamı değerlendirmektir, bunun tahlilidir. Öyle ki sadece kararlara uymak yetersizdir, bu dönemeci çöşkuyla döndürmemiz lazım. Formel disiplin de yetersizdir. Enerji, hegemonyanın şahsiyetini getirecektir. Örgüt yöneticisi örgüte aştlayacak, örgüt çevreye. Bu böyle hiyerarşik biçimde gidiyor.

Veli Y: Yoldaş sadece bu konuda değil, genel olarak Marksçı-Leninci ilkelerden uzaklaşmış durumda.

Teorik konulara eğilirken iddialı bir tavır içinde oluyor. Aynı şey bu toplantıda da görülüyor. ÜB'deki yoldaşlarının dediklerine kulak asmama eğilimi içinde.

Bunda Almanya ortamının etkisi var. Almanya'da, Abdurrahman Çelebi misali bir durum vardır ve bu yöneticinin kişiliğini bozucu etki yapıyor.

Almanya'daki örgütün durumu iyi değildir. Bunu daha önce de konuştuk. En kötü durumdaki örgüt Köln'dür. Yoldaşın etkisi altındadır. Yoldaş, her dönemde böyle yaptı, yine aynı şeyi yapıyor, ama bu sefer daha iddialı. Ben, yoldaştan, ben bu düzeyde örgüt yönetmem, beni bu görevden alın, demesini beklerdim.

Daha önceki dönemelerde de çok tartıştık. Çeşitli nedenlerle kabul ettin ama midene hep taş attın, miden hep taşla doldu. Hem parti hattını kısa bir ara ile izliyorsun ama hem de bunları hiç affetmiyorsun. Ne var ki öğütemediğin bu taşlardan kendini değil, bizi sorumlu görüyorsun.

Önerim, yoldaş buraya gelsin, kongreyi örgütlesin, hem

dinlensin hem de planlı-programlı bir tartışma içine girelim. Lenin'in sözüne çok katılıyorum. Parti, kritik dönemeçlerde örgütün fikirlerine gönülden inanmayan en iyi komünistleri bile aktif görevden almalıdır. Yoldaş bundan alınganlık yapmamalıdır. Kişiye karşı değildir, örgüt içindir.

Fatma Y: Yoldaşa şunu sormak istiyorum: Alınganlık yapmadan yoldaş kendini ÜB yerine koyup böyle bir dönemeçte ne yapardı, merak ediyorum. Bunu kendisinin açıklamasını isteyeceğim.

Veli yoldaşın dediklerine katılıyorum. Hatta dönemeç olarak Sevinç'in bir yazısını söyleyebilirim. Yazıyı okuduğum zaman tüylerim diken diken olmuştu. Öneriye o açıdan katılıyorum.

Vural Y: İnsan parti yaşamında roller görebilir. Ben sürekli şu uyuyor mu, bu uymuyor mu diye parti için düşünüyorum. Bunu şekillendirirsek parti için yararlı olur. Bu, bana örgütün verdiği. Özellikle Veli yoldaşın yönetiminin (kalıpcı olmayan) verdiği bir kazanımdır.

Sevinç konusunda ise bir önyargının olduğu kanısındayım. O da bunu farkediyor.

Almanya'da işler iyi gitmiyor meselesi ise: Bu toplantılarda her zaman Almanya olumsuzundan alındı. Ben objektif olarak şunu söylüyorum. Almanya benim aldığım dönemden beri ilerlemiştir. (*Veli Y:* Buna herkes katılıyor ama, aması var.) Amasına katılmıyorum, Avrupa'nın diğer örgütleri geliyor demek doğru değildir. Eskisinin altında olan yerler, örneğin Fransa, veya eskisi gibi olan yerler vardır.

Şimdi taarruz var ve iyi gidiyor.

Örgütü bırakma konusu: Bırakayım ama buraya kongre hazırlıkları için gelmeyeyim. Bence aynı gerekçe ile bu da olmaz. Almanya'da oturayım, dinleneyim ve kongreye hazırlanayım.

Veli Y: Yoldaşın bu kriz dönemini atlatacağına eminim ama midesine yeni bir taş daha atacak mı? Onu bilemem. Yoldaş iyi bir komünisttir, iyi bir örgütçüdür, düzeyi yüksektir, ama

görüşlerimi defalarca belirttiğim için belki tekrar olacak, amaçladığımız düzey bu değildir. Yoldaşın bence zaafı var. Yoldaş bir bölgeye ilk gittiğinde mükemmeldir. Sonra bir geriye kaykılış dönemi geliyor. Sonra "kurumsallaşma" geliyor ve örgütü klasik, menşevik parti gibi tutuyor. Çarklar dönüyor, belki toplantılar aksamıyor ama içeriği boşalıyor. Örgütün siyasal hedefi bulanıklaşıyor. Yoldaşın cylemciliği eksik. İlk gittiğinde neden ayaklandırıyor? Çünkü öne atılıyor. Sonra işi denetçiliğe kaydırıyor. Devlet gibi parti olursak, kendi egemen stili belki iyi olur. Ama bugün, ilk çalışmaya başladığı hırsı iyidir.

Niçin Almanya yöneticiliğini bırakma konusunu önce sen getirmiyorsun?

Vural Y: Önce siz dediniz, yoksa ben de düşünüyorum.

Veli Y: Peki o zaman. İngiltere'ye gelmeme önerisini getirirsen çok büyük yanlış yapmış oluyorsun. Buraya gelmekten niye kaçınıyorsun? Üstelik daha önemli bir görev alıyorsun. Sen en başta Üst Büro üyesisin. Sana güvenimiz var. Yöre Komitesi Sekreterliği, ÜB üyesi için ek bir iştir. "Dinleneyim ve hazırlanayım" ne demek? Bütün ÜB üyeleri harıl harıl çalışırken sen görevsizliği seçiyorsun. Partinin disiplininden kaçınmak istiyorsun. Bu ne anlama gelir? Bunu açıkla lütfen.

Yusuf Y: Burada bir çelişki var yoldaş. Hem ÜB ile ilişkinin az olmasından yakınıyorsun, sizinle tartışmak istiyorum diyorsun, hem de buraya gel denince, yok olmaz Almanya'da oturayım diyorsun.

Vural Y: Ayrıca tatil yapmak biraz dinlenmek istiyorum. Yıllardır tatil yapmadım. Yıllardır sürekli oradan oraya taşınmak da sıkı artık. Kongreyi bekleyelim, yerim belli olsun, ondan sonra bir yere giderim.

Fatma Y: Gerçekten çelişkili bir durum var. Görevsiz bir ÜB üyesi! Ayrıca taşınma meselesini getiriyorsun. Ben her hafta

Londra'ya taşınıyorum. Gerekirse taşınılır elbette.

Levent Y: Bunları önceden mi düşündün, şimdi mi söylüyorsun?

Vural Y: Almanya'daki görevden ayrılmayı düşünmüştüm, öbürü yeni.

Levent Y: Böyle işlevsiz olur. Çelişkili durumu ortadan kaldırmak lazım. Tatilden sonra niye Almanya'da kalacaksınız ki? Sağduyu açısından doğru değil.

Vural yoldaşın Almanya Yöre Komitesi Sekreterliği'ni bırakması için oylama yapıldı.

KARAR: Vural yoldaşın Almanya Yöre Komitesi Sekreterliği'ni bırakması oybirliğiyle kabul edildi.

Vural yoldaşın Almanya'dan ayrılmasının oylaması yapıldı.

KARAR: Almanya'daki örgütün işlevsiz nedenleri yüzünden Vural yoldaşın Almanya'dan alınması ÜB'deki yoldaşlar tarafından kabul edildi. Vural yoldaşın Almanya'dan alınmasının örgüte zararı olacağını söyleyerek olumsuz oy kullandı.

KARAR: Sevinç yoldaşın Köln Sekreterliği'nden alınması kararı oybirliğiyle alındı.

Veli Y: Yoldaş, hangi nedenlerle olursa olsun İngiltere'ye gelmek istemiyor. Disiplini dayatmak çok kolay ama bence ÜB bu esnekliği gösterebilir. Belli ki yoldaş, bu süreç içinde hangi yoldan gideceğini kararlaştıracak. Almanya dışında bir yerde istiyorsa kalsın.

ÜB'deki öteki yoldaşlar hem burada boşalan görev için ihtiyaç olduğunu, hem İngiltere'ye gelmesinin yoldaş açısından da iyi olacağını söylediler.

Vural Y: Gelmem doğru mu olur, bımem. Önerim: Tatil yapayım, pasaportu ayarlayayım. Sonra gelip konuşalım.

Yusuf Y: Bizim önerimiz bunu dışlamıyor. Bu süreç içinde yapması gerekenleri yapıp öyle gelecek.

Fatma Y: Orada kalman, ne senin çıkarınadır, ne partinin çıkarınadır. O açıdan sana rağmen, zorla güzellik olmaz ama doğru kararı alalım derim ben.

Veli Y: Yoldaşların dediklerine ben de katılıyorum. Ama Vural öyle istiyorsa, ona bu şansı tanıyalım diyorum.

KARAR: Vural yoldaş, pasaport işini bitirdikten, tatilini yaptıktan sonra gelip görüşecek.

KARAR: Vural yoldaş, yöre komitesi görevinden başka yöre ve parti işini Fransa'ya götüreceği zaman duyuracak. Ondan önce duurma olacak.

KARAR: Levent yoldaş. Almanya'ya iki hafta sonra yöre sekreteri olarak gidecek.

KARAR: Yalçın yoldaş, Köln'e sekreter olarak gidecek.

KARAR: Politik kampanyalar için bir istem listesi hazırlama ve ÜB'ye getirme görevi Veli yoldaşa verildi.

Üst Büro toplantısı 18.10.1984

Veli Y: Son ÜB toplantısından bu yana Almanya'da bir sürü şey oldu. Vural yoldaş bir rapor versin Üst Büro'ya. Almanya'daki olaylar nedir, ne oluyor?

Vural Y: Almanya'ya gittikten üç-dört gün kadar sonra, önce Haydar yoldaşa görevden ayrılacağıı söyledim. Daha sonra Köln İl Komitesi'ne söyledim. Ben Haydar yoldaşa bunu söyledikten bir gün sonra Veli yoldaş bana telefon etti. Mannheim ve Frankfurt'da Haydar yersiz konuşmalar yapıyormuş, Haydar'la konuşman iyi olur dedi. Ve Haydar'ın görüşmek üzere hemen merkeze gönderilmesini sağlamamı istedi.

Birşey daha bu ayrılma kararını ben daha önce erkenden duyurdum. Ondan sonra Haydar'la gidiş işini konuştum. Ertesi gün Münih'e gitmem gerekiyordu ve Münih'e gittim. Haydar, bu hafta sonu işi olduğunu, Üst Büro'nun yanlış olduğunu söyledi ve döndükten sonra bu işi konuşalım dedi. Ben de Münih'e giderken hem Haydar da Münih tarafından Avusturya'ya gideceği için, bu işleri Haydar'la konuşmak için Frankfurt'a gittim. Frankfurt'daki komiteyle bu konuyu konuştum. Ondan sonra ben Münih'e gittim. Daha önce Ragıp

yoldaşla telefondaki konuşmalarımıza göre Pazar sabahı Köln'de buluşacaktık. Ve bir sohbet toplantısıyla görev değişikliğine, Köln'de ve Frankfurt'da bu işe başlayacaktık. Ben sabahleyin geldim bekledim, yoldaşlar yoktu. Onların Mannheim, Frankfurt tarafında olduklarını duydum. Yoldaşlar daha sonra geldiler. Geldikleri zaman Haydar'ın söyledikleri şeye ilişkin olarak konuştuk. Ben bu arada zaten Haydar'a sormuştum. Haydar bana şunları söyledi. Bu görevden ayrılma işini bir tasfiye olarak değerlendirdiğini, bu kitapla birlikte parti hattının sağa doğru kaydığını söylediğini, taarruzla ilgili olarak, para yenildi vb. gibi şeyler söylemediğini söyledi.

Sonra Köln'de toplantı yaptık, İl Komitesiyle. Önce komite ile toplandı, bütün bu değişmeler değerlendirildi. Oradaki yoldaşlara İl Komitesi Sekreterinin değiştiği söylendi. Onlar da hem benim görev değiştirmemi, hem de İl Komitesi Sekreterinin görev değiştirmesini onaylamadıklarını, tasfiye olarak değerlendirdiklerini söylediler. Bir de bu kitap ile ilgili açık tartışmanın partide başlamasını söylediler. Bunun üzerine yoldaşlar bu konuyu Üst Büro'ya iletceklerini söylediler. Ayrıldık. Daha sonra Levent yoldaş merkezle görüştü ve o gece bir toplantı daha yaptık. O toplantıda yoldaşlara herhangi bir değişiklik olmayacağını, bu karara uymaları gerektiğini söylediler. Onlar da uymayacaklarını söylediler. Bunun üzerine yoldaş da Köln İl Komitesi'nin görevden alındığını söyledi. Bu toplantı orada bitti.

Ondan sonra Frankfurt Komitesi ile görüştük. Komitedeki üç yoldaştan ikisi bu karara katılmayacaklarını söylediler, birisi katılacağını söyledi.

Ertesi gün Mannheim'a gittik. Biz Mannheim'a gittiğimizde Köln'den yoldaşlar, Mannheim'a derneğe gitmişler. Orada bir tartışma başlamış. Biz de gittik, o tartışma bizim de katılmamızla yer aldı. Orada ayrıldık. Sonra akşam yoldaş tekrar geldi ve bu işleri görüşmemizin yararı olacağını söyledi.

Yusuf Y: Anlamakta güçlük çekiyorum. Benim için muğlak olan bir tarzda anlattı yoldaş. Bazı sorular sormak istiyorum. Hafızam beni yanıltmıyorsa, burada senin görev değişikliğiyle

ilgili olarak bir karar almıştık. Bu karar görev değişikliğinin, uygulama anına kadar söylenmemesiydi. Anladığım kadarıyla sen bu karara uymamışsın. Belki sana göre haklı nedenleri var. Bunları anlattırsan aydınlanacağım, bu birincisi.

İkincisi, bundan önceki Üst Büro toplantısına *düşüncelerini* vermiştin ve biz bu senin düşüncelerini henüz organımız Eşgüdüm Komitesi'nde tartışmadık. Organda tartışılmadan bir organ içinde verilmiş görüşlerini organ dışına yayman doğru mu? Anladığım kadarıyla diğer parti örgütlerine göndermişsin.

Üçüncüsü, parti ve parti yönetimi üstüne Haydar'ın yaptığı tezvirat üstüne tutumu nasıl açıklyorsun? Yoldaş telefondaki görüşmenizi bana aktardı, "senin dışında Haydar'ın yaptığı ve senin karışmadığın gelişmeler" olarak anlatmışsın. Bir parti yöneticisi olarak müdahale etmekte ve gereken tedbirleri parti yönetimine önermekte niye geri durdun? Eğer sen onun bu girişimlerini paylaşmıyorsan. Paylaşıyorsan beraber yaptınız demek. Paylaşmıyorsan sen ne yaptın bu konuda?

Vural Y: Bu kararın açıklanması ile ilgili bir zaman saptamıştık. Yalnız sonuç olarak, verilmiş bir kararın organlara iletilmesi dışında ortada bir durum yok. (*Veli Y:* Ama çok açık bir şekilde karar çıkmek var yoldaş.) Organ içinde getirilen görüşleri organ dışına yaymak gibi birşey yok. Sadece Köln İl Komitesi'ne ve beş Yöre Komitesi üyesine bunları ilettim. (*Yusuf Y:* Organ dışına!) Organ dışına da şudur, il komitelerinin, tüzükte 35. madde olduğuna göre, yazının yayınlanmasını istemek gibi. Onun yolu da meşru bir yol dedim.

Yusuf Y: Onu sormadım bile. Meşru olup olmadığını ayrıca tartışırız. Üst Büro üyesinin bugün, Üst Büro'ya getirdiğin bazı düşünceler var. Bu görüşler daha EK'da tartışılmadan, Üst Büro'nun bir iç metnini ne hakla Üst Büro'nun dışındaki parti üyelerine iletirsin, bunu öğrenmek istiyorum. Bu metni değerlendirmek ve parti yaşamında ne gibi sonuçlara yol açacağını değerlendirmek sadece organına aittir. Sen Üst Büro'ya verdiğin bir metni hangi anlayışla parti dışına bir platform olarak yaygınlaştırmaya başladın?

Vural Y: Yoldaşlar, Üst Büro'nun kararı değil, Üst Büro'nun metni değil, benim Üst Büro'ya verdiğim düşüncelerim. Bunu yine bir parti organına iletmek yanlış değildir. Neden yaptın sorusunun yanıtı ise, bunların duyulmasını ve tartışılmasını istediğim için yaptım.

Veli Y: Yoldaş, bu metni bize duyurulması, yayınlanması isteğiyle getirmedin. Üst Büro'ya verdiğin bir metin. Öyle bir istek belirtseydin belki hiçbirimiz katılmasak bile basmaya karar verirdik. Basılmanın önü kapalı bir metin değil ki başka yollar zorluyorsun. Daha Üst Büro bir tavır söyledi mi?

Vural Y: Oradan düşünmeye başlarsak, görüştük. Ve siz tutum belirlediniz aslında. Hepiniz tek tek konuştunuz, yeterince tartışmadık. O da benim eleştirdiğim noktalardan bir tanesidir. Pek fazla tartışmaya belki değer de bulmadınız. Hepiniz dediniz ki bizim temel görüşlerimizden hiçbirini değiştirmiyor. Bunu bırakalım, gelin örgütsel yanını konuşalım dediniz. Yeniden tartışılacağına ilişkin hiçbir şey söylemediniz.

Ragıp Y: Bu konuda yoldaş doğru yanıt vermiyor. Biz yoldaşa bu metin büyük bir karmaşa dedik. Bununla herşey söylenebilir dedik. Faşizm var da yok da denebilir dedik. Belli ki, bazı şeyler senin kafanda da oluşmamış dedik. Sen *şimdi* bunu yazarak kendini zor durumda bırakırsın dedik. Tam kelimeleri hatırlamıyorum ama sen bunları çalış, olgunlaştır, burada büyük yanlışlar var dendi. Bunun üzerine yoldaşın yanıtı *aynı* oldu: Evet bu bir süreçtir, benim de kafamda bir sürü yönleri oluşuyor. Benim de ilk başladığım yerden farklı düşündüğüm noktalar var. Bunun yanısıra Ragıp'la görüştüm bazı görüşlerim değişti. Başka şeyler okudum bazı görüşlerim değişti. Bu bir süreçtir... Bunun üzerine biz, sen bunları geliştir, tutarsız fikirler bir aradadır... dedik. Çok fazla yanlış var bu seni yıpratacak birşeydir, biraz daha çalış, olgunlaştır bunları dedik. Sen de onu onayladın. Kapattık değil. Sen bunu birkaç kere daha söyledin Almanya'da, ben de ısrarla doğrusunu söyledim. Sen de hayır ben böyle birşey demedim demedin. Durum budur.

O metinle tartışma bitmemiştir. Üst Büro'nun sana yardımcı olmaya çalışan bir tutumu var. Tartışmayı kapatmak gibi bir tutum yoktur.

Fatma Y: Önemli bir nokta daha var burada. Fransa'da yoldaşın pasaport işini bitirdikten sonra İngiltere'ye gelmesini özel olarak bu konuları daha yakından tartışmak için istedik. Bunu da reddeden yoldaş oldu. Yani tartışmayı reddeden Üst Büro değil, tam tersine yoldaş oldu.

Vural Y: Tartışmayı reddetmek diye birşey yok. Doğruluk var yoldaşın söylediklerinde, bu cümlelerle konuşuldu. Ama sonunda şu söylendi. Sen otur yeniden çalış, düşün. Bu düşüncelerini değiştir, geliştir dendi. Hali hazırda ortaya getirilen düşüncelere ilişkin birlikte tartışmak diye birşey getirilmedi.

DemİN söylerken unuttuğum bir iki şeyi daha söyleyeyim. Frankfurt ve Mannheim'da gelişmeler olduktan sonra, Mannheim'daki sekreter bana telefon etti. Ne olup bittiğini öğrenmek istedi. Ben de gel görüşelim dedim. Geldi görüştük.

Veli Y: Ona bu karara karşı direnmek gerekir demişsin.

Vural Y: Hayır yoldaş. Cümleler aklımda. Ben şunu söyledim: "Bu karara karşı yoldaşlara ben hiçbir şey önermiyorum, ama bu kararı düşünmek gerekir" dedim.

Veli Y: Hiçbir şey önermiyorum demek doğru mu bir partili açısından? Senin de oy verdiğin bir karar bu. Sevinç'in ve senin başka görevlere geçmesine oy kaldırdın sen de. Ondan sonra bunun karşısında tavır almıyorum demek aslında bir klik oluşmasını azdırmaktadır.

Vural Y: Ben karara uyacağımı söyledim. Ama bugün partimizin bulunduğu aşamada ne anlama geldiğini ben düşünüyorum, siz de düşünün dedim. (*Levent Y:* Tasfiyedir dedin.) O zamana kadar tasfiye sözcüğü benim ağzımdan çıkmadı. İlk kez

sizin geldiğiniz sabah Köln'deki toplantıda söyledim. (*Veli Y:* Tasfiye nedir? Senin oy verdiğin bir karar. Haydar'ın aldığı tutumu nasıl açıklarsın?) Ben Haydar yoldaşla konuştuğum zaman önce şunu sordum: I. Yaz Taarruzu ve parti yöneticileri hakkında ne söylüyorsun?...Bu konuda...düzey düşüklüğünü... kesinlikle doğru bulmadığımı. Kendisi böyle yaparsa bundan böyle hiçbir şekilde ne destek vereceğimi ne de bu tutumu onaylayacağımı kendisine söyledim. Herkesin kendi başına bakacağını da açıkça söyledim. Ayrıca bütün toplantılarda da yoldaşları her seferinde bu konuda uyardım.

Veli Y: Yoldaş, bu tasfiye meselesini anlamış değilim. Niçin tasfiye oluyor bu? Senin yaptıklarını arka arkaya koyduğun zaman orada çok berrak bir çizgi var. Görev değişikliği yapılacağı zaman açıklanacağı kararını bozup birdenbire herkese açıkladın. Senin kendinin bunlar oturmuş, gelişmiş fikirler değil dediğin birşeyde sana bir zaman tanımak için ertelenmiş bir meseleyi gene o komitelere verdin. Ondan sonra görev değişikliği meselesini biz sana çok açık anlattık ve Lenin'in fikriyle getirdik. Dolap çevirmedik. Çok açık söyledik. Yüzüne karşı dedik ki, parti bir kritik dönemde yeni bir siyasal platform belirliyor ve bu siyasal platformun parti bütünüyle dışarıya götürülmesi sorunu var. Ve sen kafam karışık diyorsun, bu konularda seminer veremem diyorsun. Bu konuda hatta dedik ki, senin gelip bu görevi benden alın demen gerekirdi. Biz seni ne Üst Büro'dan çıkardık, ne Merkez Komitesi'nden çıkardık, ne parti üyeliğinden çıkardık. Ayrıca biz bu kararı vermeden önce senin en azından üç hafta Fransa'ya gitmen sorunun vardı. Sonra ayrıca şunu da söylüyordun, "çok da yorulduğum, dinlenmeye ihtiyacım var".

Almanya örgütü bu dönemi nasıl atlatacak, yöneticisi yok başında. Hem bu nedenle hem de Lenin'in söylediği gibi iyi bir komünist bile olsa, kritik ortamlarda gönülden partinin hattına bağlı değilse aktif örgüt görevinden başka görevlere almak gerekir diyerek bu görev değişikliğini yaptık ve bunu sana açıkça söyledik. Sen de "*Zaten ben bunu önerecektim*" dedin.

"Ben de önermeyi düşündüm" dedin. Onun için oybirliğiyle karar verdik. Şimdi niçin tasfiye oluyor bu?

Vural Y: O tartışmayı ben de hatırlıyorum. Şuradan başlayayım. Sonradan sen şunu da söyledin, dedin ki, Avrupa'nın her tarafında işler iyi giderken özellikle Köln'de iyi gitmiyor. Aslında bu nedenle bile görev değiştirmen gerekebilirdi. Ama şimdi böyle söylemek belden aşağıya vurmaktır dedin. Onun için bunu böyle yapalım, bu gerekçeyle yapmak gerekir dedin. (*Veli Y:* Ağzıma laf verme.) Ben laf vermiyorum sadece kafama kaydettiğim biçimde anlatıyorum.

İkincisi bu önemli dönemde Almanya'da bu görev sürdürülebilir mi meselesinde de ben şunu söyledim, yapılabilir. Çünkü kitaptaki değerlendirmeler özellikle Almanya açısından pratik değişiklikler yaratmıyor. Çalışmanın pratik yönleri açısından.

Veli Y: Bu korkunç bir yanlış değil mi? Türkiye'de faşizmin çözülmesi veya çözülmemesi Almanya örgütünü etkilemez, ilgilendirmez demek bir yönetici için büyük bir yanlıştır.

Vural Y: Almanya örgütünü etkiler ama bir yöneticinin kafasında bu konuda tartışmalar olsa bile işin pratik eylem yönüne ilişkin bir ciddi değişiklik yaratmaz dedim. Aynen o görüşü koruyorum bugün de.

Oy kullanma da şöyle oldu: Bir yoldaş önerdi, bu salondaki her yoldaşa tek tek soruldu. En son da bana soruldu ben de evet dedim ve oy kullandım. Ondan sonra ben ikinci bir öneri yaptım. Dedim ki kongre yakındır, ben Almanya'da kalayım, örgütü devredeyim. Bugünkü tutumla o günkü tutum arasında tutum olarak bir farklılık yok. Çünkü ben yöreyi devrettim. (*Veli Y:* Sanıyorum orada bir tereddüt oldu.) Tereddüt var doğru ama ben yöreyi devrettim. (*Veli Y:* O iyi bir puan oldu. Yoksa bugün burada konuşamazdık.) Benim bu önerim de reddedildi. Ondan sonra ben oturdum ve düşündüm.

Benim durumumdaki bir insanın görevinden alınması, ikincisi İngiltere'ye getirilme, kongre işleri vb. Kongreye de bu kadar yakın dönem. Ben hem şimdiye dek yaptığımız işleri hem de kongreyi aşırı ciddiye alıyorum. Herşeyi aşırı ciddiye alıyorum. Kongrede gerçekten kendi inandığım doğrultuda partinin iyileşmesi için çalışacağım.

Açık konuşursak, önemli bir örgütün başındaki insan örgütten uzaklaştırıldığı bir süreçte bu düşündüğüm şeyi daha az etkiyle yapar diye düşündüm. Çünkü bu tartışmanın olduğunu parti bilmeyecektir. Görevden alınmanın nedeni. (Veli Y: Hepsini bilecekti. Hepsini tartışacaktık yoldaş.) Ben dedim ki, kendi kendime tutarlı olmam lazım, partinin kararına uygun davranmam lazım. Onun için bunu, gidiş nedenimi yoldaşlara açıklamayı uygun buldum. Siz bunu nasıl değerlendirirsiniz bilmem. Bu noktayı toplantılarda da söyledim. Çoğunluk, tüzük, elbette bunları kullanarak kesip atarsınız. Tamam öyle diyorsanız, öyledir. Doğru hiç inkar da etmiyorum. 22'sinde açıklamak gerekiyordu, ben daha erken açıkladım. Gerekçesini de söyledim. Böyle düşündüğüm için böyle yaptım. Bu da tüzük ve biçim açısından epeyi tartışma götürür birşeydir.

Ragıp Y: Benim ufak bir itirazım var. Bazı meseleler kaybolmasın. Yoldaşın bu konuyu Almanya'da getirişinde şu anda getirişinden bir fark vardır. O güne kadar ben tasfiye kelimesini kullanmamıştım dedin. Hangi kelimeyi kullandığını bilmiyorum. Ama diyelim ki Köln örgütü bunun tasfiye olduğuna karar verdi ve seni de buna ikna etti. Ama tartışmanın bir noktasından itibaren, ki bu galiba bizim Mannheim'dan dönüp seninle yaptığımız ikili görüşmeden başlıyor, sen de bunun objektif olarak tasfiye olduğunu söyledin. Kullandığın deyim buydu: *Objektif olarak tasfiye*. Bizim söylediğimiz şeydi: Bir işin objektif olarak ne olduğu, olduğu zaman belli olur. Onun ötesi varsayımdır. Biz böyle deyince bu sefer ufak bir değişikliğe daha uğradı bu düşünce, ikinci bir formülasyon şöyle geldi: *Objektif olarak tasfiyeye varabilir*. Söylediğin buydu Mannheim'daki toplantıda.

Veli Y: Yoldaşım, bize böyle bir şantaj dayatma. Sen yazılmasında payının olduğu tüzüğü çiğniyorsun. İlk kararı alırken ne bir tasfiye vardır, ne de sen öyle bir laf söyledin. Tasfiye falan yoktur. Gerçekten Lenin'in söylediği birşeydir. Yapılması gereken birşeydir. Ve ayrıca sana *en az* onun kadar önemli bir başka görev verdik. Bundan sonraki olaylar birlikte çalışmamıza engel olur bir mecraya sürüklendikten sonra bir karar alırsak o zaman diyemezsin ki bak tasfiye dedim, tasfiye oldu. Çünkü bunu başka bir kanala kendin atlatıyorsun. Tırnağı biraz derinden kesilmiş gibi bağırmanın alemi yok. Kongre geliyor istediğini söylersin. Organlarda tartışma da var. Ne tasfiye vardır, ne birşey. Sadece Almanya örgütünün geleceği söz konusudur. Bunun için biz değişiklik yaptık. Ondan sonra ama sen birdenbire ölçüleri taşıyıp böyle davranışlara gir. Bunlara hakim olabileceğin yerde hakim olma. Ondan sonra bir karar alırsak da bak tasfiye oldu de. Bu olmaz işte.

Yusuf Y: Köln'de bazı yoldaşlar hangi organ kararlarıyla bir başka ile gidip tartışmaya katıldılar ve sen ne yaptın bu konuda?

Vural Y: Onlar fesh edilmiş Köln Komitesi'nin üyeleri ve onun altındaki insanlardır. (*Veli Y:* Parti üyeleridir ama.) Evet ama Köln İl Komitesi lağvedildi. Haber bekliyorlar. Yeni durumları nasıl olacak? Benim bir ilişkim yok bunlarla.

Veli Y: Nasıl yok ya. Madem açık konuşalım diyorsun, Köln Komitesi'ne gidip bunları parti kararına rağmen anlatıyorsun da, o Köln Komitesi'ndeki az yetişkin yoldaşlar biz Üst Büro'nun kararını tanımıyoruz dedikleri zaman, hayır böyle birşey yapamazsınız niçin diyemiyorsun? Var mı yoldaş bunun cevabı? Açık konuşalım ama sen açık konuş.

Levent Y: Ben daha önce önerdim. Köln Komitesi'yle toplantı

yaparken de, yoldaşa özel olarak da, daha sonra Mannheim'da herkesin ortasında da. Bu insanların ne olursa olsun partili olduklarını. Parti üyelerinin kalkıp bir şehirden bir şehre dolaşmalarının durdurulması gerektiğini söyledim. (*Vural Y: Öyle birşey söylemedin yoldaş.*) Bu davranışları durduralım dedim. Yoldaş bana açıkça bu olmaz dedi. (*Vural Y: Öyle birşey demedim.*) Mannheim toplantısında dedin, herkesin ortasında. İstersen demedim de. Sen bunu iki ayrı şehirde reddettin. Ben sana bunlar durdurulsun dedim. Bunlar yanlıştır, hâlâ parti üyeliği sürüyor. Parti meselelerini bunlar kalkıp bir başka yerde anlatıyorlar. Bu tartışmayı durduralım. Parti meseleleri dışarıda tartışılmasın.

Vural Y: Daha başında sen o konuda bir tek cümle söyledin. Ve arkasından ben söz aldım ve bunu ikiye ayırmak gerektiğini, örgütsel meselelerin burada konuşulmaması gerektiğini söyledim.

Levent Y: Ama ben sana durdur bu insanların oradan oraya dolaşmasını dedim, onu yapmayacağını söyledin.

Yusuf Y: Politik tartışmayı parti dışına taşırmadık dedi. Ama şimdi çelişkili bir durum çıktı, parti dışına da taşırmışsın.

Vural Y: Parti dışına taşırmaktan ne anladığını bilmiyorum, ama biz Mannheim'a gittiğimizde insanlar orada oturmuş tartışıyordu. Ben örgütledim diyorsanız, ben örgütlemedim. (*Veli Y:* En azından örgütlenmesine göz yumdum dersin, açık konuşmuş olursun.) İkincisi, böyle bir noktaya varıyor ki, iş oraya gelince, yapma desen de yaparlar. (*Levent Y:* Ama sen yapma da demedin.) Demedim, açık konuşursak.

Veli Y: Peki ama, bu yıllardır yapmaya çalıştığımız şeyi yıkmak olmuyor mu? Biz bu işte çok kişi olalım diye yokuz. Sen Almanya'da vazgeçilmez bir insan olduğun ve Almanya

örgütünden başka bir göreve gönderilirsen Almanya örgütünün bir bölümünün bize başkaldıracağını kanıtlamışsan bununla ne değişir bizim açımızdan? Tam tersine, sen, partiyi bir şantajla getirmiş oluyorsun. Bir partili gibi davranmadın. Bu olayda bir partili gibi davranmadın. Sen bizi mecbur ediyorsun, beraber çalışmamaya mecbur ediyorsun. (*Vural Y:* Benim öyle bir niyetim yok.) Senin öyle bir niyetin yoksa tüzük dışına taşmamak lazım. Almanya'daki olaylara göz yummamak, kışkırtmamak gerekir. (*Vural Y:* Kışkırtmadım.) Kışkırtmanın çok kanıtı var. Göz yummanın ise binlerce kanıtı var. Şimdi partili olarak çalışman gerekir. Beraber çalışacaksa burada kesin olarak anlaşmamız gerekir. Bu şekilde şantajlarla parti oluşacaksa biz zaten öyle işte yokuz. Parti örgütü ediyoruz, parti terbiyesinden konuşuyoruz. İnandığımız bir yolda sadece bu iş için harcıyoruz ömrümüzü ve sen o tüzüğü yazanlardan birisisin. Ondan sonra açık tartışma istiyoruz diye abuk sabuk, tüzüğe uymayan birşeyle çıkıyorsun. Açık tartışmanın koşulları yine tüzükte yazılı. İl komitelerinin üçte birinin açık tartışma istemesi lazım. Herşeyi isteyebilirsiniz ama tüzük olarak yetkiniz yokken bunu bir öneri olarak üst organa götürmüş olursunuz sadece. Hiçbir il komitesi istemese de üst organ gerekli görebilir, tartışma açabilir. Ama böyle bir bayrak açma ile ne kazanacaksın? Böyle bir alışkanlıkla hareket etmeye başlamış olanlar, yıkmanın zevkiyle hareket etmeye başlayan insanlar, yapmak çok zordur, yıkmak daha kolay. Sen bunlarla ne yapacaksın. Bence çok yanlış bir iş yapıyorsun.

Vural Y: Kendi yazdığı tüzük, bu cümleleri çok duydum. Başka cümleler de duydum onları da söyleyeyim. Almanya'da birkaç yoldaşın yaptığı kişisel karalama örnekleri, benim hakkımda dolaşıyor ortalıkta... Mesela bu işin sonu ya burjuva kuyrukçuluğuna çıkar, ya küçük burjuvalığa çıkar. (*Veli Y:* Kim söyledi bilmiyorum ama ideolojik bir laftır bu. Kişisel karalama değil. Yaz taarruzunun paralarını yemek kişisel karalamadır.) Vural zaten sallantılı bir adamdır. TKP'den *İşçinin Sesi*'ne geçerken de sallanmıştır, yalpalamıştır, sağa kaymaktadır. Örgütsüzlüğe teşviktir, vb.

Ragıp Y: Ben tutum farkını göstermek istiyorum. Haydar için bize iki yerden "Yaz taarruzu paraları yendi" sözü gelmiştir. Haydar yoldaşa biz sorduk. böyle mi dedin diye. Yeniden formüle etti, ben öyle demedim, şöyle dedim dedi: "6. Yaz Taarruzu paraları ile... yapılacak dendi, Veli yoldaş geldi bunu söyledi. O yaz taarruzunun paralarıyla bu iş yapılmadı." Bizim de buna karşı söylediğimiz. Sen böyle dediysen peki hadi böyle olsun. Öbür taraftan Vural yoldaş bize dedi ki, kişisel karalamalar yapılıyormuş. Sen bunları nereden duydun dedik? Maside yoldaştan. Yalçın yoldaş konuşmuş. Toplantıda yoldaş Yalçın yoldaşa sorduk, Yalçın yoldaş ben böyle şeyler söylemedim dedi. Ama ondan sonra yoldaş bunu ısrarla başka toplantılarda kitle önünde tekrar tekrar getirdi. Demedi ki Yalçın yoldaş böyle dediye o zaman bu da böyle olsun. Bunda bir tutum farkı vardır, bu toplantıya da geldi. Tekrar tekrar geliyor, sanki buradan birşey yakalamış gibi. Yalçın kesinlikle söylememiştir. Fikirler konusunda herşeyi söylemiş olabilir. Kitabı tartıştık, zaten ne söylediğini de söylüyor... Çünkü kendisine getirilen, Yürükoğlu'nun görüşü sağ görüştür. O da yok senin görüşündür demişse buna kişisel karalama demenin alemi yok.

Fatma Y: Bir insan kendi oy kullandığı kararı kendi parçalıyorsa, bunu kimsenin kimseye fısıldamasına gerek yok. Bunu duyan bir insan kendi yargısıyla şunu söyleyebilir. Bu sallantılı bir insandır. Ayrıca bu laf söylenmişse kimsenin kulağına fısıldanmasına gerek yok. Olayın kendisi bu lafı söyleten bir gelişme süreci taşıyor. Onun için bu laf söylenmişse, bence orada sallantıya bakmak lazım. Kişi olarak nereden kaynaklandığı değil de, tutum olarak nereden kaynaklandığı.

Levent Y: Aslında bu, Frankfurt'ta yaptığımız toplantıda da geldi. Bu meselenin objektif birşey olduğunu, yazılı belgesi de olduğunu sen de açıkça söyledin. Peki sen sallandın mı sallanmadın mı diye sordum. Tabii dedin, zaten konferans tutanaklarında da var, ama bir insana karşı kullanılmaz bu. Öyle değil mi? Ortaya çıktıktan sonra, var mıdır, yok mudur

meselesini biz Frankfurt'ta konuştuk.

Vural Y: Doğrudur, yanlıştır temelinde gidersen, herkes herşeyi söyler sonra da doğrudur der. Biz onu konuşmuyoruz. Ben sadece örnek olarak getirdim. Yoldaş da diyor ki, karalama değildir, sen sallanıyorsun, adam da sana sallandığını söylüyor. Öbür vatandaşa da sorarsan bu sağdır ve o da sağ olduğunu söylüyor.

Fatma Y: Tamam biz ona karalama demiyoruz ki. Biri parti kararına karşı konuşuyor. Öbürü ideolojik konuşmalar. Karalama falan değil, yanlış diyoruz sadece. Ama yaz taarruzu parası geldiği zaman ona karalama derim. Bunları sen de gayet iyi bilirsin. Şimdi sallanma meselesine gelince, bir toplantı yapılıyor. Faşizm var mı, yok mu oybirliğiyle karar, ondan sonra (*Vural Y:* Kitabı okumamışsın, bir konuşma dinlemişsin) Türkçe gazeteleri okuyan adam, her neyse, orada çekimser oy kullanılabilir, o kadar çekimserlik durumu varsa. Ama oybirliğiyle faşizm yoktur kararı çıkıyor. Ondan bir toplantı sonra, "çözülmemektedir ama çözülme süreci sonuna gelmiştir," var mıdır yok mudur belli değildir geliniyor. Görev değiştirme kararı oybirliğiyle alınıyor, görev değiştirmenin duyurulmaması kararı oybirliğiyle alınıyor, iki gün sonra karar duyurulduğu gibi, görev değişimi tasfiye olarak nitelendiriliyor. İnsaf yoldaş. Sallantı lafını kimsenin kimsenin kulağına fısıldamasına gerek yok. Sallantı ortalıkta duruyor. Sen onun için sallantıyı gidermeye çalışsan, kendi açısından da parti açısından da en iyi çözümdür. Ortada sallantı var. Ne diyor Köln'deki yoldaşlar çok merak ediyorum. Bu kadar çılgınlıkla ortalıkta, "tasfiye, büyük liderler tasfiye ediliyor" vb... Kendi oyuna ne diyorlar çok merak ediyorum. Soracağım buydu?

Vural Y: Cevap verecek birşey yok.

Ragıp Y: Fatma yoldaş, Köln'deki yoldaşlar ne diyor diye soruyor. Oradaki yaklaşımın ben ilk Köln toplantısında çok farkında değildim. Fakat Köln'deki yoldaşlarla Mannheim'da

bir daha karşı karşıya geldiğimiz zaman, o zaman anlatma gereğini hissettim.

İki tane temeli zemin almış durumda oradaki yoldaşlar. Bu temel aldıkları iki zemini de şiddetle onaylayıp doğruluğunu kanıtlama çabası içindeydiler. Çünkü bu zemin kalktığı zaman ortada birşey kalmıyor. Bunlardan bir tanesi Vural yoldaşa baskı yaptılar. İkincisi, bu konunun organlarda tartışılmasını engellediler. Çünkü hakikaten bunlar söylenmediği zaman, Köln örgütünün söyleyeceği pek birşey kalmıyor ortada. Ben de bu iki noktayı anlatmaya çalıştım.

Bir başka nokta, Yürükoğlu yoldaşın yetkisi var tüzük gereği ve de kendi adını koydu konuşmanın altına. Konuşmanın altında kendi adı var. Ondan sonra Üst Büro'ya getirdi ve bu görüşlerin parti görüşü olarak benimsenmesi için EK'ya gidelim dedi. ÜB'de bir kere daha tartışıldı konu ve yoldaş bu kez görüşlerini söylemiş oldu. Arkasından EK'ya gitti, orada da tartışıldı. Orada da kabul edildi. Bundan sonra aşağı yukarı formülasyonu çıkmaya başladığı zaman görüşlerinin, yoldaş görüşlerini iletme üzere tekrar ÜB'ye çağrıldı. Aslında bu süreci Köln'deki yoldaşlar ne kadar biliyordu bilmiyorum ama ben bunları anlatmaya başladığım zaman ortalık da gerilmeye başladı. Ondan sonra dedim ki belki buradan giderek üst organlardaki tartışmayla kifayet edildiğini sanıyorsanız durum böyle değildir. Çünkü bu konu İngiltere Parti Komitesi'nde, Basın-yayın'da tartışıldı. İngiltere'de sempatizanlarla açık semineri yapıldı. Mannheim örgütüyle tartışıldı. Hamburg İl Komitesi'yle tartışıldı, sempatizanlarla da açık sohbeti yapıldı. Benim bildiğim Köln İl Komitesi'nde de bu kitap tartışılmıştır. Tüm örgütlerde tartışılıyor, tartışılacak. Ben bunları söylerken birkaç yerden bir infial yükseldi, benim saydığım sürece karşı. İlk önce parmaklar orada duran bir kişiye karşı uzatıldı, "işte Mannheim İl Komitesi burada, kendisi daha henüz bu konuyu bilmediğini söylüyor" dediler. Burada bir talihsizlik var. Gerçekten Mannheim örgütünün o komite üyesi evlenmek üzere o gün Hamburg'a gitmişti, annesini görmeye. Toplantıda bir tek o yoktu. Bu nasıl iş, burada partili var partisiz var onu dışarıda

konuşun dedim. Ama bu tartışma başlamıştı ve bütün toplantılarda bu tartışma sürmektedir.

Veli Y: Aslında mesele açık. Yoldaş için de çok açık. Şimdi disiplin, tüzük çiğnenmiş mi çiğnenmemiş mi kanıtlanmanın bir lüzumu yok, çiğnenmiş. Bence görüşülmesi gereken mesele Vural ne yapmak istiyor?

Ragıp Y: Ben bitireyim o zaman. Benim için çok önemli. Vural yoldaş orada iki yanıt getirdi ve kendisi hep sabırsızlık gösteriyor bu konular geldiği zaman. Birincisi, "tartışıldığı doğru değildir" dedi. Alınan karar eğitimdi dedi, çıkart kalemi yaz. Bu iş böyle yapılmıyor dedim, herkes yüzlerce soru soruyor. Vural yoldaş "tartışma buradaki fiili durum nedeniyle başlamıştır" dedi. Bu, anlayışını anlamanız için önemli. Yoldaşın tartışmadan anladığı bu herhalde. Fiili olarak burada başlamıştır dedi.

İkincisi, ben anlayamadım, orada büyük bir tartışma çıktı, karşılıklı birbirimizi yalancılıkla falan da suçlamak zorunda kaldık. Köln İl Komitesi'nde bu tartışılmamıştır dedi. Ben de yoldaş bu yalan olur dedim. Ben yalan söylemiyorum, senin söylediğin yalandır dedi. Halbuki gün boyunca konuşma ilerledikçe, Köln İl Komitesi'nde bunun tartışıldığını defalarca kendileri söylediler. Sevinç yoldaşın bana söylediği şeydi: "Nerede disiplinsizlik etmişiz, ben döner dönmez bunun eğitimine başladım. Köln İl Komitesi ilk eğitimini yapan komitedir". Ben sana bu kelimeleri tam böyle de söylemedim. Sevinç yoldaşın adını bile söylemedim ki karındır. Benim bilgim tartışılmıştır dedim. Yoldaş yalan söylüyorsun dedi. Bunu söylersen yalan olur dedim, ama tartışılmadı diyorsanız öyle olsun, nasıl olsa tartışılacaktır dedim. Daha fazla isimler ortaya dökülmesin diye. Demek ki yoldaşın anladığı fiili durum bu.

Birşey daha, yoldaşın sürekli getirdiği, Frankfurt İl Komitesi'ne de söylediği, "üst organlarda, kendisinin hazırlıksız geldiği bir yana, tartışmak da mümkün değildir" Haydar'ın söylediği, yoldaşın da ısrarla söylediği bu! "Üst organlarda

tartışma olmaz!"

Vural Y: Ra gıp yoldaş sürekli bunu yaptı, toplantılarda da bunu yaptı, onu da ayrıca eleştirmek istiyorum. Toplantılarda da eleştirdim. Sürekli böyle kelimelerle oynayarak. Şimdi açık değil mi mesele? Yoldaş diyor ki biz tartışma örgütledik. İkincisi Köln İl Komitesi tartıştı, yanlış. Köln İl Komitesi'nin yaptığı şey şu: Sevinç iyi not alan bir insandır. Notları almış gitmiş toplantıya, böyle bir konuşma yapıldı, yoldaş şunları söyledi, ben size iletayım deyip notları okumuş. Burada soru sormuşlar. Tartışmayalım, *bu işin tartışması örgütlenecektir*, demiş. İş bu kadar açık.

İkincisi, bir başka örnek daha var. Açıkça burada konuştuk. Geçen toplantıda onu da çözmeden çıktık buradan. Ben bir soru sordum. Parti üyesi bana sorduğu zaman, yahut ben bir yerde oturduğum zaman bu kitabın şu tarafına katılmıyorum, diyebilir miyim? Hayır dediniz. Yoldaş getirip diyor ki tartışmak her tarafta serbesttir. (*Veli Y:* Böyle hiçbir şey söylenmedi sana.) Ondan sonra tüzük açısından meseleyi getirdiler. Her bölümünü konuştuğumuz zaman o konuda da söylenecek yüzbin şey var. Mesela söyleyeyim, bir il komitesi, ancak MK'nın üçte iki kararı ile görevden alınabilir. Ama bu böyle olmadı Köln'de. (*Veli Y:* Orada bizim de söyleyeceklerimiz var. Birisi haklı bu konuda.) Dolayısıyla orada tartışma oldu, olmadı o tartışmanın fazla birşeyi yoktur. Bence esas Veli yoldaşın söylediği soruyu konuşalım.

Levent Y: Haydar ortalıkta ve diğer bütün Köln'dekiler ağız birliği yaparak yoldaşa da laf attilar. "Sen öğretim üyesisin, profesörsün, biz işçiyiz" gibisinden. Biz demedik sen de avukatsın diye. (*Veli Y:* Ayıp oluyor, çok ayıp oluyor.) Ayıp oluyor, o tür birşeye girmek istemedim.

Veli Y: Bunlar çok kısa vadeli taktikler. Bunları insanları çürütür.

Vural Y: İzin verirseniz birşey söyleyeyim ve çok açık

konuşayım. Bu söylenen laflara ben de tebessüm ettim, ben de kötü buluyorum. Ama anlatmak istediğim şu, senin demin söylediğin doğru. Birşeyin sıcaklığı olduğu zaman her insanda çeşitli nedenlerle (*Veli Y: Sen rahatlıkla durdurabilirsin. Parmağını oynatmadın.*) Yoldaş durdurmak için benim yaptığım şu oldu: Ben her yerde kesinlikle azarladım. Mesela bir toplantıda birisi yoldaş için laf etmeye kalktı azarladım. Çık bu odadan git dedim. Burada ona ödün verirsene ne bugün, ne beş dakika sonra, ne de yarın sen bununla başka bir şey yapamazsın. Öyle saçma şey olmaz. Ben buna kesinlikle karşıyım, “yaz taarruzu parası yendi, burjuvadır, bürokrattır” biçimi sözler böyledir. Bunlarla ne olur? Ayıp, ben küçülürüm böyle birşey olursa. Burada anlaşmamız lazım. Orada bir küçük odanın içinde insanlar konuşuyor. O öyle konuşuyor, bu böyle. Benim yoldaşı eleştirdiğim nokta şu oldu: O konumlarda daha serin kanlı olmak gerekiyordu. Daha sonra akşam Haydar’ın evine de geldiler. Orada da açıkça söyledim. Orada da, o toplantıda da söyledim. Bu işlerin örgütsel kısımlarını burada da tartışmamak lazım. Kimsenin niyeti bu işi bozmak değilse, yarın öbür gün orada burada bir dükkan da açmak değilse, ısrarla söyledim. Dolayısıyla bu yapılan şeyleri ben yanlış buluyorum. Açıkça söyleyeyim. Bunlarla mücadele ederim.

Öteki yanını önlemek için birşey yapmadığım doğrudur. Yani Köln’deki adama illa oraya gelmeyeceksiniz desem gelemeyebilir. O başka birşey.

Levent Y: Önemli bir nokta. Bir kere yoldaşın ve diğerlerinin ısrarla işlediği, söylediği, daha önceden de işlenmiş olduğunu tahmin ettiğim birşey var. “Bu partide Yürükoğlu diktatördür. Toplantılarda tartışma olur ama. (Vural Y: Toplantıda nasıl bir tartışma olmuş?) Bir dakika yoldaş, il komitesinde de konuştun. “O söyler, sonra manevi baskı yapıp herkesi susturur. Bu oylama da böyle oldu.” (Vural Y: Bir tek cümle çıktı mı benim ağızımdan? Manevi baskı lafı? Başka birşeyi çağrıştırıyor bana. Kendi istediğin gibi cümle kuruyorsun.) Tabii cümlesinde onu söyler misin? Peki ben sana şunu söyleyeyim, şimdi cümleleri değiştiririz, şekil olarak dikkatli cümleler formüle edilir,

sunulur, hiçbir şey söylenmez, ben hiç kışkırtmadım denilir ama haliyle tavıyla biz ne yapalım yoldaşlar vallahi siz bilirsiniz yoldaşlar denerek işlenebilir. Ben bunu da söyledim toplantılarda. İlla bir cümleyi belli şekil içerisinde konu ederek yapmanın bir anlamı yoktur. İçinden çıkan özden bahsediyorum.

Şimdi senin bu oylama hakkında her yerde söylediğin suydu: Bakın o oylamanın mantığını açıklayayım diye. "Eh işte herkes oy vermiş, herkese soruldu tek tek herkes evet oyu kullandı, en sonunda ben de kullandım. Çünkü zaten karar alınmıştı. Bizde zaten bir alışkanlık vardır, kararlar oybirliğiyle çıkar ben de hayır demem" diyor yoldaş.

Aynı şey tartışmalar konusunda da çıktı. "Tartışma olmadan yarım saat konuştuk. EK'daki tartışma sayılmaz." Çünkü yorgun gelmişler ve bir konuşma dinlemişler. Ve şunu soruyor: "Bir Üst Büro üyesiyle, bir Eşgüdüm Komitesi aday üyesi nasıl olur da böyle önemli bir konuda ilk kez bir konuşmayla karşı karşıya kalırlar? Partinin diğer insanları gibi." İkincisi, ben Yürükoğlu yoldaşla telefon konuşması yaptım. Neyi konuşacaksın dedim. "Bildiğin şeyler" dedi. "Bak bu da gösteriyor ki aslında beni bu işten uzak tutmak istiyorlar" diyor. Yoldaş sen bir laf söylüyorsun, öbürü yorumunu yapıp bana bu lafı söylüyor. Bu iş böyle. Ondan sonra şu söyleniyor, Köln'deki herkes tarafından, "kasıtlı olarak o toplantıya gelmesi engellenmiştir, hem önemli bir konu deniliyor. Önemli bir konunun tartışılmasına sokulmuyor. Nasıl bir toplantıda duyar?" İkincisi de, "böyle sadece bir toplantıda duyulan konuda EK'da oylama yapılırsa, tartışma da yapılırsa bu tartışma, tartışma değildir" diyor yoldaşlar. Haydar çıkıyor, "adam diyor — yoldaşı kastederek — elini masaya vurdu, ondan sonra da isterseniz burada kalın, isterseniz gidersiniz dedi" diyor. Ondan sonra Vural yoldaş örnek veriyor, "Veli yoldaş, ben bir daha böyle EK toplantısı yaşamak istemiyorum" demiş. Yani ağzını açan, itiraz eden insanların olduğu bir EK istemiyorum demiş. Ve bunu da yoldaşın niyetine örnek olarak veriyorsun, "zaten baştan fermanı kesmişti" diyorsun. Senin kafanda ferman kesilmiş, gerisi şekillerde açık vermeme meselesidir.

Almanya'dan alınışını gelip buna bağlıyorsun, "çünkü" diyorsun, "böyle birşey olmasaydı, böyle bir neden bulunup gene de alınacaktı." Yani tartışma var mıydı yok muydu, Ragıp yoldaşın anlatmalarını kimse dinlemiyor. Onlar kesmişler kararı. Kendisi söyledi Vural yoldaşın. "Gece saat dörde kadar Üst Büro'da tartıştık" dedi. Gece saat dörde kadar ÜB'de tartışılmasını tartışma olarak kimse kabul etmiyor. Kendisi de kabul etmiyor. Ama diyor, "hazırlıksız, yorgun, bir kere dinlenmiş konu üzerinde yapılan tartışma tartışma değildir". Değil mi? EK meselesine de buradan getiriyorlar itirazı. "EK yürütme, karar organıdır" diyorsun. Ben fazla saymak istemiyorum ama otuz bin tane şey var. Köln'de bunlar bize dayatıldı, sen de bunlara katıldın. Hepsine katıldığını söyledin. Yazdırıyorlar, ben not aldıkça yazdırıyorlar, biri kalkıyor, o da başka bir madde yazdırıyor. Alemdar Mustafa Paşa gelmiş padişaha dikte ettirmiş ya, oturmuş dikte ettiriyorlar. Bak maddeleri söyleyeyim. "Yazının gelecek sayıda hiç değiştirilmeden, A.H.Karadağ adıyla basılmasını, tüzüğün 35. maddesi vb. vb. Ayrıca Vural ve Sevinç yoldaşların görev değişikliği kararı durdurulmalıdır. Yoldaşlar kongreye kadar Almanya'da kalmalıdır. Bu süre zarfında açık tartışma açılmalıdır. Bunlar yapılan kadar görevi devretmeyeceğiz. Ve ÜB'nin kararlarını tanımayacağız. Bu bir tasfiyedir. Örgüt sağa kaymıştır, vb. vb. Türkiye'de çalışma..." O da geliyor.

Veli Y: O nedir?

Levent Y: Yoldaş söylemiş.

Vural Y: Ne söylemiş?

Levent Y: Haydar söylemiş. "Bu örgüt Türkiye'de hiçbir çalışma yapmamış." Yoldaş sen de bana özel olarak söyledin.

Vural Y: Ben sana özel olarak söyledim, başka. Ama ben Türkiye'de çalışma yapılmıyor demedim. Faşizmin çözülüşü ile

ilgili, esas sorun, Türkiye'de bunu yapmak gerekiyor dedim.

Levent Y: Ama senin bu söyleyişinden Haydar'dan dönüp gelen bu. Ya yoldaşım bak, ben tüm dinlediklerimi yazdım, Haydar'a okudum. Sen de vardın. Haydar, "çok iyi rapor olmuş" dedi. "Bir tek şey doğru değil" dedi. "Yaz taarruzunun paralarını yediler demedim ben". Çok dikkatli manevralarla, kıvrak kıvrak işleri formüle ederiz ama işin özü gerçekten değişmiyor. Bunları sen söylemişsin yahut da Haydar kanalıyla senden dolaşıp gelmiş. Söylemedim dersin öyle olsun. Ama bunlar söylenmiş. "Almanya'ya güvenmediler, o yüzden yerel gazete çıkartmadılar. Konuşmada fikirler tartışılmadan getirildi. İngiltere'ye getirilmek kızığa çekmektir." Bunu sende defalarca söyledin. "Türkiye'de iş yapmıyorlar. Esas iş Türkiye'de yapılmalıdır." Ondan sonra bir sürü başka şeyler de geliyor. "Örgüt sağa kaymıştır bütün olarak. Parlamenter faşizm olur. Burjuva demokrasisini savunuyor bu örgüt. Getirilimler Konferans Kararları ve Neden Faşist Diyemiyorlar'la çelişiyor. Bunlar Yürükoğlu'nun kişisel görüşleridir." Daha otuz bin tane. Saymak istemiyorum. Ha, sonra "seçimli bir sekreter nasıl görevden alınır? Köln sekreterinin görev değişikliği için EK'nın bir yetkisi yoktur. Seçimli sekreter görevden alınmaz"mış.

Veli Y: Kendisi Yöre Sekreteri iken aynı şeyi defalarca yaptı.

Levent Y: "Niye kongre yapılmadı? Parti okulu kararı vardı konferansta. Niçin parti okulu açılmadı? Bu konferans kararını çiğnemektir" ve herşeyin sonunda biz, "niye bunlar ÜB'ye gelmedi" deyince, "biz ÜB'ye güvenmiyoruz" dediler.

Vural Y: Kim diyor bunu?

Levent Y: Haydar... Sonra "siz tüzüğü çiğniyorsunuz" dediler. "Nasıl siz Yöre Komitesi'nden habersiz giderseniz, insanlarla görüşürsünüz" dediler. Biz Mannheim'a gittik, görüştük, onun hesabını sormaya kalktılar. Sorularak gidilmek gerekir falan

diye. Yani çok yanlış bir yere gitmiş. Kimin söylediği önemli değil. Bunu nerede durduracağız? Neresi bunun durma noktası?

Yusuf Y: Bütün bu anlatılanlardan şöyle bir sonuç çıkarıyorum: Bu faşizm üstüne görüşler bir vesile olmuş. Ondan önce birşey olmuş Almanya'da.

Vural Y: Ondan önce bu konularla ilgili tek kelime konuşulduğunu ben bilmiyorum. Bu kadar derin okumayın bence.

Veli Y: Fakat yoldaş, senin de, bizim de yaşadığımız bir takım deneyler var. Bir parti yönetimine ve genel sekretere olan güven böyle iki günde gitmez. Bunun bir öncesi olduğu çok açık.

Vural Y: Zaten senin kafanda baştan beri bu var.

Veli Y: Benim kafamı yapan olaylar, iki kere iki dört ediyor. Bir partili, Murat diye gencecik bir çocuk genel sekretere telefonda yapılan söylüyorsa, bu olmadı. O insan bugün böyle başlayamaz. Hele ki faşizm var mıydı, yok muydu gibi bir konudan hiç başlayamaz. Bu kadar menfi tavır, hangisi doğrudur yanlıştır diye tam olarak anlamadıkları ve derinden de tam bilmedikleri bir konu üstüne birdenbire oluşamaz yoldaş.

Vural Y: Yoldaş, isteyen istediğini düşünür. Bunu ispat etmenin hiçbir yolu yoktur.

Veli Y: Somut durumda vardır.

Vural Y: Bence yanlış değerlendiriyorsunuz.

Veli Y: Biz yıllar içinde ÜB'de o kadar sık görev değiştirdik ki, niçin bu böyle bir olay yarattı?

Vural Y: Açık konuşalım. (*Veli Y:* Zaten açık konuşuyoruz.) Ben Almanya'ya gittiğimden beri çeşitli vesilelerle oradaki yöneticiliğime güven duymadığını hem bana hissettirdin, hem de çeşitli yoldaşlara hissettirdin. Şimdi oradaki yoldaşlar bunu bana kendileri diyor.

Veli Y: Bunu kabul etmiyorum.

Vural Y: Örneklerini vereceğim. *Der Spiegel* için buraya gelen yoldaş bunu açıkça söylüyor. Diyor ki, "oraya gittiğim zaman Veli yoldaş benimle öyle bir konuştu ki, işte Almanya'daki yöneticilerin yayın çıkartmaya ideolojik düzeyleri yeterli değildir, bu yayınların merkezi olarak çıkartılması gerekir. Partinin geleceği açısından yerel bölgelerde yayınların çıkması doğru değildir. Sonunda adam "ben bütün bunlardan sonra kafam karma karışık döndüm" diyor.

İkinci bir örnek Köln İl Komitesi toplantısı. Orada söylediğin bir laf insanların kafasına takılmış. Program konusunu tartıştık o gün.

Devrim konusuyla ilgili birşey vardı. Ben bir iki şey söyledim, sen bir iki şey söyledin. Sen, "yoldaşlar, bakın, bir yerde yönetici herhangi bir tutum aldı mı herkeste öyle düşünceler geliyor, bunlara karşı dikkatli olmak lazım" dedin. Bundan çıkartmışlar, şimdi bu insanların geriliğiyle ilgili bir sorun.

Veli Y: Sen niye çıkartmadın? Yanımda duruyordun. (*Vural Y:* Neyi çıkartmadım?) Beraber konuştuk bunları. (*Vural Y:* Ben onların algılamasını anlatıyorum.) Benim yaptığım birşeyden, bir kabahatimden bahsetmiyorsun ki sen. Benim sana güvenmediğimi benim yaptığım ile kanıtlamaya çalışırken, "insanlar"ın yanlış algılamasını getiriyorsun sen.

Vural Y: Ben şimdi onların yanlış algılamasını anlatıyorum.

Veli Y: Buna cevap vermek istiyorum. Şimdi, Almanya'nın yayın çıkarmasının iki yönü var. Bir tanesi sizin söylediğiniz haftalık ya da on beş günlük işçi gazetesi. Türkçe ve Türkiyelilere dönük. Bunun üstüne söylediklerimin hepsini sana da söyledim. ÜB'de de söyledim. Yayın Komitesi'nde de söyledim. EK'da da söyledim. Ve bildiğim kadarıyla hepimizin ortak görüşüdür. Senin de. O yoldaşın getirdiği şeyler de budur. Spiegel'le ilgili toplantıda söylediklerim Türkçe yayına ilişkindir.

Yayın çıkartmaya ideolojik yetkinlik meselesinde kesinlikle öyle düşünüyorum. Almanya'nın bütünü içinde tek tek şu insan bu insan olabilir ama Almanya'nın bütününe ideolojik yetkinliği Türkiyelilere dönük, düzenli bir yayın organı çıkartmaya yetkin değildir. Almanya, örgütlerimiz arasında en geriden gelen yahut en geri bir iki tanesinden biridir. O kadar ileri örgütler çıkartmazken bunu yapmak doğru değildir ve de sakıncalı olur. Evet, partimizin bugünkü gelişmesi, yayınların mutlaka merkezi bir denetimle çıkması gereğini dayatıyor. Mutlaka, aksi takdirde, insanlara yanlış bilinç veririz istemeye istemeye. Örgütlerimiz, özellikle Almanya örgütü böyle bir çalışmaya hazır değildir. Bunları söylüyorum, sana da söyledim, EK'da da söyledim, ÜB'de de. Ortak görüşümüzdür, bunları sana olan güvensizlik diye nasıl alıyorsun ki sen? Bunları beraber söyledik biz.

Vural Y: Öyle alıyorum. Neden biliyor musun? Anlatayım istersen. Bir de ben anlatayım. Biz burada yerel siyaset konusunu konuştuk. Burada karar aldık. Yerel yayınlar çıkartalım diye. Bu kararı alırken sen yine aynı gerekçeyi söyledin. Dedin ki: "Bu yerel yayınlara şimdiye kadar çok talep geldi. Yaptırmadık. Ama şimdi durum farklı, Almanya'nın başında Vural yoldaş var. Güvenebileceğimiz bir yoldaştır. Onun denetiminde çıkabilir."

Veli Y: Periyodik olmayan yayınlar, EK kararı var, tutanaklarda da var.

Ragıp Y: Bu kadar da tartışma oldu, bilmem ne konusunda broşür çıkaralım dedik. CDDRT türü yayın dedik.

Vural Y: Psikolojik birşey. Ben bundan güvensizlik haklı olarak duymuşum, haksız duymuşum ama bence haklı olduğumu gösteren bazı kanıtlar vardır. Ben bunu sana başka örnekleriyle verebilirim. Sonunda ben şöyle bir açmazla karşılaştığımı hissettim Almanya'yı yönetirken. İlk geldiğimde enerji dolu bir şekilde sarılmıştım. Örgütte bir canlanma hepimiz de gördünüz. Bütün bir gücümle yapmaya çalışmıştım. Hiç kendime ait bir hesap mesapta da değilim, ne hesabım olacak?

Veli Y: Kesin katılıyorum, ama şimdi durum biraz daha değişik.

Vural Y: Ama yoldaş anlaman lazım. Bak yoldaş hatırlarsın. Almanya'ya geliyordun. Yöre Komitesi toplantılarına katılıyordun. Bütün o toplantılarda senden gelen bir mesaj vardı. Benim düşünceme göre şudur: Sen bunu belki objektif düşündün. Benim kimliğimle ilgili değil. Sen dedin ki, bir yoldaş burada böyle çalışıyor. Bu sonunda ne olur? Bu güvensizlik girdi mi bu kötü sonuçtur. Ben toplantılara enerji ile geliyordum, toplantılardan sonra garip gidiyordum. Çünkü her EK toplantısından sonra hiçbir şey konuşmuyoruz, Almanya'da işler niye kötü? Ben bakıyorum Almanya'da işler iyi. Anlatamıyorum ama bunu size. Yahu bir insan bindiği dalı keser mi? Benim kafamda senin yerine göz dikmek var mı? Sen böyle birşey görüyor musun?

Veli Y: Öyle birşey benim için söz konusu değildir.

Vural Y: Diyelim ki söz konusu. Sen benden böyle birşey bekler misin?

Veli Y: Ben böyle bir konuyu düşünmem. Ve konuşmayı da reddederim. Böyle bir sorunum yok benim.

Vural Y: Senin yok da benim var olduğunu mu düşünüyorsun?

Veli Y: Benim böyle bir sorunum, senin için de yok, kendim için de yok, kimse için de yok.

Vural Y: Tamam yoldaş ama bunları ben böyle duydum da onun için.

Veli Y: Amma yaptın. Kimden duydun yahu? Lütfen açıklar mısın?

Vural Y: Ben devam edeyim bak. Sonunda bu öyle garip birşey oluyor ki, uğraşıyorsun elinden geldiği kadar. Herkes insan... dilinden çıkacak birşey olumlu etkili olur, olumsuz da etkili olur. Anlayabildim mi? Şu işi iyi yaptın, şu işi de iyi yap desen, dünyalar benim olur. Koşarak gelirim... Böyle bir durum. Bazan daha iyi, bazan daha kötü. Sen de bunu inkar edemezsin ki yani. Bunu hissettirdin sen bana.

Veli Y: Ben sana hissettirmedim, çok açık ve net konuştum. İtirazımı biliyorsun, hissettirmek diye bir durum yok. Açıktan söylüyorum herşeyi ve senin oradaki çalışmada eksik ne gördümse eleştirdim. Ama bu başka birşey. Güvenle ilgisi yok bu işlerin.

Vural Y: Ben böyle algıladım.

Veli Y: Çok yanlış. Benim görevim gördüğüm eksiklikleri eleştirmektir. Ve de yıllarca beraber çalışmış insanlarız. Buna güvensizlik dersen, bütün yoldaşları eleştiririm ben.

Yusuf Y: Açık konuşalım dedi Vural. Ve bugünkü davranışlarının, bugün ortaya çıkan davranışlarının gerekçesi olarak anlatıyor, bunun sonucunda bunları yaptım diyor. Kanaatini de tartışmıyorum. Onun kanaati ona ait. Ama kanaati bu da olsa yapması gereken, yakın dönemde yaptıkları olmamalıydı bir partilinin. Eğer bu kanaate hakikaten vardıysa gelip burada bunu açıkça masanın üstüne koymalıydı. Siz bana güvenmiyorsunuz, işler de iyi gitmiyor, sizin gözünüzde nesnel olarak da

öyle...iyi gitmiyor. Oturup burayı nasıl iyi yapabileceğimizi konuşalım derdi. Ama o yolu seçmedi. Şimdi gelen işaretler ve bilgiler başka bir yolu seçtiğini gösteriyor.

Fatma Y: Bence güvenle ilgisi olmayan bazı şeyler, güven çerçevesi içinde ele alınıyor. Bir şeyin ne olduğu ayrı, nasıl algılandığı ayrı. Nasıl algılandığı biraz da algılayanın kendi sorunudur.

Vural Y: Biraz da ortadaki durumdur.

Fatma Y: Biraz da oradaki durumdur da, orada objektif olarak öyle algılanmasını getirecek bir durum yoksa, o zaman öyle algılayanda bir sorun vardır. Bence sorun ortada, çok açık ortada. Yoldaşın ders alması gerekiyor. İki yönünü ayırmış meselenin, bir yönü örgütsel yönü. O konuşulmasın ama açık tartışma dayatması yapılsın. Aslında meselenin nesnel mantığı ürkütücü geliyor ve partiye zarar verilmiştir.

Veli Y: Çok doğru. Artık geri de alınmayacak bir zarar verilmiştir.

Fatma Y: Verilmiştir ama ben... söyleyeyim: Bu nesnel mantık bunu uygulayanlara daha çok zarar verici özellikler taşıyor. Ben işin o yanına değinmek istiyorum. Bu partiye zarar verilmiştir. Şöyle ya da böyle bu parti bu zararın üstesinden gelecektir. Bunu bir kenara koyalım. Ama hayattan ders çıkarmak lazım. Tüzük kuralları çiğnenerek, ondan sonra da doğruyla yanlış ayrımı yaparak bir yere varılmadığını bu olaylar göstermiştir. Nitekim, tartışma, "onlar burjuvalardır, yaz taarruzu parası, R. Yürükoğlu diktatördür"e vardı. Nerede faşizm yahu, nerede faşizm?

Bunlara sen de karşı çıkmışsın. Kendin söyledin. Demin kendi ağzınla söyledin. Meseleyi ikiye ayırdım dedin. Meselenin şu yönüne ben de karşıyım dedin. O karşıyım dediğin şeylerin olması yoldaş, objektif olarak sana öteki yönünde de yanlış yaptığını kanıtlayan koca bir kanıttır. Hayat sana kanıtıyor.

Senin tarafların sana utanç veren şeyler söylemeye başladılar. Kendin bile utanmaya başlarsın.

Vural Y: Bir kere benim taraftarım maraftarım değil. Taraftarım olmaz.

Fatma Y: Yoldaşım şimdi istediğin kadar taraftarım değil de, külahıma anlat. Objektif mantığı maalesef taraftarın olduğunu gösteriyor. Susmak kıskırtmak demektir. Sen sustun. "R. Yürükoğlu diktatördür" ne oldu kardeşim, ne oldu yani? Bu kadar güven kırıldıktan sonra şimdi güveni kim kırmış oldu? Kim kırdı? Yoldaşımız işlere ilişkin eleştiri yaptığı için mi güven kırıldı? Yoksa orada örgütlü atalet düzenlenmesi mi güven kırdı? Şimdi bunu sormak lazım. Güven kıranın belli kim olduğu.

Veli Y: Kişisel olarak o kadar çok işittik ki yıllardır. Bunlar yoldaşlardan gelince insanı üzüyor. O kadar. Onun ötesinde can sıkıntısı geliyor. Böyle mi olacak? Yıllarca uğraştıktan sonra kafasındaki bir takım, hem de tam çözmediğini kendisinin söylediği doğrular değişiyor diye birdenbire herşey tufan haline mi gelecek? Bunu anlayamıyorum. Galiba bizde devrimci hareketin bu korkunç özelliği... Gerçekten ağırına gidiyor.

Bir de yine birşey daha söylenmiş. "Merkezdekiler ne Avrupa'nın ne Türkiye'nin koşullarını bilmezler. Onlar örgütçülükten anlamazlar." Bu tür laflar söylenmiş uluorta. Bu arkadaşlar bu partiye girerken biz yine İngiltere'de oturuyorduk. Bizim İngiltere'de söylediklerimize doğru diyerek bu partiye girdiler. Davranışları gerçekten parti dışına düşmüştür bugün bu insanların. Bunların parti diye kafalarında bir değer kalmamıştır. Bunu gizlemenin imkanı yoktur. Bu yoldaşlar partili olma heyecanını kaybetmişlerdir. Oradan oraya koşturup, en olmadık meseleleri herkesin, sempatizanların arasında

konuşarak, bir parti yıkıcılığını zevkini tadıyorlar. Biz bundan sonra ne yapacağız? Yoldaş bundan sonra ne yapacak? Bunları konuşmamız lazım. Herkesin hayatında bunalımlar, yanlış anlamalar olur, alınmalar olur, oluyor. Fakat neticede bizim partimiz diyorsak alınması gereken tavır bambaşkadır. Ya da bu partiden zeten iş çıkmaz, ben de yıllardır söylerim, bunlardan iş çıkınaz denir. O zaman ise tavır bambaşkadır. Başka örgütlerde, başka platformlarda olsak bile birbirimize dostluğu, yoldaşlığı, saygıyı kaybetmeyelim. Ve bugüne kadar birlikte başımıza gelen çirkin örneklerin düzeyine düşmeyelim. Şu ana kadar olanlardan geri dönülmez bir şekilde partinin bir zararı vardır. Fakat öyle bir noktaya gelmiştir iş, geri çekilecek bir durum yoktur. Şimdi senin sağduyuna seslenmeye çalışıyorum. Burada karar verecek olan aslında sensin. Bu gidişi sürdürmenin ve kabul etmenin imkanı yoktur yoldaşım. O zaman ben ne yapayım böyle partiyi? Öyle bir noktaya geldi ki işler bunun çözülmesi lazım. Sen partiye teslim misin, değil misin? Bunu koyman lazım. Ben bu partinin başında olduğum sürece, senin tavrın bundan önceki çirkin örneklerle gitmediği sürece, bu partinin sana göstereceği saygıdır, vefadır, nerede olursan ol. Ama bu getirdiğin platformu kabul edeceğiz demek değildir. Bu platformu ben kabul etmiyorum. Bu partililik değil. Senin bu platformu değiştirmen lazım parti içinde çalışmamız için. Değiştirmesen de örgütümüz sana bu vefayı gösterecektir. Ha satarım anasını diyorsan, o senin bileceğin iş. Organlar neye karar verir, onu da bilmiyorum. Ben sadece kendi içimden gelen şeyleri anlatıyorum sana.

Fatma Y: Düşünecek çok konu var yoldaş. Bir yılı geçti ki, Almanya'da örgütümüzün bağımsız siyasal eylem koyması gerekir diyoruz. İlk bağımsız eylemi partiye karşı koydunuz.

Vural Y: Yoldaş Avrupa'da en çok eylem yapan örgütün Almanya olduğunu listesiyle gösteririm.

Fatma Y: Bunu göstermen çok zor olacaktır. Neyse, öyle mide

bulandırıcı işler oldu ki, artık bunları olmuş kabul ederek ilerleyebiliriz. Dökülen süt toplanmaz diye bir Çin atasözü varmış. Süt döküldü. Şimdi ne yapacağımızı konuşmak lazım. Süt döküldü ve bizim sana güvensizliğimiz yüzünden dökülmedi. Senin kendine ve bize güvensizliğin yüzünden döküldü. Kendine diye birincil koyuyorum, çünkü bazı davranışları güvensizlik belirtisi olarak algılamanın çoğu zaman birinci nedeni seninle yazdığımız ortak çek-al'da söylediğimiz gibi insanın kendi konumudur. Kendine güvensizlik olunca, yağmur yağdı sen bana ördek dedin çıkartılır. Gerçekten ok yayından çıktı, çok iğrenç şeyler oldu. Bir de bunları haklı göstermeye çalışma.

Veli Y: Göstermeye çalışmıyor. Zaten öyle dediği için konuşuyoruz.

Levent Y: Ben de onu söyleyecektim. Ben Vural yoldaşa şunu her zaman söylemeye çalıştım, şimdi de söylemek isterim. O, ben kışkırtma yapmadım, böyle bir niyetim yok diyor. Benim niyetim bu insanların başına geçip bir fraksiyon örgütlemek değildir diyor. Çalışmak istiyorum, okumak istiyorum, araştırma yapmak istiyorum diyor. Bu parti içerisinde kendi düşündüğü doğru görüşlerin egemen olmasını istediğini söylüyor. Değil mi? Bunları söylüyorsun. Gerek örgüt işleyişi konusunda, komünist partisi nasıl olmalıdır konusunda, gerekse bu son kitapta getirilen görüşler konusunda. Ben de yoldaşa şunu anlatmaya çalıştım. Bak yoldaşım bu öyle birşey ki, senin niyetlerinden hakikaten bağımsız. Ben senin niyetlerini sorguya çekmiyorum. Sorguya çeksem de çekmesem de birşey değişmiyor. Ama bu niyetlerin böyle olduğunu ben kabul ediyorum. Fakat sen bu yola girersen, girdiğin yola, burada artık sen başka türlü de istesen o insanlar seni bırakmayacaktır. Dedim mi demedim mi? Şimdi sen böyle bir yola girersen, ben köşeme çekilip oturayım desen de iki şey olur. Ya bunu yapamazsın veyahut da o insanlar da gelip senin başını yerler. Vay sen bize nasıl böyle yaptın diye. Sen bu açmaz benim kafamda da var demedin mi? Bu insanların yaptığının nerelere

gittiğini görüyorsun. Şuna katılıyorum, bunu böyle çirkinleştirmeyin diyorsun ama toplantılarda gördüğün manzara ne? Gidiyor değil mi? Gidiyor. Daha da gidecek. Bugün benim duyduğum ne? Haydar bir yoldaşa bacaklarını kırarım demiş.

Vural Y: Kime demiş?

Levent Y: Frankfurt'taki bir yoldaşa, oradaki yetkili yoldaşımız hakkında ben onun bacaklarını kırarım diye bir laf etmiş. İstesen de durduramayacağın bir yola bunları sokma. Bunun bir tek güvencesi vardır. Biz bu partiyi hep beraber kurduk. Hepimizin emeği geçti. Biz bu parti içerisinde, bu partinin disiplinini tanımak mecburiyetindeyiz. Sen bunu bir söyleseydin. Şu konularda söylediklerine ben katılmıyorum. Teorik ideolojik, parti nasıldır, komünist partisi, faşizm, monolitik... Bütün onları konuşuruz tartışırız. Ama bir tek şeyi söyleseydin sen: Parti disiplini vardır, buna uymak lazımdır. Ama sen her zaman şu korkuyla geldin. Bunu yapsam, sesimi duyuramayacağım. Arkamda bir güç olduğu için bunlar oluyor. O gücü çekersem ben bunları yapamayacağım. Bu böyle değil. Ben oradaki yoldaşlara anlattım. Benim sahamda topu bırakın dedim. Onlara şunu anlatmaya çalıştım. Topu benim sahama bırakın. Benim ne yapacağım konusuna bırakın ben karar vereyim. Ha, vururum veya vurmam. Ama o insiyatifin partide kalması lazım, o insiyatif size geçer ise burada herşey biter. Bunu anlatmadık mı? Ama yoldaşlar ultimatom yazdırdılar. Ona da kızmadık, o da onların bileceği iş. Yanlış bir iş olduğunu söyleyerek, sizin bileceğiniz iş dedik. Ama şimdi böyle olmuyor. O yola girdi mi, bak sen istemiyorsun, ama istemediğin yerlere gidecektir. Sonunda iş çıkırından çıkacaktır. Ama bir noktada kesebilirsek belki çıkırından çıkarmayız. Bu sağ duyuyu gösteriyor muyuz, göstermiyor muyuz? Çok laflar söylendi. Sinirlenseydik, birbirimizi suçlamaya, hırçın birşeye soksaydık, biz Almanya'dan kafa göz yarılmış gelmiştik buraya. Bunu yapmadık. O düzeyde bunu başarabildik. Bu düzeyde de bunu başarınız. Başarmaya uğraşalım. Herkesin düşüncesi kendine ait, ne

olacağı konusunda. Başarmak için herşeyi yapalım. Yüzde yüz böyle çıkacaktır desen, objektif görmek hayatta görmeyi gerektirir. Gerisi tamamen subjektiftir. Yargıdır. Herkesin kafasında ne olacağı üzerine çeşitli fikirler oluşmuştur. Ama hayatta bunu göstermek için bir anlaşsak, o yönde gitsek daha olumlu olur.

Ragıp Y: Birşey söyleyebilir miyim? Vural yoldaş için ikinci baskı olacak. Sizler için söyleyeceğim. Olaylarla ilettiklerimizi belki siz de görüyorsunuz. Bence pekçok yerde, Vural yoldaş istese de birşey yapamayacağı durumlar vardır.

Veli Y: Ama Vural ben bunlara karşıyım diye de herkesin önüne çıkabilir.

Ragıp Y: Yapması gerekecek, yoksa hakikaten başka mekanizmalar da işliyor. Vural yoldaş eğer bunu yapmazsa Levent yoldaşın dediği çok doğrudur. Ben Frankfurt toplantısında da bunu yoldaşa anlatmaya çalıştım. İkimizin de aşağı yukarı parti deneyimi aynıdır yoldaşlar. Aynı yıllarda girdik. Herşeyi gördük. Başımıza türlü geldi geçti. Her neyse. Köln örgütünde otururken, Haydar laf atıyor, "bizim partide zaten tartışma olmaz, ne olacak, bürokratlar, yüzü kızarır tartışmazlar". İsteddiği Köln örgütünde kavga çıksın. Toplanmışlar öyle, sarmışlar etrafını.

Vural Y: Sana mı dediler?

Ragıp Y: Tabii ya, bunu ben sana söyledim. Ben aslında bu kışkırtmanın üzerinde durmadım.

Veli Y: Bürokratlar mı? Anlamadım?

Ragıp Y: Beni sardılar. Gittiler, dışarıda konuştular geldiler. Şimdi şey diyorlar. Ha, ... işi. Bir işaret de odur. Onu da yoldaşa söyledim.

Vural Y: Onu ben de konuşmak istiyorum.

Ragıp Y: Yanıma oturmuşlar. Diyorlar işte bizim partide böyle tartışmalar olmaz. Bizim partideki bürokratların tartışmaya yüzleri kızırır. Ben gazetemi okuyorum. Aralarında birşeyler konuşuyorlar, işaretliyorlar. Tekrar başlıyorlar. Yani, havayı anlatıyorum.

Vural Y: Duyduğum birşey var, yoldaş söylemiş. İsviçre'de bir başka örgüt birşey söylemiş. Bizim içimizde ayrılıklar olduğunu söylemiş. Bunun kaynağını öğrenmek istiyorum.

Ragıp Y: İki yerde. Fransa'da, hatta kapının arkasına çekip. Fransa İl Komitesi söyledi. İsviçre de söyledi. Kapının arkasına çekip söylüyorlarmış bizim sempatanlara. "Üst Büro'da bölünme oldu, ayrıca İsviçre'deki örgüt de bölündü ve bir kısmı menşeviklere katıldı." Söyledikleri budur.

Vural Y: Yoldaş bunu bana anlatırken başka bir konuyla da bağlantılı olarak konuşuyordu. İnsanlar susarak da mesaj verebilir. (...)

Veli Y: Senin açısından değil, değil mi?

Vural Y: Benim açımdan olamayacağını ben kanıtlarım.

Veli Y: Benim de aklımdan bile geçmez.

Vural Y: Fakat Haydar açısından dersiniz, ben onun da onu diyeceğini zannetmiyorum. Haydar'la kaç defa bu meseleyi konuştuk. Öbür yoldaşların da olduğu toplantıda. Arkasında bu işin neler olduğu konusunda bizden farklı birşey düşündüğünü zannetmiyorum.

Levent Y: Haydar için de böyle birşey olmayabilir. Onlar böyle birşeyden yararlanmak isteyebilirler. Ben onu söylüyorum. Yoksa senin niyetin ve Haydar'ın niyeti konusunda açık bırakırım. Ama olumlu düşünürüm aksi ispatlanana kadar. Senin hakkında açık da bırakmam, her zaman olumlu

düşünürüm. Ama bu tavuk hikayesi gibi: Ben biliyorum darı olmadığını ama tavuk biliyor mu?

Fatma Y: Sen sanıyor musun ki bir gün sana da dönüp, "sen avukatsın" demeyecekler? Yarın dönüp sen niye oy kullandın demeyecekler mi? Sen böyle bir çıkışla kongrede ne sağlayacağını sanıyorsun ki?

Vural Y: Kongrede mücadele etmek istiyorum.

Fatma Y: Mücadele et de, böyle bir temelde edeceksen, parti de komünist partisi kalacaksa, gitmeniz lazım kongrede. Ama bak seni dostça uyarıyorum. Kongrede mücadele et de komünistçe mücadele et. Hayır gelemezsin demiyorum, gelsen de gidersin diyorum. Çünkü bu parti ya komünist kalacak ya komünist kalmayacak. Ama onlar da sana yar olmaz. Böyledir hayatta, önünde böyle bir açmaz var.

Levent Y: Onu Vural'ın çok iyi anladığını, gördüğünü, bildiğini sanıyorum.

Fatma Y: Ben sanmıyorum. Ben gitmedim, görmedim. Beraberdiniz, ben değildim. Son bir kez uyarımı yapmak istiyorum.

Vural Y: Tabii ki işler, herkesin iradesinin dışında belli yanlış noktalara doğru açılım gösterdi. Ben sütün döküldüğünü, toprağın da emdiğini düşünmüyorum. Şöyle düzeltilebilir. Bunu şantaj falan olarak da değerlendirmemek lazım bence: Verdiğimiz kararların bir kısmını değiştirmek gerekiyor bence. Bundan sonra da kongrede görüşlerini kabul ettiren eder, ettiremeyen bu örgütle devrim yapılmaz diyorsa onu der, çıkar gider. Ama şimdi bunun yolu ne? Bunun yolu görevden alınmaların, il komiteleri dahil değiştirilmesinden geçiyor. Eğer bu yapılabilirse bence bu konu çözülür. Bunu yapmakla örgüt bir şantaj karşısında kalmış mıdır? Bence kalmış olmaz yani. Çünkü, mesela o şeyden sonra, görevden alınma kararı yerine

bir başka sonuç gelseydi, o telefon konuşmasından sonra durum çok süratli bir şekilde farklı bir yana doğru gelişebilirdi. En azından geçici bir süre değişip, düşünenecekti, konuşacaktı, görevinin başında kal denseydi. Gene aynı şey olabilirdi. Bilmiyorum, bu meseleyi şöyle birşeyden savunmam, savunmayacağım da, yani partinin aldığı karar — uymamak meşrudur. Bu ancak şu noktada olur. Herşey bitti noktasında olur. Ama açık konuşursak, şöyle bir durum da var: Bu kararlar değişmezse, o zaman doğal olarak her tarafta bir ayrışma olacaktır. Öyle olursa, onun ne şekilde yapılacağını yine konuşmak lazımdır. Ama neden olmasın? Bunlar partili insanlardır, yeniden partinin tüzüğüne, programına, herşeyine uyacakları... bu durum değiştirilirse ve bu faşizmin çözülüşü konusunda da bir tartışma sınırı olabilir, ... olabilir, her neyse bir tartışma yapılabilir. Şimdiye kadar kendi örgütlediğimiz tartışmaların gösterdiği birşey var. Onlar karşılıklı platformlar yaratmıyorlar, çok zıt fikirler olsa bile. Program tartışmasına sonradan bir göz attım yeniden, çok zıt fikirler var aslında. Onlar karşıt platformlar da yaratmadı. Esas tehlikeli yön, gerçekten hepimizin iradesi dışında saçma sapan düzeysiz bir noktaya işin gitmesidir. Provokasyona açık noktalar da ortaya çıkabilir. Bence bunu önlemenin en sağlıklı yolu bu. Bu kararların değiştirilmesi ve partide birlikte çalışmayı sürdürmek. Bunu yaparsak benim açımdan mesele şu olacaktır: Ben otururum, fiili örgüt meselesi, onu da ayrıca konuşuruz ya, kongreye hazırlık yaparım. Herkes nasıl hazırlık yapmak istiyorsa öyle yapar. Bu mesele bir siyasi mesele. Bence buradaki konuşmaların hepsi sonunda biraz fazla çok hissel düşündüğümüz... Yok değil yoldaşlar. Ben kişisel olarak anlatmaya çalıştım. Çeşitli dönemlerde güvensizliği hissettim, canım sıkıldı, enerjimde azalmalar oldu. Ama hep dikkat ettim. Çünkü benim kafamda olan önemli soru şuydu: Sonunda bu siyasal savaşı, insanların siyasal tutumlarıyla belirleyeceği. Tarih yazıldığı zaman kimin hangi şeyleri, hangi ses tonunda söylediğini yazmayacak, kimin ne yaptığını daha objektif hallerde. Benim kafamda gerçekten devrimi yapacak bir partinin nasıl çalışması gerektiği konusunda hem teorik, hem siyasal, hem örgütsel bir

sürü düşünce var. Ben bunları ortaya çıkarmak istiyorum. Yani kendi çıkışımı da, kimliğimi de böyle belirtmek istiyorum. Başka bir noktada değil. Bunun belki kendi partimize yararı olur. Belki ona yararı olmaz, başka birşeye yararı olur. Belki hiçbir şeye yararı olmaz. Olmaz ama hiç olmazsa böyle bir anlam kazanır. O iyi birşeydir. Ben bu işi gerçekten böyle düşünüyorum. Bunu yapabilirsek bence en güzeli. Ama şimdi biz bunu belirli bir süreç de tutamazsak, bu ayrışma öyle bir noktalara gider ki, benim açımdan yarın ikinci bir karar çığnemek zorunda kalırım. Sonunda atılmak zorunda kalırım, açık konuşursak. O zaman ne olur? O zaman Kongreye gitmek gitmemek tartışmalarından, işte bilmem nereye varıncaya kadar bir sürü noktaya gider. Böyle giderse ne olur? Böyle giderse ne olacağını da ben size söyleyeyim, kendi açımdan ne düşündüğümü. Kongreye kadar hangi koşullar altında olursa olsun bu konuda aynı görüşü paylaşan insanlarla birşeyler yapmak zorunluluğunu hissediyorum. Kongre bunun durağıdır. Kongreye giderek veya gitmeyerek, katılarak ya da katılmayarak, her biçimde olabilir. Ondan sonrası için, ben herkesle çok açık konuştum, kimseye benim hiçbir sözüm de yok. Kimseye karşı herhangi bir şekilde borçlu da hissetmiyorum kendimi. Ama nasıl yaparsın, nasıl bitirirsin belli olmaz. Bütün süreçlerin insana gösterdiği bir biçimde yeniden durumu düşünürsün. Ama şuna gerçekten katılıyorum. Buna sizin inanmanızı istiyorum. Çirkin düzeyler hepimizi yaralar. Onu önlemenin yollarını bulmak lazım. Şunu da görüyorum, sadece benim açımdan değil, sizin açınızdan da istesiniz de önleyemeyeceğiniz şeyler olabilir. Öyle birşey ki konuşuyorsun, tabana indikçe farklı olur yoldaş. Farklı iniyor. Bunu Türkiye devrimci hareketinde kaç kez yaşadık.

Bir de bu şantaj meselesine ilişkin sen birşey söyledin. Türkiye devrimci hareketinin garip birşeyi. Ben de birşeyi garip buluyorum aslında. Türkiye devrimci hareketinde, böyle ayrıtlıklar çıktığı zaman sanki kopuşma, ayrılma kesin. Bence bu parti anlayışının teorik tartışmasının sonucu da değil, bunun biraz çarpıtılmış biçimi. Yani bir takım farklı görüşler ve farklı platformlar oluşmaya başladığı zaman hemen neşter vuruluyor.

Türkiye devrimci hareketinde bu iş en kolay böyle çözülmüş. Sonradan bakıyorsun ortada devrimci harekete katkısı olan hiçbir sonuç yok. Bazı devrimci harekete etkisi olabilecek kadroların hepsi de birer tane kişisel düşman bularak köşede duruyorlar. Bundan birşey çıkmaz. Bundan hiçbir şey çıkmayacağı açık. Bunu tüzüğe uydurmanın bence yollarını bulmalı.

Merkezi bir örgüt olacak. Merkeziliğin kendini gösterdiği yanlar, demokratikliğin gösterdiği yanlar. Bir sürü başka sorun. Onlar başkadır ama şimdi parti karar verdiği zaman uyacak mısın, uymayacak mısın? Şimdi, çok yüksek sesle sözüm ona beni desteklediğini söyleyen yoldaştır (Haydar). Ben ona nasıl davranırım? Hiç kimsenin hiçbir yanını okşamadım yani. Ve toplantıda açıkça söyledim yoldaşlara da, görev değişikliği meselesinde, çünkü bana da öyle birşey getirildi. Yani işte, bu göreve gitmemek, yahut onu uygulamamak yahut bunu tasfiye olarak belirlendirmek. Bu öyle değil, normal koşullarda bir parti görevine gitmemek olmaz tabii ki. Bu parti içindeyse anormal koşullardır. Başka türlü bir değerlendirme yaparsan başka türlü sonuca varırsın. Ben bunu düşünüyorum işte.

Yusuf Y: Gayet iyi ve yumuşak kelimelerle konuşmaya çalışıyor Vural. Ama sadece şantaj da yapsa başka birşey de, ondan öte başka birşey var. Bir sözcü gibi konuşuyorsun. Bir yandan aynı organdayız diyoruz, öte yandan bir temsilci gibi konuşuyorsun, bu organı paylaşır gibi değil. Temsilci gibi konuşuyorsun. Ben bu organda hiçbir örgütün temsilcisiyle konuşmam, bilmiyorum yoldaşlar ne yapar, ben konuşmam. Ha, bu organın dışında, içinde bulunduğum organ olarak o örgütle konuşurum. Her örgütle konuşurum. Ama bu birbirimize karşı ikiyüzlülük olmuyor mu? Kelimeden bir hakaret anlamını çıkartma, böyle birşey kastetmiyorum. Sen o talepler listesini çok daha yumuşak kelimelerle bize sunarken adlarına konuşmuyor musun? Ben bu organda konuşmam o zaman seninle. Burada temsilciye, değişik fraksiyonların temsilcilerine yer yok.

Vural Y: Tamam. Ben temsilci gibi konuşmamaya çalıştım ama objektif olarak da böyle bir durumun olduğu açık.

Yusuf Y: O zaman sen objektif olarak temsilci olduğunu kabul etmiş oldun.

Vural Y: Yok, öyle bir söz söylemiş olmuyorum. Ama içinde bulunduğum durumda ne olduğum meydanda.

Yusuf Y: Birşey daha kaldı. Son bir parça kaldı. Yine ustaca seçilmiş kelimelerle bu tatsız gelişmeleri tamamen kendi dışında göstermeye çalıştın. Benim kulağıma gelmiş dedikoduları bir yana bırakıyorum ki, şu birkaç gün içinde Haydar için duyduğum şeylere çok benzer şeyleri senle ilgili de duydum.

Vural Y: Mesela.

Yusuf Y: Bak tartışmak istemiyorum. Çünkü şu anda, şu salonda ne bir yönünü ne ikinci yönünü kanıtlayacak durumum yok. Fakat daha kanıtlayacak birşey var. Bir örgütün eski sekreteri, aynı zamanda senin karın olan yoldaş, bu örgütün genel sekreterine telefonda yalan söylüyor. Ve yalan söylemesini direktif olarak veriyor. Hızlı sesle ve yoldaş bunu duyuyor. Bunu nasıl anlatıyorsun? Ve öyle bir yoldaş ki bu, birçok temel konuda senden bağımsız davranmadığını vicdani kanaat olarak bildiğim bir yoldaş.

Vural Y: Bilmiyorum bunlarla neyi anlatmak istediğini pek anlayamadım. Sonunda demek istiyorsun ki, kardeşim sen bunu örgütlüyorsun.

Yusuf Y: Benim samimi kanaatim o yönde.

Veli Y: Bak şuradan başlayayım. Bu badireden bize yakışır bir şekilde çıkıp çıkamayacağımızı göreceğiz. Ama ben elimden geleni yapacağım. Şimdi söylediğin, kararlar geri alınsın ve kongrede ben görüşlerimi savunayım. İkinci kısmına gönülden katılıyorum. Mutlaka kongreye katılman lazım, mutlaka, aslında bizim de doğru dürüst hiç bilmediğimiz ama epeyi şeyler var

dediğin teorik-siyasal konuları, kongreye, partiye anlatman lazım. Bunu yapmanın önünü ne yaparsan yap tıkama. Ve Almanya'dan delege yoldaşlar parti örgütünden atılmayı gerektirecek bir duruma girmezlerse hepsi de kongreye gelirler ve görüşlerinizi açıkça savunursunuz. İşin belki de hoş bir tarafı, biz de ilk defa orada tam olarak görüşlerinizi öğrenmiş oluruz. Parti neye karar verirse o olur.

Fakat yoldaş, öte yanda hem kabul ediyorsun disiplinsizlik yapıldığını, hem kararları geri alın diyorsun. Bu kararlar ne moral açıdan, ne tüzük açıdan, ne siyasi çalışmanın gerekleri açısından (ki Lenin söylüyor bunu bize) yanlış kararlar değildir. Bir fraksiyonu tasfiye etme kararları hiç değildir, eğer bu kararlar alındığında bir fraksiyonla karşı karşıya değildiysek. Ve sen diyorsun ki fraksiyon yoktur. Bir tane mesele vardır bizim için, kafası bu konulara yatmamış yoldaşlar örgüte liderlik yapamazlar. Onlar belirli bir süre başka göreve geçmelidirler. Bu çok meşru. Hem moral açıdan, hem siyasi açıdan, hem örgütsel açıdan, hem de tüzük açısından çok meşru bir karardır. Bu kararın değişmesini istediğin zaman hatlar birbirine karışıyor. Ben de Yusuf yoldaşa katılıyorum. Bu kararları geri almanın imkanı yoktur. Bunlar kararlardır ve tüzüğe uygun olarak alınmış kararlardır. Azınlık mı çoğunluğu mu yönetecek, çoğunluk mu azınlığı yönetecektir yoldaş? Ve senin de oy kullandığın kararlardır bunlar. Benim diktatörlüğümde falan bahsediliyor, senin bu laflara hiç yanaşmaman lazım. Fakat bu tür bir öneri getirmekle sen azınlığın diktatörlüğünü partiye kurmuş oluyorsun. Buna izin verilemez. Sen bence bir kere daha düşün. Bu şekilde olmaz.

Parti tüzüğüne uymak lazım. Parti tüzüğüne uygun bir şekilde kongreye gitmemiz lazım. Yanlış doğrusu orada ortaya çıksın. Diyorsun ki, devrimci harekette anlayamadığım birşey var. Farklı görüşler çıkınca neşter vuruluyor. Hayır yoldaş, bizim örgütümüzde bu böyle olmadı. Farklı görüşler çıktığı için neşter hiçbir yerde vurulmadı yoldaş. Öyle bir durum yoktur. Sadece ve inanarak, sana da açıkça söyledik ki, bir örgütü, hem de az gelişmiş, az yetişkin yoldaşlardan kurulu bir örgütü yönetmek hatta ayağa kaldırmak önce yöneticinin bunlara

inanmasına bağlıdır. Ve de sen diyorsun ki ben "bu konularda seminer veremem". Yanlış görüşü neşter vurup atmak değildir. Sana öyle bir görev veriyoruz ki, partinin en illegal meselelerini bileceksin. Bizim sana güvenimizi gösteriyor aslına bakarsan. Sen bunların hepsini güvensizlik diye anlıyorsun. Almanya örgütünü yönetmekten daha önemli bir görevdir. Sen bunu da kabul etmedin. Farklı görüşler çıkınca neşter vurulmuyor yoldaş. Böyle koymamak lazım, ama tüzük dışına çıkılınca neşter vurma mecburiyeti var. Sen de kabul ediyorsun ki tüzük dışı davranılmıştır. O zaman gerçekten sağ duyuyla, salim kafayla bir işe başlayabilmek için bir kere bu tüzük dışı davranışları durdurmak gerekir. Gerçekten yoldaşa katlıyorum. Çok yumuşak dille de olsa gelip, tüzük dışı davranışlar tasvip edilmez. Bunları önlemek için önce kararları geri alalım dersen tüzük dışı davranışlara meşruluk kazandırmış olursun. Oysa şimdi yapmamız gereken şey, tüzük dışı davranışları durdurmaktır. Yoldaşları parti tüzüğüne içine çekmektir, parti disiplininin içine çekmektir. Ondan sonra hiç kimse kuşkulanasın, en açık şekilde tartışılacaktır herşey. Kimseyi tasfiye etmek gibi bir niyetimiz yoktur.

Şimdi benim senden isteyeceğim şu yoldaş, gerçekten iyice düşün. Bir iddialaşma meselesi değildir bu. Sen de dedin, bir siyasi tutumdur. Buradan çıkıp EK'da da bu konuları görüşmek lazım. EK'nın bu isteklerini kabul etmesinin imkanı yoktur. Sen bu fikirde diretiyorsan, alınan kararları değiştirmeye partinin hakkı yoktur, zaten. Bu aldığı kararlarla oynamak olur. Bunu dediğin zaman beraber çalışmanın zemini ortadan kalkıyor. Bunda ısrarlıysan, onu kendimize yaraşır şekilde nasıl götüreceğiz, onu tartışalım biz.

Ama sen bundan geri çekiliyorsan, "parti kararlarına uyulacaktır, uymayana en başta ben kılıcımı çekerim, durun" dedin mi o zaman sen bizim alıştığımız yoldaşsın. Yalnız herşey unutulur. Bambaşka zeminler sık sık doğuyor Türkiye'de. Herşey geçer yerini bulur sonunda. Sen kongreye gelirsün görüşlerini söylersin. Diğer yoldaşlar da gelecekler, onlar da görüşlerini söylerler ve kongrenin, yani partinin alacağı tutumu ondan sonra oturur değerlendirirsin. Her dediğini kabul etmek

durumunda olmayacaklar tabii. O zaman da düşüneceksin. Kabul etmedikleri, bu partide çalışmayı engelliyor mu, engellemiyor mu? Engelliyor dersen yine kendine en uygun gelen davranışı yapacaksın, etmiyor, zaman gösterecektir benim doğruluğumu dersen, parti disiplini içinde yine çalışıp gideceğiz.

Sen benim geçmişimi de çok iyi biliyorsun. Ben hangi beraber çalıştığım yoldaşımı harcamışumdur, yahut yanlışlarıyla vurmuşumdur? Öyle olsaydı bu genç yaşımızda bu kadar uzun süre birlikte çalışan bir kadro ortaya çıkmazdı. Dediğim gibi iki durum var ortada. Ya kararları, partinin yüksek otoritesini kabul edecek ve birlikte çalışmayı götüreceğiz, o zaman da ben yüzde yüz inanıyorum, Almanya'daki sorun bir-iki gün içinde senin de yardımınla çözülecektir. Hiç kimseyi incitmeden, kimseyi parti dışına atmadan, bize yaraşır bir şekilde halledilecektir. Burada senin de yapacağın iş vardır ama. Yoldaşlarla beraber soyunmak lazım. Bu olmadığı zaman, ben bu kararların değişmesinde ısrar ediyorum dediğin zaman, konuşulması gereken bir tck şey kalıyor. Bizi ayağa düşürmeden bu ayrılığı nasıl gerçekleştireceğiz.

Vural Y: Senin söylediğin, eğer bunda ısrar edilirse bu parti dışına düşmek demektir. Ben onu bir kez doğru bulmuyorum. Ortada bir durum var. Partinin içinde önemli bir örgütü ilgilendiren bir durum var. Bana göre bugün bunun vardığı nokta o yoldaşların partiden atılmalarını gerektiren bir nokta değil.

Veli Y: Gerektiren bir nokta değil demiyorum. Atılmadılar diyorum.

Vural Y: Bu, işi parti içinde çözmeyi imkansız hale getiren bir tutum olur tabii. (*Veli Y:* Senin getirdiğin oluyor. Kararlar değişsin demek o demek yoldaş.) Kararı alan da biziz, değiştiren de biziz. (*Veli Y:* Ama değişmesinin objektif bir temeli yok.)

Fatma Y: Yoldaşa bir soru sormak istiyorum. Bu kararlar değişmezse sence gelişme nasıl olur? Kararlar değişmezse ne

olur?

Vural Y: Kararlar değişmezse şöyle olur büyük bir ihtimalle. Partinin kararlarına uymayan üyeleri, kongreye kadar ve kongre için mücadele eder. Herhalde şöyle yaparlar. Partinin genel eylem kararlarını kendilerine ulaştığı kadarıyla uygularlar.

Veli Y: Ama yöneticinin de değişikliği eylem kararıdır.

Vural Y: Onu yapmazlar herhalde bu durumda. Yapmazlarsa fiili bir durum ortaya çıkar. (*Veli Y:* Bu partiden ayrılma demektir.) Parti yönetiminin çoğunluğu bunları partiden atar. Atarsa bunlar başka birşey yaparlar. Genel kongre için mücadelelerini uygun buldukları yöntemlerle sürdürürler. Nasıl etkileyeceklerini, nasıl yapacaklarını bulurlar. O zaman bütün örgüt çapında mücadele olur. Ona göre kongreye gidiş sürecinde koşullar neyse ona göre yapılır. Denebilir ki yönetimde çoğunluk söz konusu olduğuna göre bu yanda karar verirsin o yönde gidilir. Ben diyorum ki biz bu yanda karar verdiğimiz an parti elden gitmez. Ben o düşünceydim. (*Veli Y:* Ama senin düşüncen yine azınlığın düşüncesi. Sen niye dayatıyorsun düşüncelerini?) Azınlığın, çoğunluğun ne olduğu da belli değil. O kongrede belli olur. (*Veli Y:* Tamam, kongrede belli olsun. Ama kongrede belli olması için disipline uymak lazım.) Disiplin kongre öncesinde, kongre içindeki mücadeleyi de etkileyecek olduğu için, ideolojik görüşlerle de bağlı olduğu için ideolojik anlamı tasfiyedir.

Veli Y: Konuşacak fazla birşey yok bu durumda. Yoldaş ısrar ediyor. Bu kararlar değişmezse bu böyledir diyor. Ama bu kararların değişme zemini olmadığını düşünüyor çoğunluk. Şimdi EK toplantısına gideceğiz. Ondan sonra da kendi bileceği iş. Hırslar gözü bürüdüğü zaman çok çirkin yerlere gidiliyor. Gitmemesi temennimizdir. Ama azınlığın dayatmalarına boyun eğerek devrim için parti yaratılamaz. Ya tüzük içinde kalınır, parti disiplini çerçevesinde tartışılır, istediğin görüşleri

yazarsın, onun yollarını düşünürüz, konuşuruz. Yahut da parti dışından istediğin gibi yazarsın. Getir biz basalım. Ama parti yayını değil o zaman. Sen dışarıdan, kongreye katılacak partililere durumu anlatmak için yazarsın. Bunun sonucunda kavga dövüş çıkmaması gerekir. Çıkmamalıdır. Çünkü kavga dövüş birşey çözmüyor. Bir takım insanların kendini tatmin etmesini, Köln'de, orada burada devrimcilik oynamasını getirir sadece. Ama bundan akli başında bir sonuç çıkmaz.

Fatma Y: Benim anlayamadığım birşeyi sormak istiyorum yoldaşa. Birlikte çalışacaksa disiplini sağlamak lazım. Zaten Türkiye devrimci hareketinin çok şaşırtıcı özelliği dediği oralardan kaynaklanıyor. Farklı fikirler aynı disiplin işleyişi çerçevesinde savunulabilir. O disiplin içerisinde mücadele yürütülebilir, bu medeni bir tutumdur. O disiplini dışlayarak başladığın anda gayri medeni ve dolayısıyla ok yaydan çıkmış bir durum çıkar ortaya. Her neyse, aynı parti içinde çalışacaksa, bir disiplin mekanizması olması lazım. Disiplin suçu işlenmiştir. Kararlar çiğnenmiştir. Hakaretler yağdırılmıştır. Partinin zaten bu suçu affetmesi kongre öncesinde kendi demokratikliğinin göstergesidir. Ancak bu suçun affedilmesi için bir tek koşul lazım, o işleri yapan yoldaşların özeleştirisi. Özeleştirisi yanlış yaptık lafı değil, özeleştirisi hayatta. Hayatta özeleştirisi kararların kabulüdür. Başka yolu yoktur. "Yoldaşlar biz kararları tanıyoruz" derlerse, bizim için sorun biter. (*Veli Y:* Kongre'de görüşeceğiz.) Kongrede görüşeceğiz. Bütün fikirler hazırlansın, platformlar neyse, ne olacaksa. Medeni tavır budur. 15 kişi çıkmış illa karar değişsin diyor. Niye değişsin? Şimdi iyice değiştiremeyiz bu kararları? Bu olaylardan sonra bir de kararları değiştir. Bu olaylardan sonra o kararları bir kez daha almak lazımdır. Bizim de sorumluluğumuz var. Nasıl hesap vereceğiz?

Ragıp Y: Vural yoldaş konuştuğça gerçekten kongreye katılıp katılmamak istediği konusunda tereddüt ettim. (*Veli Y:* Ben de aynı fikirdeyim.) (*Fatma Y:* Ben de.) Yoldaş diyor ki, benim için

önemli olan meselelerin kongrede görüşülmesi, ondan sonra karar veririm, parti anlayışını oturtmak meselesi, farklı düşüncelerim vb. Mutlaka geliştirecektir. Mutlaka iç bütünlüğü olan birşey çıkacaktır ortaya. Şimdi bu en önemli mesele ise, alınan karara ve disipline uymak en önemsiz mesele bence. Hiçbir önemi yoktu. Belli bir disiplin içinde tartışarak kongreye gidilir. Orada da görüşler dile getirilir, tartışması yapılır. Ama şu temelde gidilir: Disipline uyarız, görüşlerimizi söyleriz. Hakikaten büyük bir disiplinle bu partiye bağlı, normlarına bağlı, bir de koca çoğunluk var dışınızda. Bize kararlar geri alınırlacak, peki parti kararı çiğnememeyi kendisi için vicdan yasası saymış ve bu şekilde davranmış yoldaşlar ne düşünecek o zaman? Son yarım saattir benim düşünmeye başladığım, Vural kongreye katılmayı istiyor muydu? Fakat parti içi mücadelede yoldaş, ağzına laf koymayayım, eğer kongreye katılmayı düşünüyorsa olabilecek en kötü yolu seçmiş oluyor. Partiyeye bağlılık konusunda en kararlı, bir yanlışa bağlı da diyebilirsin ama partiye bağlı yoldaşları kazanmanın en kestirme yolu ortada duruyor. Hakikaten bu görüşlerin kongreye gelmesi isteniyor mu? Yoldaşın istemediği görüşüne varıyorum. Bu noktadan itibaren de kesinlikle bu kararların hiçbiri geri alınamaz. Buranın gündemine, yoldaş getirdiği için konuşmuş oluruz o kadar, ama bir daha parti içinde bu konuşulmamalıdır. Bence partiye sahip çıkanlara karşı da bu ÜB'nin bir sorumluluğu olacaktır. Bu konuda içim rahat benim.

Farklı parti görüşleri dedin, partiyi kazanırsa bu görüşler, farklı bir parti kurulmuş olur. Daha bilmediğimiz için yoldaşın görüşlerini, birşey demek abes olur. Benim dikkat ettiğim hiçbir görüş, hiçbir teori o anda olduğu yapının dışında bir yerde başlayarak hayat bulmaz. Çocuk ana rahminde doğuyor, çiçek toprakta doğuyor. Nerede zemin buluyorsa oradan yeşermeye başlıyor. Bu parti teorilerinin, hiçbir söz de vermemiş olsan, hiçbir vaatte de bulunmamış olsan, bugün yaratılmış olan zeminden başka yerde başlaması mümkün değil. O zemine baktığımız zaman görülen, daha örgüt sağa mı kaymıştır, sola mı kaymıştır konusunda bir iki laf söylemiş bir il komitesinin bir anda uzun bir süredir partiden kaçıp gitmiş

adamları derhal yanına toparlayarak şekilsiz bir kalabalık haline girmeye başlamasıdır. Benim görüşüm, bu, yarınki parti anlayışının yeşereceği ilk zemindir. Bundan iyi birşey nasıl çıkacak, onu çok merak ediyorum.

İkisini biraraya koyduğumuz zaman ne oldu? Faşizm konusunda Karadağ yoldaşın görüşleri, artık çok az partili, çok arasından çıkıp şunu dememiştir. "Örgüt sağa kaymıştır ama parti disiplinine uymak lazım." (*Veli Y: Kongreye gidiyoruz çünkü.*) "Yoldaşlar benim aklım çorba oldu, bunlar sağ görüşlerdir." Tamam bunları tartışacağız. "Ben disipline uyarım fakat bu sağ görüşlere benim de söyleyecek sözüm var." Eyvallah yahu, bir tane böyle diyene rastlamadık.

İkisini biraraya koyduğumuz zaman ne oldu, faşizm konusunda Karadağ yoldaşın görüşleri, artık çok az partili çok sayıda partisiz ama yapısı dağılmış bir kalabalık bir araya gelmiş oldu. Ve bu noktadan başlayarak yeni parti teorileri vücut bulacak. Sen böyle olmasını istemeyebilirsin. Almanya'da yaşamaya kararlısın. Almanya'da da bulutta olmayacağına göre bu işler, bugün budur insan. İnsan malzemen budur. Onlar bugün bu biçimde hareket ediyor. Demek ki senin komünist partisi teorisinin üzerinde ilk tohumunu bulacağı zemin ve toprak da budur. Bunu ortaya çıkan kalabalığın iki özelliğiyle birlikte düşünelim, burada bir yanlış var. Onu görebilmen gerekiyor. Bunları anlatmayı akıl vermek olarak görmüyorum. Benim yıkıcılığın kolaylığını bu kadar güzel yaşadığım bir deney olmadı. Bu da gelecekte olacak şeylere bir kanıttır. Böyle bir ayrışım olmuştur partide. "Karadağ yoldaşın nasıl bir örgüt olması gerekir" teorisini onlar arasında kaç kişi biliyor ben bilmiyorum. Herhalde hiç kimse bilmiyor. Ama hepsi Karadağ yoldaşın getirdiği eleştirilerin haklı olduğuna inanıyor. Bu Karadağ yoldaşı bağlar, bağlamaz değil, çünkü kendi ifade ediş şekilleri tuhaf yerlere bile varmaktadır. Başlangıç noktası, bundan sonraki gelişmeler için budur. En güzel teoriler için bile. Nasıl olacak göreceğiz.

Yusuf Y: Söyleyeceklerimin bir kısmı tekrar olacak. Burada söz konusu kararlar iki gurup. Birinci gurup karar, Almanya Yöre

Sekreteri ile Köln Sekreteri için ÜB'ce oybirliğiyle alınmış bir karar var. Bir de ÜB'nin bundan sonraki kararları var. Bir kere bir yeni durum var. Ben yeni farkettim Vural yoldaş bize şimdi okuduğu şartlarda kendi ile ilgili kararın da değiştirilmesi için yeni bir öneri getiriyor. Şimdiye kadar bize anlattığı, kenara çekilip kongreye hazırlanma işinden farklı bir durum olduğunu bir daha gösteren bir kanıt. Bir varsayımda bulunun. Diyelim ki bir an için doğruluğunu yanlışlığını bir yana bırakarak bütün kararları değiştirdik. Şimdi Vural yoldaş ve diğer yoldaşlar çıkıp partinin önüne biz bu kararları çiğneyerek yanlış yaptık (çünkü yanlış yaptıklarını kendisi de söyledi) ama bundan böyle parti organlarının alacağı kararlara uyacağız diyecek mi demeyecek mi? Partinin alacağı her kararda biz bir ekibiz, oturur süzgecimizden geçiririz, işimize geleni yaparız, gelmeyeni yapmayız diye bir durum çıkacak mı çıkmayacak mı? Çok açıktır ki çıkacak. O zaman bu durum çıkacaksa bu örgüt bu kararı alabilir mi? Böyle bir öneriyle gelinebilir mi?

Levent Y: Aslında yoldaş çok güzel sordu. Gönülden katılıyorum, biz de yoldaşlara sorduk. Ondan sonra bu iş partiyi kim yönetir meselesine gelir. Çoğunluk mu yönetir? Azınlık mı yönetir? Bu çok iyi bir soru ve de hiçbir güvencesi yoktur. O zaman her alacağımız karar için yollar arayacağız. Bu şekilde parti çalışması olmaz. Senin yeni parti anlayışında böyle birşey var mıdır yok mudur bilmiyorum. Yani bu öyle bir açmaz ki, buna girdiğin anda bunun mantığı tamamen örgütü dağıtmaya gider. (*Veli Y:* Yarın sana karşı da işler.) Ben sana onu söylemeye çalışıyorum. Sen de diyorsun ki bu açmaz benim kafamda da çözülmüş değil. Çözülmemiş bu açmaz varsa kafanda, neye güvenerek bu açmazı dayatıyorsun, doğrudur diye?

Vural Y: Ben de diyorum ki partinin içinden bir takım örgütler böyle bir durumla karşılaştılar. Şimdi bunların kişisel kompozisyonunu değiştirmek dışında, kongreye kadar herşey tamam. (*Veli Y:* Bunu mu istiyorsun?) Tapusunu istemiyorum yoldaş. Kongreden üç ay önce kişisel kompozisyonu değişmez diye Lenin'de bir sürü şey var.

Veli Y: Ama durum çok farklıdır. Arada büyük fark vardır. Bu kötü niyet olur o zaman. Lenin'in söylediklerini buraya uygulamaya kalkarsan çok kötü niyet olur. Çünkü biz bu kararları aldığımız zaman sen de, herkes de söylüyordu, meseleleri bilmeyen ve tavır almamış bir örgüte kafası karışık bir yoldaşla yöneticilik yapılamaz. O yüzden değiştirme kararını aldık. Ama ondan sonra geçen süreç içinde aktif bir şekilde, Almanya örgütünü bu şekle getirdiniz. Yani bize bir dayatmaca getirdiniz siz. Şimdi o örneklere bakarak, bu dayatmacayı kabul etmemizi istemen doğru değil. Yineliyorum, farklı görüşlere neşter vurmak, farklı görüşlerin kongreye gelmesini engellemek gibi bir niyetimiz yoktur. Eğer sen şu kararlar değişmelidir fikrinde ısrar edersen beraber çalışmamızın zemini ortadan kalkacak. Fakat orada tüzüğümüzde bir madde var, MK üyesi MK'dan çıkartılırsa, ÜB üyesi MK'dan çıkartılırsa kongreye şikayet hakkı bakidir. Şikayet hakkını yapabilmesi için kongreye gelmesi gerekmiyor tabii. Yazılı bir şikayet yeter. Fakat ben sana şunu söylüyorum ki, biz seni kongreye getireceğiz. (*Vural Y:* Mesele benim tek başıma kongreye gelmem değil ki.) Bütün seçilmiş delegeler parti tüzüğüne, disipline uydukları sürece en ufak birşey yapılmaz. Parti disiplinini çiğnemedikleri sürece, bu çiğnemeyi durdurdukları sürece, kongreye kadar da partili gibi davrandıkları sürece hepsi kongreye gelirler. Aralarında senin partiden süresiz izin verdiğin Köln'deki yoldaş dahil, seçilmiş olanların hepsi gelirler. Benim de isteğim budur. İlk defa duyacağım senin görüşlerini orada. Getir partinin önüne tartışalım. Sen daha ÜB'ye getirmemişsin, oradan buradan çıkıyor geliyor. Gel kardeşim diyorum ben de sana, gel tartışalım. Sen kongreyi hedef göstererek yanındakiyle çıkarabildiğin kadar gürültü çıkarmak, kongre hedefini bir siyasal hedef olarak kullanmak istiyorsun ama sen kongreye gelmek istemiyorsun. Elimde olsa otomobile atar seni kongreye getiririm. Ama kongrenin zamanını da duyuracağım ve kongreye senin ve ötekilerin gelmesine çalışacağım ki partinin önünde tartışacağız.

Vural Y: Ama orada iki kelime konuşup sonra atılma toplantısı

haline gelirse bence doğru değil.

Veli Y: Kongre değerlendirir herşeyi değil mi? Kongre değerlendirsin.

Biz seni kongreye katmak için çok ısrar göstereceğiz. Bu bir yana, sen bu tavrı alarak kongrede ne sonuç çıkacaksa çıksın, beraber çalışmanın zeminini kaldırıyorsun. Çünkü şu çok açıktır. *İşçinin Sesi*'ni *İşçinin Sesi* yapan kadro kongrede senin görüşlerin kabul olursa bu partiden ayrılır. (*Vural Y:* Mesele orada işte.) Mesele orada çünkü parti disiplini çiğneyerek yapılan bir şantaja boyun eğilmez. Böyle devrim partisi yaratılmaz. Bizim görüşümüz budur. Durum budur. Ama bize böyle bir platformu niçin getiriyorsun? Niçin disiplin ve tüzük içinde bir tartışmanın yollarını araştırmayalım? Böyle bir tartışma sonunda kongre neye karar verirse sonuna kadar saygılı oluruz. Sizin görüşleriniz de kazansa.

Vural Y: Böyle bir platform birlikte kalmanın yoludur.

Veli Y: Kötü niyetli bir davranış karşındayız. Hiçbir şey bilmeyen bir örgüt bir sürü yalan yanlış dedikoduyla partiye karşı bayrak açmaya getirilmiştir. Ondan sonra bir emrivaki ile, durum böyledir, kongreden önce bize karışmayın! Burada hakkaniyet yok.

Fatma Y: Madem kongreye gelmek istiyorsun, niye olmayacak koşul öne sürüyorsun? Ben bunu anlamıyorum. Olmayacak bir koşul ve Lenin'in dediğiyle de zaten hiç alakası olmayan bir koşul, çünkü Lenin'in dediği, disiplin suçlarını siz işledikten sonra, buna rağmen disipline uyun, unutulalım, diyerek yapılmış oluyor.

Veli Y: İsveç'e giden yoldaşların o tarihte yaptıklarını biliyorsun. Birlikte bunları partiden çıkardık, değil mi? Şimdi sen veya bir başkası diyebilir mi ki onlar kongreye katılmalıydılar. Diyemez. Almanya'da yaşamakta olan bu süreç bu şekilde gitsin ve bunlar partinin dışına çıksınlar, o zaman kim söyleyebilir ki

bunlar kongre delegeleridir gelmesi gerekir? Karşılıklı bir anlaşma var ortada. Azınlık çoğunluğa, alt organ üst organ kararlarına uyacak. Bu olmadığı sürece hiçbir şey yok ortada.

Vural Y: İki değişik durum var. Bir tanesi kongre çok yakındır, ikincisi, görüş farklılıkları vardır. Kongreden öncesi ile, yakın dönemle öteki dönemler arasında Lenin kendisi bir fark koymamış mı?

Veli Y: Burada senin kötü niyetli davranışına teslim olmayacağız. Faşizm konusunda Almanya örgütünde bir tavır yoktu. Sadece senin tavrın vardı. Biz o yüzden de açıkça söyleyerek, böyle yöneticilik yapılmaz diyerek görev değişikliği yaptık. Ondan sonra niçin Almanya örgütünün bir bölümü böyle bir tavır aldı? Bu kadar tesadüflerle kimi kandıracağız biz?

Vural Y: Bir görüşteki insan Almanya örgütünden alınmıyor. Bu konuda parti içinde herhangi bir tartışmanın olmayacağını. Bu şu demektir: Sen istediğini şu ÜB'de tartış ama parti düzeyinde fikrini açıklama özgürlüğün yok. Biz de bunu görüyoruz ki bir yerde örgütte insan olduğu zaman görüşleriyle daha fazla etki yapar. Olmadığı zaman etki yapmaz.

Veli Y: Anlaşıldı. O zaman ikna etmenin imkanı yoktur, şimdi buradan EK'ya gidip ona soracağız ama daha önce uzun yıllar beraber çalışmış yoldaşlar olarak konuşmak lazım. Bu süreci şimdi biz nasıl işleteceğiz? Beraber bir parti içinde olmanın zemini kalkar, bu kararlar uygulanmasın dediğin zaman ve sen bunları söylüyorsun. (*Vural Y:* Ben de buna tasfiye derim.) Bu noktadan sonra biz de diyebiliriz ki tasfiyede hakkımız vardır. Şimdi bundan sonra ne olacak? (*Vural Y:* Ne olacak, herkes kendi yolunda gidecek.) Doğru ama sen de biliyorsun ki Haydar gibi yoldaşlar var yanında, gerçekten az yetişkin yoldaşlar var, çok pespaye bir düzeyde tartışma gidebilir. Kavgalar, gürültüler çıkabilir ve bunlardan ne senin bundan sonra yapacağın işler bir yarar kazanır, ne de örgüt kazanır. Bir iki yıl içinde herkesin

görüşleri olgunlaşma geçirecektir. Kim yanlış yapmış, kim doğru yapmış çıkar. Bir zemini de ortadan kaldırmayalım yoldaş. Onun için benim senden ricam var. (*Vural Y: Kaldırmayalım.*) Ben yoldaşlarımın parti örgütlerini kesinlikle bir çizgide tutacağına eminim. Başka türlü parti olunmaz. Ama siz parti değilsiniz. Döner-gezer, akışkan bir gurup var ortada. Ve sen onlara söz geçirmekte çok güçlük çekebilirsin. Ama senin hiç istemediğin olaylar ortaya çıkarsa bunların yükü senin üzerine gelir. Sen kimseye anlatamazsın ki ben onlara şiddetle karşı çıktım. Onun için çok dikkatli davranmak gerekir. Nasıl bir düzeyde bir tartışma yürütüleceğini bence konuşmakta büyük yarar var. Kişiliklere dönük, partinin açıklayamayacağı meselelere dönük tartışmalar çok yazık şeylerdir. Bu tür meseleler değil. Fikirler, fikirlerin geçmişi. Varım. Beni tanıdığından itibaren fikirlerimin gelişmesini al, istediğini al, ama fikirler düzeyinde yap bunu. Ve yoldaşlarına da bunu söyle. Bu insan de soldan başladı, sağa gitti de. Tamam. Bunlar tamam. Bunlar senin yanında kalan yoldaşlara da, partilere de olgunluk getirir. Hiç böyle yerlere gelsin istemezdik. Ama madem buraya geldi, bununla hem kendi kadromuza çapulcu alayı gibi değil, partililer gibi davranmayı bir kere daha öğretmiş oluruz, hem devrimci kamuoyuna "helal olsun, bak işte bu iş böyle yapılır" dedirtiriz ilk defa. Bu şans senin elinde. Gerisi tabii ki senin bileceğin iştir. Arkadaşım olarak da seni severim, yoldaşım olarak da. Bundan sen de kârlı çıkarsın, biz de. Ve de ne kadar farklı bir yere gidersen git yine de görüşlerin devrimci hareket içinde bize en yakındır değil mi?

Vural Y: Gayet tabii.

Veli Y: Onun için, Allahını seveyim ne kendi elindeki çürüt, ne de partimizin kamuoyu önündeki prestijini düşür. Kendimize yakışır şekilde yapalım. Yoldaşlık saygısını ne senin tarafta, ne bizim tarafta eksiltmeden yapalım. Sen iki yıl sonra bambaşka görüşlerde olacaksın. Yoldaşlar yaptığım yanlışmış diyeceksin. Bunu demekten insanlar küçülmezler. Ortada bir tane parti

var. Kişi diktatörlüğü gibi alma bu şeyleri. İlk defa olarak devrimci harekette böyle birşeyi biz yapabiliriz. Yalnız kaldığımız zaman öfkemize, hıncımıza esir olmamak koşuluyla. Çünkü onu ben de yapabilirim. Benim de, senin için gözümlü öfke bürüyebilir. Nasıl yapar bunu diyebilirim. Herkes bunu yapabilir. Buradan bir yere gidilmez. Vardığımız noktada hakim olmamız lazım duruma. Sen de biliyorsun ki, nereye giderse biz de gideriz. Nedir yani? Yok. Ama bunlarla nereye varılacak? Hazırladığını biz basalım. Ama parti organı olarak basılmaz.

Vural Y: Mesele de orada yoldaş. Seni parti dışına atarız, ondan sonra konuşuruz diyorsun.

Veli Y: Ama sen bunu ÜB'ye dayatıyorsun.

Vural Y: Bu anlayış yanlış işte.

Veli Y: Ama konumlarımız böyle yoldaş. Şimdi buradan yola çıkmamız lazım. Sen diyorsun bu kararları değiştirin. ÜB olmaz diyor. EK'ya da sormak lazım. Soracağız. O da derse ki bu kararlar değişmez. O zaman? O zaman en akılcı bir yoldan nasıl gideceğiz? Tabii ki sen kendi görüşlerine en büyük çıkarı sağlamak için — ona itirazım yok — partinin hakim görüşünü de kendi görüşlerine en büyük çıkarı sağlamak için bir tartışma yürütecektir. Ama bu tartışma çapulcu düzeylere düşmemelidir.

Şimdi bu çatışmanın objektif ihtiyaçlarıyla sen bir sürü başka şeyler de yaratacaksın. Varolabilmek bir ideolojik farklılaşma zemini yaratmak zorundasın. Ne olursa olsun, Makyevelist bir davranış. Ama ideolojik olarak söyle. Sağa kaydı de. Bunlar partiyi sağa götürdüler de. Ben de derim, bunlar parti yıkıcılığıdır. Bu ideolojik ve siyasal bir kavga. Ben senin kişiliğin hakkında ne birşey söylerim, ne bir kimseye birşey söyletirim. Ben de diyeceğim ki onun görüşleri sağdır. Geçmişteki kanıtlarını da hatırlatırız.

Bunlara eyvallah. Ama dedikodu düzeyinde yapmayın.

Şimdi şurası çok açık ki, sen görüşlerin yaygınlaşsın diye çalışacaksın. Kişilik yargılaması bizden gelmeyecektir. Ama

görüşlerle mücadele edilecektir. Burada bir ricam var: Senin insanlığına bir rica, partinin bazı sırları var ki bunlar açığa çıkmasın. Bu güveni duymak istiyorum.

Vural Y: Bence duyun, bundan başka birşey söyleyemem. Hem kişisel, hem örgütsel sır bulamayacaksınız.

Veli Y: O zaman sen de bu başladığın yolda daha güçlü olursun. Ve de sonrası için birbirimizin yüzüne bakabiliriz. Yarın Türkiye bir daha değişecek, yine bambaşka konumlar olacak. Bir de bakarsın yeniden birleşiriz. Ama ortaya kötülükler döküldüğü zaman birleşebilmenin imkanı yoktur. O imkanı kapamayalım. Sen de bizi biliyorsun ki, yanlışımız ortaya çıkarsa itiraz eden insanlar değiliz. Olaylar senin tutumunun doğru olduğunu gösterirse, hiç merak etme biz gelir senin yarattığın yapının içine gireriz. Olmazsa, sen biraz inatçısındır, ama herhalde sen de gelir girersin. Bu zemini saklı tutmak lazım.

Fatma Y: Birincisi, ben defalarca vurgulamak istiyorum, bu durumun nedeni senin farklı görüşlerin değildir. Kararları geri alın demendir. Kararların geri alınıp alınmayacağı sorunudur.

İkincisi, senin getirişin ciddi bir şantaj taşıyor. Ama şunu bir kere daha söylemek istiyorum ki, senin önünde de, bizim değil, hayatın getirdiği bir şantaj var. Bu yoldan gidersen, yoldaşın bütün ricaları senin iraden dışında bozulacaktır. Bazı bilgilerin ortaya çıkmasını, yoldaşın yapmayacağına ben de inanıyorum. Ama onun da midesini bulandıracak bir durumun ortaya çıkacağını göreceğiz. Hayatın senin önünde açmazı var. Olayın senin de mideni bulandıracak bir noktaya varması. Ve senin de bu olayda kalbin kırılacak, politika bu muymuş diyeceksin.

Vural Y: Bence yanlış karar veriyorsunuz. Çünkü benim esas amacım parti içinde mücadele vermektir ama siz tıkiyorsunuz. İkincisi, ama parti içinde olmadığı zaman, insan görüşlerini yine yayar. Bence bu söylediğiniz noktalara gitmemesi için dikkatli

olmak lazım. Benim söyleyeceğim, görüşlerimi yaymaya çalışacağım. Bu şu demektir: Örgütlere gideceğim demektir. Avrupa olsun, Türkiye olsun, nereye olursa ulaşabilirsem gideceğim demektir. (*Veli Y: Konspirasyonu bozarsan?*) Nasıl bozmak? Ben şu anda Avrupa'nın bütün örgütlerini biliyorum. O anlamda konspirasyonu bozmak diye bir olay yoktur. (*Veli Y: Onlar da gelme deme hakkına sahip olmalıdır.*) O zaman zorla konuşamam, ama ben giderim bir derneğe, herkese açık bir derneğe gidip orada açık tartışma yaparım.

Veli Y: Yalnız bir provokasyon olmasın. Tartışma istemiyoruz dedikleri zaman istemiyoruz demektir. (Vural Y: O zaman konuşamazsın ki.) Ama bu yol bazıları tarafından çok aşırı noktalara götürülebilir.

Vural Y: Bu ayrılıktan sonra görüşlerin basılması olur mu olmaz mı bilemiyorum.

Veli Y: Olmak zorundadır, eğer sen yaymak istiyorsan. (Vural Y: Tabii istiyorum.) Ben de diyorum ki basarız. Ve bunu da ortalığa kampanyayla çalmayız. (*Vural Y: Ben de bunu düşünüyüm o zaman.*) Çünkü yoldaş ben ne düşünüyorum artık şu anda? Benim düşündüğüm tek şey vardır. Yanındakileri ezersen, çünkü artık istikballerinden sorumlusun, o senin sorumluluğundur. Senin kendi bilincin onu yargılasın. Benim düşündüğüm tek bir şey var, sen istediğin kadar bu tavırla gel, getireceğin görüşler nereye giderse gitsin, yarının ne getireceği belli değildir, yarına bir açık kapı böyle bırakılabilir ancak.

Vural Y: O konuda benim düşüncemin ne olduğunu gösterdim. Benim kendi kafamda yazmayı düşündüğüm şeylerle ilgili olarak hatta daha da farklı birşeydir. Böyle sen dedin, ben dedim gibi tartışma istemiyorum. Ben kendi görüşlerimi koymak istiyorum. Herhalde en akıllı yöntem budur.

Veli Y: Doğru. Getir güzelce basalım. Bir hayli para vereceksin,

uyduruk, kaydınk şeyler yapacaksın, getir adam gibi basalım. Çünkü o görüşler de sonunda bu partiye yarayacak. Senin yazacağın herşey bu partiye yarayacak.

Vural Y: Peki ben şunu sorayım. Diyelim ki gelişmeler böyle oldu, yarın yine bir yol ağzına geldik, yeniden beraber çalışmak lazım, ne olacak?

Veli Y: Bu yol ağzı kimin yanlışlığını göstermişse top onun sahasında.

Vural Y: Öyle göstermeyebilir de yani. İki uçtan ortak bir noktaya da varılabilir. Bunu yapmak olanağı yok mu?

Veli Y: Olabilir.

Vural Y: O zaman bugünden yapma olanağı yok mu?

Veli Y: Bak şimdi burada bir fark var. Bolşeviklerle Troçki örneği orada işler işte. İlla aynı parti içinde olmak gerekmiyor. Çünkü bizim anladığımız, farklılaşmaya başladı senin görüşün. Biz de bu görüşü hayat bize yanlışını göstermedikçe değiştirmeyeceğimize göre, aynı parti içinde olmak ya bir taraftan bir tarafın yanlışının ortaya çıkmasıyla mümkündür. Yahut da aynı parti içinde olmak hiç gerekmiyor. Bolşeviklerle Troçki nasıl çalışmışsa o şekilde de çalışılır.

Levent Y: Kongreye ne kadar zaman olduğunu konuşmuştuk. O kadar kısa bir zaman içinde bu örgütün başında kalarak neyi elde etmeyi planlıyorsun? Ne değişiklik getirecek senin için?

Vural Y: Açık. Daha fazla güç kazanmaya çalışacağım.

Veli Y: Bu kadar yıllarını vermişsin, bu akıllı bir yol mu? İki ay sabretmedin, nedir yahu bu?

Levent Y: Orada üç tane delege var. Onları zaten kazanmışsın.

Onun dışında Almanya örgütünde kimi kazanacaksın?

Veli Y: Partiye fikirlerimi yayacağım diyorsan, sen şimdi yazmaya başla, iki ay sonra çıkacak ortalığa. Bu nasıl birşey anlamadım. Operatif bir anlamı yok. Verdiğimiz sözlere de uymuyor. Hiçbir şeye uymuyor bu. Doğru değil. Ama herkesin yanlış yapma özgürlüğü de var. Ne yapayım yani ben? İnat, inat kardeşim. Olmaz bu denli inat.

Vural Y: Bu işle ilgili özeleştiri yapılır ama örgütler görevinde kalırsa bütün sorun çözülür.

Ragıp Y: Yoldaşın dışında tüm yoldaşların görüşü bunu EK'ya götürmektir. (*Vural Y:* Neyi götürmek?)

Veli Y: Bu teklifi. Orada tartışmak. Bizim görüşümüz belli. Ama bizim üstümüzdeki organlarda görüşmek lazım. Onlar yoldaşlara hak verirse o zaman da öyle olur.

Eşgüdüm Komitesi toplantısı 18.10.1984

EK aday üyeleri bu toplantıya çağrılmadı. Oy verme hakları zaten yoktur. İki yoldaş da geçerli gerekçelerle katılmadılar.

Vural Y: Ben bir söz alabilir miyim? Bir yoklama yapalım. Çünkü aday üyelerin dışında da katılmayan var. Örneğin Yaşar y. var. Bu sürece ilişkin birşey daha söyleyeyim. Şimdi bu toplantının konusu belli. Benden savunma alınacağı için (*Veli Y:* Nereden çıkardın?) eğer olacaksa kendi savunmama ilişkin kısmın bana verilmesini de istiyorum.

Veli Y: Böyle bir duruma gerek kalmayabilir. Öbür yoldaş da (Yaşar) yolda, gelecek. Toplantıyı açabilecek ve karar alabilecek çoğunluğumuz fazlasıyla vardır.

Evet, görüşmeyi açıyorum. Almanya'da bir süredir olan olayları biliyorsunuz. EK toplantısında yaptığımız değerlendirmeden sonra yoldaşlar gittiler. Orada bir takım olaylar gelişti. Ondan sonra yapılan ÜB toplantısında yoldaşın ve Köln İl Sekreteri olan yoldaşın başka görevlere geçirilmesi, bu

yoldaşların yerine partinin bugünkü hattını gönülden destekleyen yönetici yoldaşın örgütün başına gitmesinde anlaştık. ÜB'de bunda oybirliğiyle anlaştık. Ondan sonra Almanya'da işler rayından çıktı. Bizim burjuvalığımızdan bürokratlığımıza kadar gerçekten çok çirkin boyutlara vardı. Yoldaş da bunu kabul ediyor, tasvip etmediği boyutlara vardığını söylüyor. Ve parti tüzüğü'nün çiğnenmiş olduğunu da kabul ediyor, ama işte ortada böyle bir durum vardır diyor. Biraz önce biten ÜB görüşmelerinde aslına bakarsanız bir mesele açığa çıktı. Yoldaş şöyle bir platformla geldi: Kongreye az bir zaman vardır. Evet tüzük suçu işlenmiştir ama bu önlenebilir, düzeltilebilir bir durumdur. Yalnız ÜB aldığı karar değiştirip tekrar bu yöneticileri Almanya başına göndermelidir. Ve Köln'ün başına göndermelidir. Bu yapılırsa biz disipline uyarız ve kongreye geliriz. Bizim de yoldaşa söylediğimiz: Kongreye gelmesini her halükârda şiddetle istediğimizdir. Şöyle veya böyle mutlaka kongreye gelmelidir ve görüşlerini mutlaka savunmalıdır. Fakat ÜB'nin kararı hem tüzüğe, hem morale, hem de siyasi yaşamın gerçeklerine uyan bir karardır. Bunun değiştirilmesini istemek, bir azınlığın partiye, parti çoğunluğuna isteklerini dayatması demek olur. Bunu yapmayalım, tüzüğe ve parti disiplinine uyduğunuzu söyleyelim. O zaman biz de işlenen tüzük suçları karşısında bir tavır almayacağız, kongrede bu konuyu bağlarız dedik. Yoldaş bunu kabul etmedi. Yoldaş bunu kabul etmeyince buradan bir karar çıkarmak gereği var. Konuşmamızın çerçevesini de size söyleyeyim. Gözünü kan bürümüş bir düşmanlık düzeyinde mücadele yürütmeyeceğiz. Birbirimizin yüzüne bakamaz duruma gelmemeye dikkat edeceğiz. Bu çerçeve içinde anlayış birliğine vardık. Ve EK'nın da bu konuda görüşünü istemeye geldik.

Vural Y: Benim anlayamadığım birşey var. Karara yönelik bir toplantı mı yapıyoruz?

Veli Y: EK, ÜB'nin tutumunu doğru bulursa yahut doğru bulmazsa o zaman düşünürüz. Önce ama sizin söylediğiniz "ÜB'nin kararları kaldırılmalıdır" konusunda

EK'nın tavrının belirlenmesi lazım. Ondan sonra sanıyorum ne yapacağımıza karar vermek lazım.

Vural Y: Benim söyleyeceklerim hem önerilerimin gerekçelerini açıklamak olacak hem de toplantı başka yönde giderse bunun savunması da olacak. Böylece fazla uzamasını da önlemiş oluruz.

Ben dört ana başlıkta anlatmaya çalışacağım. Birincisi olayların gelişimi, ikincisi örgütün işleyişi, üçüncüsü son kitap ve parti çizgisindeki sapma, dördüncüsü kongre.

1. Şimdi yoldaşlar olayların gelişmesini şöyle kısaca anlatmaya çalışayım. Biliyorsunuz 9 Eylül akşamı İngiltere'de partinin 64. yılını anma toplantısı yapıldı ve bu toplantıda Genel Sekreter yoldaş bir konuşma yaptı. Bu konuşmada daha sonra kitap olarak yayınlanan "*Faşizmin Çözülüşü*" kitabındaki görüşleri dile getirdi. Ben bir ÜB üyesi olarak ve EK üyesi olarak önceki EK üyeleriyle birlikte partinin yaşamı açısından önemli politik değerlendirmeler taşıyan bu konuşmayı orada ilk kez dinledim ve saptamaları ilk kez orada öğrendim. Ertesi gün hiçbir metin okumadan ve sizin de bildiğiniz gibi gündemi bile belli olmayan bir EK toplantısına girdik. Bu toplantıda bu konuyu tartıştık. Toplantının başında metni okumadan yapılacak bir tartışmanın eksik olacağını, bu nedenle kendi dile getirdiğim görüşlerin de eksiklik taşıyacağını söyleyerek söze başladım ve çeşitli konularda konuşmaya ilişkin görüşlerimi anlatmaya çalıştım. Sizin de bildiğiniz gibi orada tartışma birkaç noktada odaklaştı. Oldukça uzun tartıştık. Sonunda bazı yoldaşlar, bugün Türkiye'de faşizm var mıdır, yok mudur sorusunu konuşmak gerektiğini söylediler. Sonra onu konuştuk. Benimle birlikte bir başka yoldaş da konuşmaya ilişkin çeşitli eleştiriler getirdi. Toplantının sonunda iki oylama yapıldı. Bu oylamalardan bir tanesi Türkiye'de faşizmin olup olmadığına ilişkin bir oylamaydı. Ben de oylamada oylamaya katıldım. Oybirliğiyle öyle bir karar çıktı. İkinci olarak da kitabın tümünün oylanması görüşüldü. O da oy çoğunluğuyla çıktı. İki karşıt oyla (*Veli Y:* Bir oy yoldaş, o aday üye.) bir oyla çıktı. Arkasından o toplantıda da söylediğim gibi bu konudaki

görüşlerimi özellikle kitabı okuduktan sonra ÜB'ye iletmek istediğimi söyledim. Yoldaşlar bunu olumlu karşıladıklarını söylediler. Ve bu biçimde ayrıldık. Yalnız ayrılmadan önce bu kitabın ve bu konuşmanın partimiz açısından önemli olduğunda hepimiz birleştik. Ve bunun eğitiminin örgütlenmesi için de konuştuk. O toplantının sonunda özellikle Almanya için, Almanya'daki il komitelerinin İngiltere'ye gelmeleri, ÜB ile görüşme yapmaları, bu konunun orada görüşülmesi kararlaştırıldı. Bu biçimde öteki EK üyeleri ile birlikte Almanya'ya döndüm. O akşam Genel Sekreter yoldaşla bir telefon konuşması yaptık. Mannheim İl Komitesi'nden başlayarak, geliş işlemlerinin örgütlenmesini benden istedi. Ben hem Mannheim İl Komitesi'yle, hem de Almanya'daki öteki il komiteleriyle hemen ilişki kurdum. Bunun sonunda anlaşıldı ki, bu il komitelerinin biri hariç ötekilerinin pasaport gibi teknik sorunlar nedeniyle önemli çoğunluğunu göndermek mümkün değildi. Ben bu durumu da yoldaşa ilettim. Yoldaş o zaman "bu işi başka türlü örgütleyelim" dedi. Telefonda şunda mutabık kaldık, İngiltere'den yoldaşların gelmesiyle Almanya'da illerde kitapla ilgili görüşmeler yapılması kararını aldık. Ertesi gün bir Yöre Komitesi toplantısı yaptık. Yöre Komitesi toplantısında, Eşgüdüm Komitesi'nin kararına uygun olarak, Türkiye'de bugün faşizm olmadığını, bu konuda bir saptama yapıldığını ve bunu organlarında da onayladığını açıklamamız gerektiğini ama henüz elimizde kitap yokken yoldaşların da İngiltere'den gelip bu işi örgütlemesi kararı olduğu için, şu anda bunun tartışılmamasını ve seminerlerin başlatılmamasını kararlaştırdık. O gün yaptığımız telefon konuşmasında da ben bu durumu Genel Sekreter yoldaşa ilettim. Sonra bütün Almanya örgütlerinde Türkiye'de faşizmin olmadığı, bu konuda 9 Eylül'de bir konuşma yapıldığı, yetkili organların da bu konuşmayı, Türkiye'de faşizmin olmadığı konusunu onayladığı, hem ben bizzat hem de sorumlu yoldaşlar buldukları komitelerde, buldukları yığın örgütlerinde açıkladılar.

Daha sonra Ragıp yoldaş geldi ve kitapları birlikte getirdi. Daha önce konuşmamıza uygun olarak yoldaşlar, benim kitabı okuduktan ve görüşlerimi ana hatlarıyla çıkardıktan sonra

İngiltere'ye gelip Üst Büro ile görüşme yapmamı istediler. Ben de zaman yitirmeden İngiltere'ye geldim ve Üst Büro'ya toplantı yaptık. O toplantıya, faşizmin çözülüşüne ilişkin görüşlerimi anlatan yazılı bir metinle geldim. Bu metni okudum. Metnin içeriği üzerine yarım saati aşmayan çok kısa bir görüşme yaptık. Yoldaşlar, okuduğum metnin görüşlerinde bir değişiklik yaratmadığını söylediler. Böyle önemli bir konuda bir örgütün başındaki yoldaşın kafasında böyle sorular varsa, o sorularla örgütü yönetmenin doğru olmayacağını söylediler. Benim buna karşı getirdiğim şu görüş oldu: Birincisi Almanya'daki pratik örgüt görevleri açısından, *Faşizmin Çözülüşü* kitabının ve içindeki fikirlerin bir değişiklik yaratmadığını, çünkü Almanya da faşizmin çözülüşünün söz konusu olmadığını, bunun esas Türkiye'deki çalışmaları, Türkiye'deki pratik görevleri ilgilendirdiğini, ikincisi benim, seminerlerin örgütlenmesi durumunda İngiltere'den gelen yoldaşlarla seminerlere katılacağımı, tartışmalarda katıldığım görüşleri söyleyeceğimi, katılmadığım konularda ise susacağımı, böyle bir düzenleme ile görevden alınmadan da bu işin sürdürülebileceğini söyledim. Yoldaşlar partinin önemli bir dönemecinde sallantılı tutum alan en iyi komünistlerin bile pratik görevlerde kalmaması gerektiğini söylediler. Bir yoldaş benim Almanya Yöre Sekreterliği'nden alınmamı önerdi. Öteki yoldaşlar da aynı öneriyi yaptılar. Oylama yapıldı. En son bana da soruldu. Bu karara ben de oy verdim. Arkasından ben Üst Büro'ya bir öneri yaptım. Almanya Yöre Komitesi'ndeki görevimden ayrılmamdan sonra, kongreye çok az bir zaman kaldığı için Almanya'dan başka bir yere taşınmam yönünde bir karar alınmamasını, kongreye kadar Almanya'da oturup, kongre çalışmalarına hem örgütün vereceği kararlar anlamında hem de kendi hazırlıklarım anlamında çalışma istediğimi söyledim. Benim tek karşıt oyuma karşı, oy çoğunluğuyla bu karar da reddedildi. Arkasından Köln İl Sekreteri Sevinç yoldaşın da benimle birlikte gelmesi gerektiği için görevinden alınmasına karar verildi. Bu da oybirliğiyle geçti.

Yoldaşlar benim bir de Fransa'ya gidip pasaport işlerini uzatmam gerekiyordu. O ayrılış anında devir teslim işlerinin

yapılacağını, benim görevden ayrılacağımı da o tarihte bildirmemi söylediler. Bu şekilde toplantıdan çıktık. Ben Almanya'ya gittim. Eşgüdüm Komitesi üyesi Haydar yoldaşla konuştum. Ona görevden alındığımı söyledim. Arkasından Köln İl Komitesi toplantısına katıldım ve orada da görevden alındığımı söyledim. Daha sonra Köln İl Komitesi bir toplantı yaparak benim görevden alınış nedenlerimi gerekçeleri ile birlikte açıklamamı söylediler. Ben de tartışma konusu olan, Üst Büro'ya sunduğum, hazırladığım metni Köln İl Komitesi'ne ilettim. Köln İl Komitesi de tüzüğün 35. maddesine göre oybirliğiyle bu yazının *İşçinin Sesi*'nde yayınlanmasına karar verdi ve bu kararı Üst Büro'ya iletti.

Şimdi, burada daha önce kararlaştırdığımız gibi yoldaşların Almanya'ya gelip seminerler örgütlemesi gerekiyordu. Yoldaşlardan telefonlar geldi. Ragıp yoldaş, geçtiğimiz pazar günü Köln'e geleceğini söyledi. Ve seminerlerini Köln ve Frankfurt'ta yapmak istediğini söyledi. Ben de bunu duyurdum. Benim daha önce kararlaştırılmış seminer için Münih'e gitmem gerekiyordu. Pazar günü olacak semineri bu nedenle cumartesi gününe aldırıp, Pazar günü Köln'de olmak üzere işleri yeniden düzenledim. Sonra öğrendim yoldaşlar Frankfurt'a ve Mannheim'e geliyorlar. Yani pazar sabahı bizim buluşmamızdan önce oradaki komitelerle görüşüyorlar ve Frankfurt'taki parti komitesiyle görüştükten sonra, oradaki sorumlu Haydar yoldaş gidip Genel Sekreter yoldaşla görüşene kadar oraya geçici olarak bir sekreter atandığını bildiriyorlar. Ve parti içi gelişmeler konusunda o komiteye bilgi veriyorlar. Bunun oluşumundan o ana kadar Yöre Komitesi olan benim haberim yok.

Bu arada olaylar duyuldukça Mannheim'dan bir komite sekreteri bana telefon etti, bu durumları sordu. Ben de gelip görüşmesini söyledim. Görüştük. Görevden alınma nedenlerimi ona da açıkladım.

Onun arkasından pazar sabahı yoldaşlar geldiler. Daha sonra telefonla Ragıp yoldaş seminer yerine sohbet toplantısı olmasını istemişti. Onu duyurmuştuk. Bütün üye ve sempatanlar bekliyordular. Yoldaşlar geldiler. Önce

benimle görüştüler. Bu olayları sordular. Kısaca size özetlediğim gibi anlattım. Ve tasfiyecilik diye birşeyin dolaştığını söylediler. Ben de ilk kez orada bu kararların tasfiyecilik olduğunu söyledim. Daha sonra Köln İl Komitesi ile bir toplantı yaptık. Köln İl Komitesi'ne yoldaşlar ÜB'nin kararını ilettiler. Sekreterin değiştirilmesi gerektiğini söylediler. O yoldaşlar benim görevden alınmamı ve sekreterin görevden alınmasını doğru bulmadıklarını söylediler. Ve bu kararların değiştirilmesi için ÜB'ye öneri yapılılar. Ayrıca imzaladıkları belgeye uygun olarak yazının yayınlanmasını, ayrıca parti içinde açık tartışma açılmasını istediklerini bildirdiler. Yoldaşlar bunu ÜB'ye iletmek üzere ayrıldılar. İngiltere'yle yapılan bir telefon görüşmesinden sonra, tekrar il komitesiyle benim ve Levent yoldaşın katıldığı toplantı yapıldı. Onlara tekrar bu karara uymaları söylendi. Onlar karara bu koşullarda uymayacaklarını söyleyince de bunların görevlerinden alındıkları belirtildi.

Daha sonra Frankfurt Komitesi'yle toplantı yapıldı. Frankfurt Komitesi Sekreteri ve 3 kişilik komiteden 2 kişi de bu tutumu alınca onlar da görevlerinden alındılar.

Daha sonra Mannheim Komitesi ile toplantı yapmak üzere gittik. Fakat dernekte Köln'den gelen yoldaşlarla toplantı olduğunu öğrendik ve gidip o tartışmaya biz de katıldık.

Şimdi yoldaşlar bu komiteler görevlerinden alınmış durumdadır. Almanya Yöre Komitesi görevden alınmış durumda. Ve bunların temelinde *Faşizmin Çözülüşü* ile ilgili konuda görüş farklılığı yatıyor. Yani bu görüş farklılığını taşıyan başta ben olmak üzere yoldaşların görevden alınması ve bununla başlayan bir süreçtir. Yani ideolojik, siyasal görüşlerden dolayı görevden alınmadır. Ve tek tek kişilerin görevden alınması değil, komitelerin görevden alınması biçimini almıştır bu. Bu biçimiyle bu kongre öncesi bir tasfiyedir.

Ayrıca bu tasfiyeler tüzüğe da aykırılık taşımaktadır. Tüzüğe göre 26. madde şöyle diyor:

“Merkez Komitesi iki kongre arasında partinin en yetkili karar ve yönetim organıdır. MK üçte iki oy çoğunluğuyla kendine bağlı örgütleri dağıtıp yeniden kurabilir.”

Bu bir örgüt dağıtma kararıdır. Bu örgüt dağıtma kararının

verilebilmesi için Merkez Komitesi'nin toplanması ve üçte iki oy çoğunluğuyla karar vermesi gerekir. Ama uygulamada bu böyle yapılmamıştır. Üst Büro bile toplanmamıştır. Bir telefon konuşması ile Köln İl Komitesi görevinden alınmıştır.

Bu gelişmeler olurken, Üst Büro adına Almanya'nın durumunu öğrenmek ve aynı zamanda yöre komitesi sekreterliği görevini devralmak üzere gelen yoldaşlar hem Köln İl Komitesi toplantısında, hem Frankfurt Komitesi toplantısında, hem de Mannheim'deki derneklerde Köln İl Komitesi'nin gönderdiği yazının gazetede basılacağını ilan ettiler.

Olayların gelişmesi kısaca bu. Bunun yarattığı durum şudur. Bir Üst Büro üyesi, bir EK üyesi, 3 Yöre Komitesi üyesi ve 5 seçilmiş kongre delegesi bu tasfiyelerin içindedir.

İkinci konuya geçiyorum.

2. Bugün ortaya çıkan sorunlarda, Konferans'tan bu yana örgütün işleyişinde ortaya çıkan aksaklıkların da önemli bir rol taşıdığını düşünüyorum. Konferans'ta kabul edilen tüzük amacına uygun bir işlerlik kazanmamıştır. Bunun en temel iki noktasını vermek gerekirse, birincisi tüzükte partideki demokratiklik ve merkezîyetçilik ilişkisinde dönemlerin yaratacağı vurgu farkları işlendikten sonra, 18. sayfada, "gerçekte merkezîliğin arttığı, demokratikliğin sınırlandığı dönemlerde bu işleyiş, parti tabanının haklarının bir bölümünü bilinçli olarak kendi rızasıyla ve geçici olarak üst organlara devretmesi demektir" denmektedir. Ve yine tüzüğün başka bir yerinde, gerekçesinde, "... demokratik işleyiş her koşul altında kongrelerini toplamak zorunda olan il komitelerinin altı için durdurulmuştur" denmektedir. Bu aynı zamanda şu demektir: Partimizdeki demokratiklik il komitesi ve onun üstündeki organlarda esas olarak işleyecektir, anlamında söylenmiştir. Konferans'tan bu yana il komitesi ve onun üstündeki organlar açısından yani EK ve Üst Büro açısından bakarsak bu demokratik işleyiş işlerlik kazanmamıştır. Üyelerin gönüllü olarak haklarını devrettikleri bu organlar bu görevi yapamamıştır. EK toplantıları buna örnektir. EK toplantıları bir gelenek ve alışkanlık olarak danışma ve sonradan onay toplantıları durumuna gelmiştir. Son toplantıların örgütlenmesinin göster-

diği şey budur. Toplantıların önemli çoğunluğu EK üyelerinin gündemini bilmediği toplantılar biçiminde örgütlenmiştir. Ve toplantılara çok az zaman kala kendilerine toplantıların duyurulması biçimiyle örgütlenmiştir. Bu toplantılara, partinin önündeki önemli siyasal, ideolojik sorunlar getirilip karar üretilmemiştir. Daha önce basında ya da Üst Büro'da üretilen görüşler burada onaylanmıştır. Aynı şeyi Üst Büro toplantıları için de söyleyebiliriz. Bundan yaklaşık olarak 1.5 yıl önce Üst Büro'nun ayda bir tam üyeli toplantı yapması kararı verilmişti. Bir dönem bu karar uygulanmıştır, fakat daha sonra uygulanmamıştır. Bu eleştiriyi çeşitli dönemlerde getirdiğimde yoldaşlar "Üst Büro toplantılarının yeri ve saati bellidir, buna katılmak senin görevidir" diye yanıtladılar. Bu yanlıştır. Çünkü söz konusu olan olağan Üst Büro toplantısı değildir.

Kitap için de aynı şey söz konusudur. ÜB'de bunu ana hatlarıyla konuşmuşlar, bana haber vermediler. Örgütte tek yetkili Genel Sekreter yoldaştır. ÜB üyeleri Genel Sekreter yoldaşın sekreteri konumundadır. Yani yetki dağıtımı da dağınıktır. Konferans tutanakları basılacaktı basılmadı, parti okulu kurulacaktı kurulmadı.

3. Önümüzdeki dönem zaten tartışılacaktır ve görüşler orada ortaya konup geliştirilecektir. Bu kitapla ilişkili ilk görüşlerimi zaten Üst Büro'ya vermiş bulunuyorum. Bunun EK üyelerinin bilgisi içinde olup olmadığını bilmiyorum. Ama herhalde bu konuların görüşüldüğü ve bu konuda kararların üretileceği toplantılardan önce, eğer verilmemişse onu söylüyorum, o yoldaşlara verilmesi de yararlı olurdu diye düşünüyorum.

Şimdi kısaca, çok kısaca üç noktasını özetlersem, bir faşizmin tahlili ile ilgili, iki eski söylediklerimizle ilgili, üç bugün getirdiği temel siyasal hedefle ilgili olarak bu kitaba itirazlarım var. Dediğim gibi bunları ileride açacağım.

Bugün örgütün güçlenmesi bazı yoldaşların düşündüğü gibi, yeni ve orijinal görüşler getirmekten çok Türkiye'deki örgütü güçlendirmekten, Türkiye'de sesimizi ve varlığımızı yığınlara ulaştırmaktan geçmektedir. Bu görevi de yapmaktan geri kalıyoruz.

Son görevden alınmalar, son tasfiyeler böyle bir durumda örgütün likidasyonu anlamına gelmektedir. Çok kısa zamanda örgütün önemli bir kesiminin de aynı uygulamalarla karşılaşacağını tahmin etmek güç değildir. Bu, partimize ve işçi sınıfının savaşımına zarar verecek bir tutumdur.

4. Yoldaşlar kongremiz çok yakındır. Bütün bunların görüşülüp, tartışılıp karara bağlanacağı en yetkili organ kongredir. Kongre öncesinde Merkez Komitesi üyelerini tasfiye etmek ve örgütleri tasfiye etmek ise demin de söylediğim gibi yanlıştır. Esas olarak ideolojik siyasal görüş ayrılıklarından dolayı örgütler tasfiye edilmiştir. Bu kongreyi parti tabanından kaçırmaktır. Kararların uygulanmamasına ilişkin durumun biçimsel tüzük kuralları açısından değil, işin özü açısından değerlendirilmesi daha doğrudur. Çünkü tasfiyelerin nedeni görüşler ve daha önce yapılan tasfiyelere karşı çıkıştır. Ben hem kendimi savunmak, hem de görüşlerimi iletmek için kongreye katılacağım. Kongre delegesi olarak seçilmiş bütün seçimli kongre delegelerinin de kongreye katılması gerekmektedir. Bu kongrede istense de istenmese de bir parti içi tartışma yapılacaktır. Parti içi tartışmanın esas noktası budur.

Sonuç olarak yoldaşlar bu krizden partiyi kurtarmanın yolu olarak, bir görevden alınma kararlarının geri alınmasını, iki partide açık tartışma açılmasını, üç sonucun kongrede bağlanmasını öneriyorum. Böyle bir karar alırsak hem partimiz, hem de işçi sınıfının devrim savaşı açısından olumlu bir karar almış oluruz. Şimdilik söyleyeceğim bu kadar.

Veli Y: Yoldaşın konuşmasında yanlış gördüğümüz meselelere lütfen girmeyin. Lütfen bu konularda şu noktayı yanlış söyledin, bu noktayı yanlış söyledin gibi bir tartışma değil, sadece sormak istediğiniz şeyler varsa onu söyleyin. Çünkü, yoldaşın getirdiği platformdaki yanlışlar üzerinde çok durduk, fakat neticede bize dayatılan açmaz değişmiyor. Ya kararları kaldırırsınız, ya bu iş burada bitti diyor. Onun için yanlışlarını gösterme zamanı geçti. Bunu epey yaptık. Ve de bir

tarafını daha söyleyelim, madem banda gidiyor, benim de fikrim gitsin. Bu yoldaşa yanlışlarını gösterme sürecinde yoldaş da çok platform değiştirdi. Lütfen bundan sonra partiyle olan tartışmasını yazılı yapsın. Mutlaka yazılı yapsın, hangi platformda duruyor bilelim, o platforma göre biz de görüşlerimizi bildirelim. Lütfen yoldaşın konularını bilelim. Lütfen yazılı olsun bu. Çünkü bölgelere göre laflar değişebilir, insana göre laflar değişebilir, yanar döner gibi birşey. Bu da aslında solun bir özelliği değildir. Lütfen yoldaş görüşlerini yazılı olarak getirsin. Üst Büro'da söylediğimi burada da söyleyeyim: Uygun göreceğinize eminim. Yoldaşın yazılarını parti yayını demeden biz kendimiz basarız. Var mı yoldaşlar konuşmak isteyen?

O zaman Üst Büro'nun, yoldaşın getirdiği dayatma karşısındaki tavrını onaylıyor musunuz, onaylamıyor musunuz? Oyluyorum yoldaşlar. Üst Büro'nun tutumunu kabul eden yoldaşlar el kaldırsın. Kabul etmeyenler?

KARAR: Vural yoldaşın aleyhte oyuna karşılık bütün yoldaşlar Üst Büro'yu onayladılar.

Veli Y: Dediğim gibi meseleler biraz önceki Üst Büro toplantısında konuştuğumuz çerçeveye gelip dayanmıştır. Bundan sonraki siyasi hayatlarımızın...

Yaşar yoldaş geldi. Yaşar yoldaşa konuşmalar özetlendi. Ancak şu hak yoldaşa tanındı: Yoldaşın konuşmasını banttan dinleyecek, sonra isterse alacağı tavrı değiştirebilecek.

Veli Y: Bütün yapılan tartışmalar, kitapla ilgili, demokratik santralizmle ilgili, partinin işleyişi vb. gibi bir sürü şeyden sonra bir noktada bağlanmış durumdayız. Yoldaş şunu söylüyor: Parti tüzüğü'nün çiğnendiğini kabul ediyor. Fakat böyle biçimsel işlere bakmayalım diyor. Mesele şöyledir diyor: Üst Büro'nun parti tüzüğü çiğnendikten sonra yaptığı değişiklikler ve ondan önce Yöre Sekreteri ve Köln Sekreteri yoldaşların başka görevlere aktarılması kararlarını Üst Büro kaldırmalıdır, ondan

sonra disiplin içinde çalışır, kongreye gideriz diyor. Bu olmazsa disiplin bizim için geçmez diyor.

Vural Y: Yoldaş bu cümleleri söylemedim.

Veli Y: İstersen o kısımlarını sen söyle ben söylemeyeceğim.

Vural Y: Ben bu kararların tasfiye olduğunu söyleyebilirim. Dolayısıyla tasfiye kararlarına uymamak söz konusudur diyorum. Yazılı tüzükle olan ilişkisinden önce bunu tartışmak gerekir diyorum. Ama bu kararlar kaldırılırsa tüzüğün bütün kurallarına uyularak çalışma sürer diyorum.

Veli Y: Mesele tam da benim söylediğim gibiymiş. Hem tüzüğe, hem morale, hem de siyasi yaşamın gerçeklerine uyan kararlardır. Bunda ne bir tasfiye vardır, ne bir cezalandırma vardır. Sadece kafasının karışık olduğunu ve seminer veremeyeceğini söyleyen bir yoldaşın örgüt yönetiminde durmaması gerektiği üstüne bir karardır. Fakat ondan sonra "biz bu kararı dinlemiyoruz, biz bu kararı saymıyoruz" diye tüzüğü bir kenara atan ve bizim burjuvalığımızdan, bürokratliğimize ve İngiltere'dekilerin siyasetten ve Avrupa'dan, Türkiye'den bihaber olduklarına kadar varan tartışmalar sonucunda ortaya çıkan tüzüğün yerle bir edilmesi karşısında alınmış işten el çektirme kararları vardır. Bu ikisi ayrı şeydir. Fakat bunları da birlikte getiriyor yoldaş. "Bu kararlar kaldırılmalıdır" diyor neticede. Üst Büro'da bu konuyu uzun boylu görüştük. Yoldaşa da anlattık ki, devrim yapmaya çıkmış bir örgüt böyle bir dayatma karşısında geri çekilmemek zorundadır ve Üst Büro'nun görüşü bu kararların hiçbir açıdan sorguya çektilmeyeceğidir ve bu kararların doğru olduğu yönündedir, kararların kaldırılmayacağıdır. Kendisinin bir parti üyesi olarak, "ben partime teslimim" diyerek kongreye katılmasını hepimiz canı gönülden istiyoruz. Ve de kendilerini parti dışına atırmazlar ise, o kongre delegeleri de kongreye katılmalıydılar. Parti bütününün önünde görüşlerini herkese söylemelidirler. Bizim de söylediğimiz budur. Dolayısıyla yoldaşın kararını biz kabul etmedik.

Onun üstüne de EK toplantısına getirdik. Tam sen kapıdan girmeden onaylandı. Yoldaşın tek aleyhte oyuna karşı bütün yoldaşlar Üst Büro kararını kabul ettiler. Senin de görüşünü isteyelim. Yine de söyleyeyim, yoldaşın konuşmasını banttan dinle, eğer tavrın değişirse tutanaktan siler, nasıl istiyorsan onu yazarız.

Yaşar yoldaş oyunu EK ile birlikte kullandığını, zaten meseleyi çok iyi bildiğini belirtti.

Veli Y: Biraz önce Üst Büro'da geldiğimiz çerçeveyi söylüyordum. Onu da yoldaşa söyleyeyim, haksızlık olmasın. Ve bizim örgüt yöneticileri olarak da nasıl bir yükümlülük altına girdiğimizi bilelim. Herkes kendi görevinin başına gittiği zaman ona göre davransın. Bir kere yoldaşın bir şanssızlığı var, yanında bir güruh var. Biz partiyiz. Partiye yakışır şekilde davranmamız lazım. Yoldaşın eksigi, yanlış başkadır, kişisel karakter yargılama sorunumuz yoktur bizim. Bu partiye emek vermiştir, bu partiye yararlı işler yapmıştır. Bu çalışmaları, partimizi ve kendimizi ayağa düşürmeden bir mücadele yapmak bu partinin görevidir. Yalnız, mücadele edeceğiz. Bu görüşlerle tümüyle mücadele edeceğiz. Eğer biz devrimci hareketin her zaman içine düştüğü çirkinliklerden uzak bir mücadele yürütebilirsek, yaz taarruzunda para yenmelere vb. o klasik şeylere gitmeden, o eski şarkıları dinlemeden yaparsak, kişisel karalamalara, suçlamalara varmadan götürebilirsek belki de devrimci hareket içinde ilk defa ayağa düşmeden bir siyasi mücadele yürütmüş ve sonuçlarına el birliğiyle katlanmış oluruz. Bundan, bakalım nasıl bir gelecek hepimizi bekliyor. Şimdi bundan sonra ne yapalım? Ne diyorsunuz?

Fatma Y: Yoldaş sabahtan beri şunu getiriyor: Kararlar geri alınırsa disiplinle çalışırız, diyor. Kararlar geri alınmazsa yoldaş meseleyi nasıl görüyor?

Vural Y: Ben ne düşündüğümü Üst Büro toplantısında da söyledim. Öyle olunca her mücadele kendi yeni kurallarını

yaratarak ilerler. Şu anda ben de bütünüyle ne olacağını söyleyemem. Ama yoldaşın en son söylediği şeylere ben de aynen katılıyorum. Bunu, bir toplantıda ağızdan çıkan bir laf olma ötesinde, bütün gücümle işin bu yöne sıçramasını önlemeye çalışacağım. Ayrıca toplantının sonunda ona ilişkin önlem almak üzere yoldaşla ayrıca konuşmayı düşünüyorum. Bazı ayrıntı noktaları. Ama bu bir siyasi mücadeledir, siyasetin ve fikirlerin önde olacağı bir mücadele olacaktır kendi açımdan. Böyle olmadığını gördüğüm zaman da kendimden başka hiç kimsenin ne sözcülüğünü, ne de bir başka şeyi yapmam, herkese duyururum. En son yapacağım şey bu olur. Onu koruyabilirsem, benimle birlikte düşünen yoldaşlarla birlikte mücadeleyi yaparım. Bu mücadelenin hedeflerinden biri kongredir. Bu kongreye katılmaktır. Bu kongrede görüşleri ileri sürmektir. Onu da zaten konuşmanın sonunda söyledim. Ama bunu tüzük, öyle bir noktaya geliyor ki iş, kongreye katılmamız belki engellenebilir de. O zaman başka birşeyler yapılır. Ama hedef kongreye katılmaktır. Kongrenin sonunda ortaya çıkacak.

Veli Y: Görüşlerinin kongreye katılması engellenemez.

Vural Y: Seçilmiş bütün kongre delegelerini kastederek söylüyorum.

Veli Y: Parti dışına atırmazlarsa kendilerini, atmaya niyetimiz yok, bunları çok açık söylüyorum. Kimseye daha ceza vermiş değiliz bugüne kadar.

Vural Y: Fikirlerin ve gelecek görüşlerin önderliğinde bir mücadele örgütsel kimlik kazanır mı kazanmaz mı, ne olur nasıl olur, bunlar konusunda birşey söyleyemem.

Veli Y: Üst Büro'nun geri kalan kesiminin çok açık görüşü senin kongreye katılmandır. Ve görüşlerini orada söylemendir. Çünkü bu gerçekten kongredir. O güne kadar biz sadece vekillik yaptık, örgütü kongreye götürmek için. Biz de bilelim. Bizim kafamızda, nasıl bir komünist partisi fikri çok açıktır. Bunun dışında bir komünist partisinde yokuz. Yalnız bilmek

istiyoruz. Kongre partidir. Bu kongre nasıl bir tavır alacaktır? Bütün görüşler karşısında kongre, partimiz diyebileceğimiz parti yaratmaya niyetli midir, değil midir? Biz bunu anlamak istiyoruz. Onun için senin orada görüşlerini getirmeni istiyoruz. Yalnız şunu birkaç defa söylüyorum, bir kere daha söylüyorum: Bizi, bu yoldaşları partiden çıkarmaya mecbur ettikten sonra, "ce bizi kongreye almadılar" demek sadece kongreye katılmama çabasını bir başka yoldan gerçekleştirmek demektir. Bunu yapmasın yoldaşlar, fikirlerini savunabilir, ama bugün Üst Büro'nun Frankfurt'a atadığı sekreter için, EK aday üyesi olan Haydar yoldaşımız telefonu açıp "ortalıkta gözükmessin, bacaklarını kırarım" derse, orada onun kongreye katılma hakkı yok olacaktır. Bugüne kadar yapılanları sineye çekelim, olur diyelim. Bu şekilde gitmez ki, bu şekilde kendisini attırdıktan sonra da "ben yahu delegeydim" olur mu? Onun için, atmamak için, ceza vermemek için direniyoruz. Lütfen yoldaşlara bunu söylemek lazım. Fakat parti disiplinini bu kadar ayaklar altına almasınlar. Kongreye gelebilsinler.

Yusuf Y: Şimdi şöyle bir durum ortaya çıktı: Üst Büro bazı kararlar aldı. Bu kararları uyguladı. EK bütünüyle, bir yoldaş hariç Üst Büro'nun uyguladığı kararları tekrar onayladı ve tutumunu doğru buldu. Bu arada bazı yönetici yoldaşlar Üst Büro'nun aldığı ve uyguladığı kararlarda direktmesi halinde, parti otoritesini tanımayacaklarını ilan ettiler. Şimdi en azından bu yoldaşlar, biz değil, bu yoldaşlar kendi kendilerini en azından yöneticilikten ayırmış olduklarını gösterdiler. Biz böyle bir karar vermedik. Onlar bu kararı verdiler. Çok samimi söyleyeyim, benim hâlâ kafam açık değil, Haydar sorununda. Ben Vural yoldaşın bütün samimiyetiyle konuştuğumuz ilkelere uymaya çalışacağına güven duyuyorum. Ama Haydar'ı tanımıyorum da şahsen bunu yapan birisinin, parti üyesi nasıl kalacağını ben hakikaten anlamıyorum. İki yoldaş, bir EK aday üyesi ve bir Üst Büro üyesi kendi kendilerini görevden çektiler. Ondan öteye Haydar'ın durumunu ne yapacağımızı ben ayrı olarak düşünelim diyorum. Ama EK, şu anda toplantı halinde olan EK bu iki

yoldaşın kendi rızalarıyla ayrıldıklarını tesbit etsin. Çünkü birlikteliğimizin bir tek anlamı var, birlikteliğimizin bir tek olanağı var: Birlikte belli kurallara gönüllü olarak uymayı kabul etmişsek ve uyuyorsak. Tek yönlü olarak bundan geri çekilen, örgütün buna tevdi ettiği bütün şeylerden çekilmiş oluyor.

Vural Y: Bazı yoldaşlara bu iş herhalde çok kolay geliyor ama tabii öyle sayabilir bir organ ve öyle karar verebilir. Ben tam anlamak istiyorum. Önerilen nedir? Üst Büro ve EK üyeliğinden çıkartma mıdır?

Yusuf Y: Bence sen burada kendinin ayrıldığını ilan ettin.

Vural Y: Hayır.

Fatma Y: Yoldaşın dediği çok doğru. Bunu burada pratikte de doğrulamak 15 dakikanın işidir yoldaş. 15 dakikada 5 tane karar alınız, 5'ine de uymayacağını sen burada açıklarsın. Ve sonunda bu süreç yarın sabaha kadar devam edebilir. Kararlar alınır, sen uymayacağını açıklarsın. Sonunda istifa mektubunu verirsin, EK'dan da, Üst Büro'dan da gidersin. Senin yaptığın budur. Kararlar geri alınsın şartı eylemde birlik denilen şeyi bozuyor. Peki, sen kararlarını beğenmediğin bir örgütte nasıl çalışacaksın? Onu söyler misin? Kararlarına uymayacağım diyorsun. Peki nasıl çalışacaksın? Biz diyoruz İngiltere'ye gelmen lazım. Burada anlatırken de ters söyledin. Neyse. Gerçekten yanlışlarına girmemek lazım. İngiltere'ye gel tartışalım dedik. Gelmiyorum diyorsun. Ne yapacağız, kararlar geri alınmıyor? Peki kararlar geri alınmayınca sen ne yapacaksın, sen söyle ne yapacağını?

Yusuf Y: Yoldaş görevini yapmamakta. Parti üyeliği var, devam da etmelidir aksine birşey olmadığı sürece bence. Ama ona ek olarak örgüt içinde yaptığımız işbölümü içinde üstlendiği görevi yapmadığını, yapmayacağını gösteriyor. Ve kendi rızasıyla bu görevinden ayrılmış oluyor, bu görevini yapmamakla. Üst Büro

üyeliği görevini yapmamakla. Üst Büro içinde, Üst Büro arasında görev verdik. Ben bu görevi yapmıyorum, yapmaya-
cağım diyor yoldaş. İngiltere'ye gel, kongre hazırlıklarını yürüt
dedik. "Ben gelmem" diyor. Gelmeyeceğim diyor. Verilen
görevi yapmayan birisi hâlâ aynı organın üyesi olduğunu nasıl
iddia edebilir.

Vural Y: Yoldaşlar eğer biçimine de uygun olarak yapacaksa
bir düşünelim. Kendi varsayımlarınızla bir sonuca varıyorsunuz.
Ama öyle değil. Şu ana kadarki durum nedir? Çıplak bakarsak.
İki tane karar var, benim hakkımda verilmiş. Biri Almanya Yöre
Komitesi Sekreterliğinden ayrılmak. Yoldaşa herşeyi devrettim,
ayrıldım. Karara uydum. İki, bir ay sonra nereye gideceğimizi
konuşmak üzere buraya gelmekti. Erken çağırdınız, geldim
buradayım. Üç, üyesi olduğum kurulda şu karar değiştirilsin
demek benim doğal hakkımdır, ya. Ben diyorum ki reddedilir,
ondan sonra uymazsam karara, o zaman çıkartılır, öyle değil
midir?

Veli Y: Yoldaşım çıkartmıyoruz zaten. Ama bak şimdi...

Vural Y: Yoldaşın söylediği, böyle bir öneri getirmek diyorlar,
kendini ayırmak demektir, diyorlar.

Veli Y: Bak şimdi çok iyi bir yola gireriz, ben de çok sevirim.
Çünkü yaptığımız Üst Büro toplantısında beraber çalışmak için,
tüzük çerçevesinde beraber çalışmak için "bu kararların
kalkması lazım, yoksa olmaz" dedin. Onun üzerine uzun uzun
konuştuk, ikna edemedikten sonra oylamak zorunda kaldık ve
kararı kaldırmadık, bir de EK'ya getirdik. Ve bizim
varsayımımız senin Üst Büro'daki konuşmaların üzerine devam
ediyor, tabii. Olmazsa olmaz dediğin için. Şimdi biz EK'da da bu
kararı teyid ettikten sonra sen aynı tavrı alıyorsun diye otomatik
düşünüyor yoldaşlar, çünkü sen aynı tavrı aldığın zaman, o
zaman sen kendin bu görevini bırakıp gitmiş oluyorsun. Ha ama
sen şimdi dersin ki yoldaşım, "yahu ben sadece Üst Büro'ya
fikrimi getirdim, kabul etmezseniz ben kararlara uyarım, ben

EK'ya fikir getirdim, kabul etmezseniz parti disiplinine uyarım" o başka birşey yoldaş. O zaman sen demek ki bu organın üyesi olmaya devam ediyorsun. O zaman, yine burada çoğunluk var, yine seni istersek çıkarabiliriz, istemezsek çıkartmayabiliriz. Ama benim oyum çıkartmak yönünde olmaz o zaman. Ama bizi bağlayan bir çerçevede anlaşılmadıktan sonra. Habire bunu söyledik hepimiz. Anlaşılmadıktan sonra olmaz. Ama sen dersin ki, "ben disipline uyacağım, ben bu partinin yöneticisiyim, kendime layık olanı yapacağım", o zaman zaten yoldaşların söylediği ortadan kalkıyor.

Vural Y: Benim söylemek istediğim şu: Yani bu iş bitti, tamamdır diyorlar da, onun için söyledim...

Fatma Y: Sen dedin yoldaş, kararlar geri alınmazsa bu iş bitir dedin.

Vural Y: Bir insan gelir, bir kararın geri alınmasını bütün gücüyle savunur, alınmazsa ondan sonraki durum tabii öyledir.

Fatma Y: Ben de sana soruyu onun için sordum zaten.

Vural Y: Ben de diyorum ki, geri alınmalıdır. Alınmazsa ben istesem de istemesem de sonuçlar daha olumsuz olur diyorum, bu bir. İkincisi bir de işin başka biçimsel yönleri de var. EK üyesini görevden alabilmek için tüm üyeli plenum toplantısı yapmak gerekir. O da yoktur şu anda.

Veli Y: Yoldaş, üçte iki çoğunluk diyor. Üçte iki çoğunluk fazlasıyla var. Tam üyeli plenum toplantısı çağırdık. İki yoldaş izinli olarak katılmadılar. Ve oylarının kullanılmasını Üst Büro'ya bıraktılar. Burada bu çoğunluk var. Ama sen diyorsan ki ben uyacağım disipline, yoldaş o zaman bizim seni tasfiye etmek gibi bir niyetimiz yok. Sen yanlış bir izlenimle yola çıkıyorsun. Ben sana bunu defalarca anlatmaya çalıştım. Ve sen aslında, benim sana güvenim sarsıldığından çıkarak olumsuz bir takım noktalara gittin. Kongre için hazırladığımız tüzük

değişikliklerine de bakarak, sen kafanda belki bir sürü şey kurdun. Sana karşı bir hareket geliyor gibi geldi belki de. Yok yoldaş, böyle bir derdimiz yok bizim. Fikirlerin önünü tüzük yoluyla tıkamak gibi de bir niyetimiz yok. Ama tüzüğe uyulmak zorundadır. Tüzüğe uyulmadığı zaman konuşulacak birşey yok. Ha koyarsın, sen kendi yayın organını, yine biz basarsın, parti adına olmadan, parti de kendisini savunur. O başka bir düzey. Bizim otomatik olarak veri kabul ettiğimiz şeyi kaldırıp, yoldaşa sormak lazım o zaman. Kararlar böyledir, sen parti disiplinine uyacak mısın, uymayacak mısın? Sorun burada.

Vural Y: Ben de diyorum ki: Önce tasfiye kararlarının kaldırılması lazım.

Fatma Y: Şimdi yani ne oldu yoldaş?

Veli Y: Bir dakika yoldaşlar. İnatlaşmaya, tükürdüğünü yalamamaya döndürmeyelim, çünkü burada partimizin çıkan söz konusu. Bir münazara havasına sokmayalım bunu. Yoldaş çok yanlış bir karar da verebilir. Bence, yoldaşla uzun yılların arkadaşlığının da bize yüklediği borç, yanlış karar vermesini engellemeye çalışmaktır. Yoldaşın getirdiği nokta, doğru. Aslına bakarsanız, EK bu kararı verdikten sonra Üst Büro'daki konuşmaları hatırlatıp da otomatik olarak öyleyse kabul etmiyor zaten yoldaş, şeklinde gitmemek daha doğru olur. Yoldaşa sormak gerekir. Diyor ki şimdi yoldaş, ben fikrimi söylerim ve istediğim yönde karar çıkması için elimden geleni yaparım ve size hâlâ söylüyorum ki benim istediğim kararlar daha doğru olacaktır, örgütün mentalitesi açısından. Bu meselede tavrını değiştirdikten sonra bir sorun yoktur.

Levent Y: Yoldaş birşey daha getirdi. Dedi ki, "ben Üst Büro'nun kararına uydum, Almanya Yöre Komitesi görevini devrettim (*Veli Y:* Yanlışlarla uğraşmayalım. Önemli olan bugün.) Şimdi önemli olan bundan sonra aynı şekilde partinin kararlarını yanlış da bulsa uygulayacak mı? Uygulayacağım dediği zaman bizim için burada bu sorun bitmektedir. Eğer

uygulamadığı bir durum ortaya çıkarsa, o durumu o zaman konuşmak, görüşmek lazım.

Vural Y: Ben Almanya Yöre Komitesi'ni devrettim. Orada bir eksiklik var mı?

Veli Y: Biraz tereddüitten sonra devrettin. (*Vural Y:* Ama devrettim.) Tamam. öyle olsun. Belki de fikirlerin kabul olsun diye elinden geleni yaptın. Tamam. Ama şimdi o fikirler kabul olmadı. Ve şunu sen de çok iyi biliyorsun, biz de çok iyi biliyoruz. Yani tüzüğe uyulduktan sonra, *o zaman yapıcı bir tartışma var demektir.* Partinin, sen buradan giderse iyi olacağını düşünürsün, öbür yoldaş buradan giderse iyi olacağını düşünür. Ama orada kimse kimseyi parti yıkıcılığı ile itham edemez. Ama ben tüzüğe uymuyorum, kardeşim, benden sonra tufan, "doğru" için herşey mübahdır tarafına giden şeyler olursa, bizim de bu çıkışı adlandırışımız, parti yıkıcılığıdır. O zaman orada beraber olmanın imkanı yoktur. Ama bu yoksa, biz görüşlerden korkmuyoruz. Hangi görüş doğruysa, o kazansın.

Vural Y: Ben bu ikisini birbirine bağlayarak getiriyorum aslında. (*Veli Y:* Bağlamamak lazım. Parti kalmaz ortada.) Ben ilkesel olarak savunmuyorum aslında. Onu tekrar edeyim. Tükürdüğünü yalamak yoktur. Bir komünist partisindeki doğru işleyiş tüzüğe, verilen kararlara uymaktır. Ama diyorum, şu anda içinde bulunduğumuz koşulun bir özgüllüğü vardır. Bundan dolayı, partinin yararına olan bu kararların değiştirilmesi ve tüzüğe tam uyulması biçimindeki gidişin yeniden hayata dönmesidir. Bugün olağanüstü bir durum vardır. Diyorum ki burada bütün yoldaşlar sağduyusu ile düşünsün. Bu partinin otoritesini sarsmaz, bu partinin birliğini bozamaz, bu partinin yararına olur. En son soru tabii şu geliyor: Peki biz bunu yapmazsak ne yapacaksınız sorusu. Ben bu konuda yaparım diyemem, bunu da açık söylerim. O zaman siz de o kararı alabilirsiniz. Benim ona ilişkin söylediğim nokta, yani bu tartışmanın bu aşamasında sen kendin karar veriyorsun, deniyor da, kendim karar falan vermiyorum.

Veli Y: Şimdi sen sadece kendin karar verip, adını koymayı bize bırakmış oluyorsun. Eğer şu kararları alsanız da almasanız da parti disiplini beni bağlıyor demiyorsan sen, o zaman kendini bu organdan çıkartmış oluyorsun. Çünkü bak yoldaş diyelim bağlandı. Şimdi sen Üst Büro üyesisin. Biz burada kararlar vereceğiz. Bu kararları ne yapacağız? Kararlar şu olur, bu olur, şuraya git bu işi yap diyeceğiz.

Vural Y: Tamam yani, karşılıklı birşey olmadıktan sonra bu işlemez tabii.

Veli Y: Değil mi? Karşılıklı bir güven olmadıktan sonra? Ama bizde şu var: Örgütsel güvensizliği temsil eden ve yoldaşça güveni epitomize eden bir tüzüğümüz var. Bizim sana güvenimiz, bizim açımızdan mesele yok. Sen buna uydun mu uydun, uymadın mı uymadın. Herkes için böyledir. Ama senin için, senin açından şu var: Ben bu tüzüğe uydum dersem, ee bu merkezi parti herşeyi yapar. Git yarım saat şu denizde kal derlerse, ben kalmak zorundayım, yarım saat sonra da ölüyorum ama. Bu senin güven sorununun, bizim değil yoldaş. Ama bunca yıldır beraber yaşayıp, çalıştıktan sonra bu, bu da senin sorunudur. Gerçekten öyle istersen biraz ara verelim, bir iki dakika. Sen bir düşünceni topla. Bir beş dakika ara verelim. Ondan sonra devam edelim.

Vural Y: Bence pek şeyi yok. Ben şunu söylüyorum. Tekrar edeyim. Anlatamadım herhalde söylemek istediğimi. Ben diyorum ki şu ana kadar yaptığım pratik eylemle, şu anda çıkartılmayı gerektirecek bir durumda değilim. Burada söylediğim sözler ise burada bir kararın değiştirilmesine ilişkin sözler. Siz diyorsunuz ki, sen parti tüzüğüne uyacağım demezen sen olmaz. Ben diyorum ki, bu normal parti üyesine sorulmaz zaten. Uyduğu veya uymadığına bakarak karar verilir.

Veli Y: Bu görüşleri bence tartışmaya çekmenin bir gereği yok. Fakat bir yönetim organı çeşitli davranışlarından kuşkuya düşerek bile olsa, delil olmasa bile, kuşkuya düşerek bile olsa.

yoldaşına döner ve diyebilir ki, sen partinin disiplinini kabul ediyor musun? Ve ondan da açık bir yanıt bekler. Açıkça söylüyorum. Bizim açımızdan, partinin disiplinini kabul ediyorum dediğin zaman, sorun yoktur yoldaş, sorun bitmiştir. Ondan sonra görüşlerin baki. Tartışırız. EK'da tartışacağız. Üst Büro'da tartışacağız, her tarafta tartışacağız, kongrede tartışacağız. Onun da bir tarafı var. Tartışabilmek için de yazılı metinlere ihtiyacımız vardır. Yoksa senin verdiği o çerçevede kalır tartışmamız. Parti örgütlerine de göndereceğiz biz. Elimizdeki yazılı metin budur. Bunun dışında, herhangi bir konuda biz tartışma yapmayız. Dilin kemiği yok, herşeyi söylüyor. Sen kendin açısından bakma. Yanında beraber giden yoldaşların durumunu gayet iyi biliyoruz biz. Onun için, nerede duruyoruz, neyi savunuyoruz, kim neyi savunuyor, o onun kulağından olmasın. Yazılı metinler üzerinde biz tartışırız. Ama sorumuz gerçekten bakidir ve yerinde bir sorudur. Almanya'daki olaylar karşısında.

Vural Y.: Söyleyeceğim birşey yok. Karar sizin.

Yusuf Y.: Şöyle bir durum var. Biraz evvel yoldaş dedi ki bize, "benim genel olarak savunmadığım çok özel bir durum çıktı, ben ve bazı yoldaşlar parti tüzüğünü çiğnedik, ve ben bunu genel bir ilke olarak savunmuyorum" dedi. Bu nesnel durum bana şu soruyu sormamı getiriyor: Böyle bir durum oldu. Ve senin bir önerin oldu iki organda ve kabul edilmedi. Şimdi yeni durumda tüzüğü kabul ediyor musun, yoksa son verdiği örnek devam edecek mi? Bunu bilmek benim hakkım. Buradaki herkesin hakkı.

Vural Y.: Tasfiyelerin durdurulması koşuluyla tüzüğe uymaya hazırım.

Yusuf Y.: Bu koşulu kabul etmedi bu organ. O zaman uymayacak mısın? İşte uymayacağım dediğin anda kendi rızanla bu organdan ayrılıyorsun.

Vural Y: Yorum meselesi bu.

Yusuf Y: Bu organa kalan ancak senin durumunu tesbit etmek olur. Bir karar almak değil. Senin istifanı, ayrılmanı onaylıyor mu onaylamıyor mu?

Yılmaz Y: Ben de aslında yoldaşın söylediğine katılıyorum. Şimdi aslında yapılmış bir takım suçlar var. Tamam bunlara girmeyelim, fakat bundan sonra ne olacak? Onun belirlenmesi lazım. Yalnızca onun belirlenmesi de yetmiyor aslında bence. Bir de yoldaşla birlikte tartışmaya katılan yoldaşların da tavırının belirlenmesi lazım. Çünkü ortada ortak olarak vurulacak bir platform kalmadığı zaman, bu tartışmanın nereye gittiği nasıl belli olacak? İkincisi, ortak kurallar dizimine uymayacaksa, o zaman bizim beraberliğimizi sağlayan nedir? Bir kuralı yoksa bu tartışmanın, ben işime gelirse uyarım, işime gelmezse uymamsa, o zaman zaten hiç kimse açısından bir bağlayıcılık kalmıyor demektir. O zaman tartışmanın bir kuralı, bir temeli yok. Kuralı olmayan bir tartışma nasıl olacak?

Veli Y: Öteki yoldaşların yapacaklarından yoldaşın sorumluluğu tüzük içinde bir sorumluluk olabilir de olmayabilir de, o somut durumlara bakar. Fakat moral bir sorumluluğu olduğu açık. İsteddiği anda oradaki bu sorunu bitirebileceği çok açık. Ama yoldaş bir tavır almaz iken, görünürde orada bir yoldaş çıkıp bilmem ne yaparsa bundan tüzük olarak yoldaşa birşey gelmez. Moral olarak karıştırmıyoruz. Yoldaşa sorduğumuz soru açıktır. Tüzük suçları işlenmiştir. Yoldaş tarafından işlenmiştir.

Vural Y: Bunları sıralar mısın yoldaş?

Veli Y: Sen kendi konuşmanda sıraladığın için ben fazla değinmek istemiyorum. İlk başta alınan açıklama kararını reddederek başladı. Şimdi bizim istediğimiz atla deve değil ve tuhaf birşey hiç değil. Parti sekreterine ve parti yönetim kadrosuna "bunlar burjuvalardır" diyorlar, biz bunları hâlâ

partide tutuyoruz. Bu bizim sizlerin kongreye katılmanız için neleri kaldırabileceğimizi gösteriyor. Ama daha fazla iteklemeyin. Bizim istediğimiz, tüzüğe uyacağımızı duymaktır ve şimdi burada sen varsın, organ olarak, biz senden tüzüğe uyacağını duymak istiyoruz. Sen de, "tasfiyeler durdurulmazsa uymam, durdurulursa uyarım" diyorsun. Zaten tasfiye dediğin şeyler Üst Büro'nun hakkı olan davranışlardır. Fikirlerin tasfiyesi değildir. Fikirlerle en ince detayına kadar mücadele edeceğiz. Ama EK bu önerini reddetti. Ve sen de madem bu böyle, ben de tüzüğe uymam diyorsun. O zaman işte yoldaşın getirdiği şey doğru oluyor. Sen kendini bu organdan çıkartıyorsun. Ve adını koymayı bize bırakıyorsun. Bunu da yine partinin selameti açısından koymak gerekiyor.

Vural Y: Yoldaş, ben son bir kez söyleyeyim. Ben tüzüğü çiğnemedim. Ve ben kararların ikisine de uydum şu ana kadar. Sadece açıklamanın tarihi ile ilgili bir durum var. Ben bunu tüzük çiğnemek olarak değerlendirmiyorum. Tasfiyelerin durdurulmasını öneriyorum.

Veli Y: Yoldaş, soruyu bir daha tekrarlayalım. Çünkü yanlış bir yanıt vermiş oluyorsun. Senin tasfiyeler dediğin, EK'nın meşru olarak alınması gereken tedbirler dediği ve değiştirmedikleri şeyler değiştirilmedi. Ve Üst Büro'nun kararlarını onaylama kararı çıktı. Şimdi sen de tasfiyeler kaldırılmadıkça disipline uymayacağım mı diyorsun?

Vural Y: Öyle birşey söylemedim. (*Veli Y:* Ne söylediğini söyle o zaman.) Tasfiyelerin kaldırılmasını ısrarla söylüyorum ama böyle birşey söylemedim. (*Fatma Y:* Kaldırılmadı yoldaş!) Yoldaş, şimdi burada istifa etmişim gibi bir sonuç çıkarmak istiyorsunuz.

Veli Y: Hayır, istemiyoruz yoldaş. Senden duymak istediğimiz bir cümle var. Disipline uyacak mısın? (*Levent Y:* Tek bir cümle var yoldaş.)

Vural Y: Ben disipline her zaman uydum. Uyuyorum da.

Fatma Y: Bundan sonra uyacak mısın?

Vural Y: Ama bu tasfiyelerin kaldırılmasıyla bağlı olarak uyarım.

Veli Y: Ama "tasfiyeler" kaldırılmadı.

Vural Y: Başka birşey söylemiyorum yoldaş. Yani ille bu cümleden onu anlamak gerekmez.

Fatma Y: Topu bizim sahamıza atıyorsun.

Veli Y: Ama farketmez, çok açık birşey söylüyorsun.

Yusuf Y: Şimdi biz bir karar alınız. Deriz ki, bu sorunun cevabını şu anda bize sözlü olarak söylemeli. (*Vural Y:* Olur mu böyle şey?) Olur tabii, niye olmasın? Parti tüzüğüne uyup uymayacağını ve bundan sonra tüzüğü çiğnemeye devam edip etmeyeceğini bu organa açıklamalıdır diye karar alınız. Sen de bu karara uyarısın veya uymazsın. (*Vural Y:* Tamam o zaman atarsınız.) Atmam, sen istifa etmiş olursun.

Veli Y: Yani hayatta sen kendin gitmiş oluyorsun, fakat organın karar almasını istiyorsun. Organ bu kararı almaktan çekinmez. Bunca yıldır birlikte olan çalışmayı sürdürmek için biz bütün olanakları arıyoruz, yoldaşım. Bütün mesele bu. Ama sen şimdi, bir Üst Büro üyesi olarak gelip de Eşgüdüm Komitesi'ne ben bu konuda birşey söylemem, sana söylemeni istiyoruz dedikten sonra, söylemem diyorsan, partililer arasında durum bellidir yoldaş.

Vural Y: Son bir kez söyleyeyim. Ben tasfiye kararlarını genel çıkara ters gördüğüm için, bu tasfiye kararları sürdükçe bunu uygulayamayacağımı söyledim, zaten. Siz de buna uygun olarak kararınızı verirsiniz. Ama partiden istifa etmiyorum.

Veli Y: Biz de seni partiden atmayı düşünmüyoruz.

Yusuf Y: O zaman ben öneriyorum. Yoldaşın organlardan ayrılma önerisini onaylayalım.

Vural Y: Öyle şey olmaz ya.

Veli Y: Öyle yapmayalım. Fiili durum böyledir. Fakat, şöyle bir öneri yapalım: Böylece yoldaşı zor durumdan kurtarmış olalım. Üst Büro'dan çıkartılmasını ve Eşgüdüm Komitesi üyeliğinin de askıya alınmasını öneriyorum yoldaşlar.

Ayşe Y: Aslında ona geçmeden önce, en azından karar almadan önce, benim yoldaşa sormak istediğim bir soru var. Belki de sizin aranızda konuşuldu ama benim aklıma takılan birşeydir. Yoldaşın getirdiği dört tane nokta var. Birincisinde bu olaylar meselesi vardı. Aslında tartışmalar bu "tasfiye" kelimesinde dönüyor. Onun için onunla ilgili birşey sormak istedim. Benim anlayışıma göre, komünist partisini bırak bir kenara, herhangi bir siyasette, bir organın ilk baştaki görevi partinin hattını yaymaktır. Örgütün ilk başta gelen görevi. Ve o örgütün başındaki yoldaşın, yöre komitesi sekreteri yoldaşın ana görevi odur. O hattı yaymak. Şimdi yoldaşın ilk başta getirdiği şeydu: Oradaki görevimi sürdürebilirim, öbür taraftan başka (yoldaşlar) bu görüşün yayılmasını seminer yoluyla yapabilir. Ama öyle bir ayırım yapılamaz, bu bir politik örgütse. Yani hayatta böyle birşey olamaz. Ve bırak Üst Büro'nun kararını, yoldaşın kendisinin istifa etmesi gerekirdi.

Veli Y: Ama o zaman "görüşlerimden dolayı cezalandırıldım" diyemiyor yoldaş.

Ayşe Y: Ama o noktaya gelmemesi gerekirdi. Asıl sorun "faşizmin çözülüşü" sorunu ise hakikaten yoldaş o görüşe karşı bir itiraz yürütmek isterse yürütsün, onun hakkıdır. En temizi buydu. (*Veli Y:* Bizim de önerdiğimiz oydu.) Ben yoldaşın bu konuda ne düşündüğünü öğrenmek istiyorum. Hakikaten bana

çok garip geliyor.

Vural Y: Yoldaş, bu konuyu biz şöyle görüştük. Ben görüşlerin yayılması doğrultusunda zaten ilk görevleri yaptım. Kitabın en geniş şekilde dağıtımı Almanya'da sağlandı. Ondan sonra çıkan gazetenin dağıtımı en geniş şekilde sağlandı. İkincisi, ben seminerlerin örgütlenmesini de bir yöre komitesi sekreteri olarak yapabileceğimi söyledim. Yalnız, görüşlerimin farklılığından dolayı seminer veremeyeceğimi söyledim, oradaki pratik görevler açısından ise, bu semineri verip vermemenin, orada yönetici olarak bulunup bulunmamayı belirlemediğini düşündüğümü söyledim. En son olarak da bunun başka yollarla da tartışma olanağını da geçen Üst Büro toplantısında söyledim. Örneğin, bu kitapta katılmadığım görüşleri söyleyebilir miyim sorusuna, yoldaşlar hayır söyleyemezsin, dediler. (*Veli Y:* Önce hele bir organlarda tartışalım dedik yoldaş, bunun usulü bu.) İşte bence zaten, gelip meselenin dayandığı nokta budur. Bu durumda disipline uyup uymama sorusu, esas bu soruna bağlı olarak ele alınmak durumundadır. Görüşlerden dolayı, görevden alınmaktır bunun esası.

Veli Y: Bu herhalde bir koz olacak diye düşünüyorsun, ama doğru değil. Şimdi senin organ üyesi olarak görevin, bir kere organına getirip tartışmaktır. Üst Büro'ya getirdin, ve birkaç defa getirdin, her seferinde ben daha düşünüyorum diye getiriyorsun ve senin kesin nerede durduğunu da bilmiş değiliz. Bu süreç içinde biz sana yardımcı olmak istedik ve getirdiğin o metni kısaca görüştük. Ve sen de dedin, hem de araştırıyorum, çalışıyorum dedin, o zaman bu bir haftada keşfedilecek birşey olmadığına göre, yarın belki başta türlü şeyler de getirebilirsin, hiç bu sorunlar kalmaz, dedik. Sen nerede durduğunu tam kesin olarak bize getir, tartışalım. Seni tartışmak için İngiltere'ye çağırdık. Okumak istiyorum, dinlenmek istiyorum dedin, yahu dedik, tartışmamız lazım, gel burada beraber tartışalım. Ha baktın Üst Büro'da birşey değiştiremiyorsun, sen Eşgüdüm Komitesi'nin üyesisin. Eşgüdüm Komitesi'ni çağıracağız, Eşgüdüm Komitesi'nde görüşeceğiz. Bütün bu kapılar kapan-

dıktan sonra, o zaman sen düşünürsün ne yapacağını. Daha bunların hiçbirisi olmadan, sen ortalığa yaymaya başladın bir takım şeyler. Bu doğru değil. Sen fikirlerinden dolayı cezalandırılmış şekline bürünmeye çalışıyorsun, hiç öyle bir durum yoktur.

Vural Y: Yoldaş tam da öyle oldu. Çünkü ben Üst Büro'ya bunları getirdim. Siz de dediniz ki, bu fikirlerimizde bir değişiklik yaratmadı. Esas önemli olan örgütsel kısmıdır. Bunları getiren adam burada yöneticilik yapamaz dediniz. (*Veli Y:* Nerede yöneticilik yapamaz dedik? Yöre komitesinde yoldaş. Üst Büro'dan çıkarmadık biz seni.) Tamam da organlarda tartışma konusu. Birşey daha eklemek istiyorum. Tartışma kesinleşmiş platformların tartışması anlamına mı gelir? Fikir oluşturma sürecinde insan tartışır zaten. Orada bir kitap çıkmış, o kitaba ilişkin görüşlerimi söylüyorum. Ben görüşlerimi getiririm.

Fatma Y: Tamam, organında getir.

Veli Y: Hayır yoldaş, sen birşeyi karıştırıyorsun. (*Vural Y:* Hayır, birleştiriyorum, karıştırmıyorum ikisini.) Hayır yoldaş, birleştirmekle karıştırmış oluyorsun. Çünkü elma ile armutu birleştirmenin adı karıştırmaktır. Senin yaptığın yanlış birşey oluyor. Biz, seni görüşlerinden ötürü cezalandırmadık. Fakat çoğunluğun da bir hakkı var ve yetkisi var. Çoğunluk da şunu istiyor. Bu partinin örgütlerinin ve yönetim katlarının *büyük çoğunluğu* şunu istiyor: Bu parti hattı örgüt tarafından son şiddetle savunulmalıdır. Sokağa, savaşa çıkartılmalıdır örgüt. Biz de dedik ki, sen kendi fikirlerini ne yaparsan yap, fakat Almanya gibi yetişkinlik düzeyi az olan bir örgütte, en az olan bir örgütte, böyle kafam karışık diyen bir yönetici ile bu parti platformu benimsetilemez. Ve Lenin'in söylediği birşeyi uyguladığımızı senin yüzüne karşı söyledik. Dedik ki, "kritik dönemeçlerde partinin siyasi hattını bütün gönlüyle desteklemeyen bir yönetici ne kadar iyi bir komünist olursa olsun, o dönemde aktif görevlerinden alınmalıdır." Biz de sana bunu yapıyoruz dedik. Yoksa fikirlerinden dolayı cezalandırmadık.

Eğer seni biz Üst Büro'dan çıkarsaydık o zaman fikirlerinden dolayı cezalandırmış olurduk. Biz, sana Almanya'yı yönetmekten daha da önemli bir görev verdik. Onu da reddettin.

Yusuf Y: Bir örnek daha vermek istiyorum. Yani bu o kadar öyle değil ki, öyle olsaydı Haydar'ı da görevden alırdık, düşüncelerinden ötürü. Eğer öyle olsaydı EK'de muhalif düşüncelerini açıklayan Haydar'ı da görevinden alırdık.

Vural Y: Almamanız kendi gerekçeniz açısından tutarsızlıktır.

Yusuf Y: Niye?

Vural Y: Çünkü aynı tutum alış onun için de geçerliydi.

Yusuf Y: Ama önemli olan bütün örgütün başındaki kişiydi. Kaldı ki senin ek sebeplerin vardı. Ben yorgunum, ben dinlenmek istiyorum, biraz araştırmak istiyorum dedin, bu dileğini gündeme getirdin. Dedin mi demedin mi? Köşeme çekilmek, okumak, kafamı toparlamak, kafam benim de dağınmak, biraz dinleneyim, tatil yapayım, aktif görevden uzak kalayım, bu dilekleri de getirdin üstüne. Ve o zaman sana tartışabilmek, birarada bulunabilmek, karşılıklı düşünce alışverişinde bulunabilmek için buraya gelmeni önerdik. Onu da reddettin.

Vural Y: Ben kitabı okudum, ilk görüşlerimi de ortaya koydum. Bunlar ilk görüşlerimdir dedim. Hiçkimse söyleyemez ki, *Faizmin Çözülüşü*'nü yazan yoldaş da söyleyemez ki, ben de son sözü söyledim. Şimdi siz bunu bir zaaf olarak buraya getiriyorsunuz. Yani aslında sen neyi tartışacağını bilmeyen, kafası karışık zavallı bir adama geliyorsunuz. (*Veli Y:* Yok canım, gelmiyor.) Ama çıkan manzara o yoldaş. (*Fatma Y:* Öyle demedik.) Öyledir ama. Kendin bir yandan da tatil yapacağım diyorsun, bir yandan da ne yapacağını bilmiyorsun. (*Veli Y:* Düşünürken bunlar da etkili oldu diyor Yusuf yoldaş. Ve hakikaten de oldu.) Tutarsız bir adam olarak karşımıza

çıkiyorsun, ondan sonra yazılı görüş getiriyorsun. Bundan tartışma olmaz. Sana zararlı. Ben dedim ki, şu anda bunları doğru kabul ediyorum. Kaldı ki yanlışsa daha iyi, kamuoyu önünde herkesin eğitimi ile birlikte yanlış ortaya çıkar.

Veli Y: Tabii çıkar yoldaş. Biz bunları yapacağız. Getirdiğin görüşleri de tartışacağız, yalnız bunu parti içi bir tartışma olarak yürütebilmek için tüzüğe uymak lazım. Sen tüzüğe uymuyorsun, "tasfiyeler" dediğin şey kaldırılmazsa uymayacağını da söylüyorsun. Bizim de yapmamız gereken, o zaman ben öneriyorum: Yoldaşı Üst Büro üyeliğinden çıkaralım, Eşgüdüm Komitesi üyeliğini askıya alalım. Ve konuyu kongreye götürelim. Yoldaş da gelecek kongreye. Öbür yoldaşlar da parti disiplinini çiğnemeyi bırakırlarsa, kongrede çalışabilirler, bildiklerini yaparlar. Gelsinler kongreye, kongrede konuşsunlar, görüşsünler, kongre ne karar verirse, kongrenin verdiği karara uymak ya da uymamak yine kendi bilecekleri iştir. Bizim yapabileceğimiz başka birşey yoktur. Biz bir komünist partisiyiz. Sen bir komünist olarak görevini yap, Üst Büro'ya ve Eşgüdüm Komitesi'ne platformlarını getir. Tartışalım, kararlar verelim, kararları beğenmiyorsan, o zaman yeni yollar düşünelim, kongreye de zaten çok az kalmıştır. Şunu dersin kongreye çıkıp, "gördünüz mü yoldaşlar, öyle bir tüzük yaptık ki, ben organlarının dışına çıkartamıyorum tartışmayı". Ve de gerçekten tüzüğü çiğneyerek çıkarttın. O zaman de ki, hayat şunları, şunları göstermiştir, tüzüğün bu kısımlarının değişmesi lazım de. Ne olacak peki? Lenin'in bize öğrettiği bir disiplin anlayışı vardır. Uyuşabiliriz, uyuşmayabiliriz ama tüzüğümüz bu anlayışla yazılmıştır. Seni de bağlar, beni de bağlar, başkasını da bağlar. Eğer biz verdiğimiz sözde duracaksak, şurada bir-iki aylık zaman kalmıştır. Bu sözü bugüne kadar tuttuktan sonra şimdi bozmanın bir alemi yoktur. Sen de dersin ki, ama tüzük bana çeşitli platformlar yaratma olanağı tanımıyor. Tanımıyor yoldaş. Getir kongreye, ama bu tüzük değişmeden bu tüzüğe uymak zorundayız biz.

Vural Y: Bir defa ben tartışmayı tüzüğü çiğneyerek açmadım.

Bir il komitesi öneri yapıyor. Gazetede yayınlanması için. Bu tüzüğe uygundur. İkincisi biz bunu organlarda tartışmadık yoldaşlar. Bir EK toplantısına gittik, onay yaptık ama metin bile önümüzde yoktu.

Veli Y: Tartıştık, bir daha tartıştık, bir daha çağırıp tartıştık ve tartışmanın sonunu getirmedik. İstersen daha tartışalım dedik. Karar alınmıştır yalnız. Karar oy çokluğuyla, büyük bir oy çokluğuyla alınmıştır ve mesele senin ikna olman meselesidir. Azınlığa teslim olacak değil bir parti. Sen ise bütün bir disiplini çiğneyerek, Almanya örgütünü, ondan sonra ulaşabildiğin bütün örgütleri ayağa kaldırmak istiyorsun. Tabii bu komünist partisi yolu değildir. Yapabilirsen de o kalabalık sana yaramaz. Benim de sana söylediğim budur, sen yine bildiğini yap. Yoldaşlar, benim önerimden başka bir öneri var mı? Öneriyi bir daha tekrarlıyorum: Üst Büro üyeliğinden yoldaşın çıkartılması, Eşgüdüm Komitesi üyeliğinin askıya alınması, konunun kongreye götürülmesi önerisini yapıyorum. Yoldaşın tavrını aslında ben dile getirmiş oluyorum.

Oylama yapıldı.

KARAR: *Vural yoldaşın aleyhte oyuna karşılık, öteki yoldaşlar Vural yoldaşın Üst Büro'dan çıkartulmasını, EK üyeliğinin askıya alınmasını onayladılar.*

Veli Y: Yoldaşlar, bir başka noktada da karar alınmasını rica edeceğim. Vural yoldaşın sık sık ve her tarafta söylediği birşey için. Metni okumadan vb. diye çok bastırıyor yoldaş. Tabii bu meseleleri bilmeyenler, şöyle veya böyle anlayabilirler. Bu iddia bile başlı başına Eşgüdüm Komitesi'ne bir hakaret taşıyor. Faşizmin çözülmesi sürecini biz aylardır işliyoruz organlarımızda, hepimiz anlaşıyoruz, faşizmin çözülmesini getiren sebepleri tartışmışız, anlaşmışız ve bu bir mantıktır, bu bir anlayıştır. Faşizmin çözülmesinin giderek hızlandığını söyleyen bir örgüt, kendi Üst Büro'sunda yaptığı tartışmalarla da Türkiye'de bir nitelik değişmesine varıldığını söylemiştir. Bunu

sadece Üst Büro'da değil, başka organlarda da Basın-Yayın örgütünde de tartışmışızdır. Yoldaşlarımızın büyük çoğunluğu zaten fikir oluşturma sürecinde yer almışlardır. Yer alamamış olanlar bile zaten aylardır Merkez Organ'ın işlediği görüşlerin altında yatan mantığı gayet iyi bilmektedir. Onun için konuşmanın ana hatlarını gayet iyi yakalayabilecek durumdadırlar. Ve yakaladığını düşünmüştür ki, yapılan tartışmada senin görüşlerine karşı bütün yoldaşlar açık tavır koymuşlar ve bilimsel olarak çürütmüşlerdir. Verilen cevaplardan meselenin ne derece anlaşılmiş olduğu ortadadır. Fakat bugün daha da ileri bir durum var. Metin çıkmıştır. Yoldaşlar da çok daha iyi bir şekilde okumak ve eğitimini yaptırmak durumundadır. Şimdi şöyle bir karar daha alınmasını rica edeceğim. Alınmış olan Eşgüdüm Komitesi kararını teyid etmek, yeni karar almak değil, *aldığımız kararı teyid etmek*. Okunmadan olmuşsa, bu da okunmuş olarak olur.

KARAR: 10 Eylül konuşması temelinde getirilen görüşlere, 11 Eylül 1984 tarihli Eşgüdüm Komitesi'nde oybirliğine varılan karar, bu toplantıda, kitap temelinde getirilen görüşlerde EK'nın yeni bileşimiyle oybirliğine varılarak teyid edildi.

Yusuf Y: Haydar yoldaşın da aday üyeliğini?

Veli Y: Zaten aday üyeliğinin hayatta bir anlamı yoktur. Oy kullanamaz, toplantılara çağırılma zorunluluğu da yoktur. Biz yoldaşlar yetişsin diye hep çağırıyoruz, o başka. Fakat moral açıdan ben de yoldaşı destekliyorum.

KARAR: Haydar Yoldaşın EK aday üyeliğinden çıkartılmasının oybirliği ile kararı alınmıştır.

Ragıp Y: Köln için Üst Büro'nun aldığı kararı onaylanmış kararlar arasında sayıyor muyuz, bu konuda bir itiraz var mı?

Veli Y: Üst Büro'nun, Köln İl Sekreteri'nin görevini değiştirme kararını tanımadığını ve Yöre Sekreteri'nin görevinin değiş-

tirilme kararını tanımadığını söylediği Köln İt Komitesi, ÜB kararıyla görevinden alındı.

Oylamaya sunuldu.

KARAR: Üst Büro'nun Köln'de yaptığı değişiklikler oybirliği ile onaylandı.

KARAR: Üst Büro'nun Almanya örgütüne ilişkin aldığı tüm kararlar oybirliğiyle onaylandı.

Veli Y: Başka birşey diyecek yoksa toplantıyı kapatıyorum. Toplantının bantlarını Vural Yoldaşa vermek gibi bir yükümlülüğümüz yok. Fakat kendi konuşmalarını istiyorsa bunu yapalım diyorum. Verelim. (*Vural Y:* Tümünü vermekte ne sakınca var?) Parti örgütüne vermeyi de düşünelim.

Bundan sonra da, çirkin işler olmaması için neler yapmak gerekiyorsa, konuşmak istediği birşey olduğu sürece konuşalım. Hayat yanışı gösterir.

Veli Dursun yoldaş toplantıyı kapattı.

Ek:

Tutanaklar ve gerçekler

Yalçın Çağlar

Bu sayımızda yayınlanan TKP-İşçinin Sesi Üst Bürosu ve Eşgüdüm Komitesi toplantılarının tutanakları tüm partililer, sempatizanlar ve işçi sınıfımız için çok eğitici olacaktır. Belgeler partinin üst organlarının nasıl çalıştığını, partiyi nasıl yönlendirdiğini, ideolojik-siyasal-örgütsel konuları nasıl ele aldığını açık bir biçimde göstermektedir. Bundan öte tutanaklar, partiyi yönetme sorumluluğunun yoldaşça güven temelinde devredildiği yoldaşların siyasal kimliğini parti tabanının yakından tanıması olanağını sağlamaktadır. Diğer bir önemli nokta da ülkenin ve partinin içinden geçmekte oldukları kritik dönemelerin üst üste düştüğü bir anda bu belgelerin yayınlanması partinin kendisine ve sınıfın bilincine olan güveninin göstergesidir.

Bugün bazı yoldaşlar, Vural Demir'in her yörede yaydığı "parti üst organlarında demokrasi yok, tartışma yok, V. Dursun diktatörlüğü var" sözlerine kanarak tutum aldılar. Her yalana inanmaya çoktan karar vermiş olan parti yıkıcılarını bir yana bırakırsak, tutanaklar bu sözleri yoruma yer bırakmayacak bir kesinlikle yanıtıyor.

"Organlar toplanıyor ancak tartışma olmuyor" gibi bir söze de bundan sonra insanları inandırmak zor olacaktır. Organ toplandığı halde muhalefet görüşünün dile getirilmesi engel-

lenirse böyle birşey konunun içeriğine bağlı olarak söz konusu edilebilirdi. Ancak tutanaklardan görülüyor ki farklı bir görüş çıkınca gündeme alınıyor. Bir kez olsun tartışmayı kesmek için yeterlilik önergesi verilmiyor. Bir kişi bile olsa "kafama takılan noktalar var" der demez organ, kendi önerisiyle de değil sekreterin çağrısıyla, bir kez daha toplanıyor. Tartışmanın sonunda gene Vural D.'ye görüşlerini geliştirip bir kez daha tartışmaya getirmesi öneriliyor, kendisi önermiyor. Organlarda, tartışma özgürlüğü o boyutlardaki Vural Demir, 1,5 saat süreyle 1982 Anayasası'nın lafzıyla (özü olsa gene su götürür bir yanı olurdu) faşizm uygulanabileceği konusunda tartışıyor. Ve sonra Anayasayı hiç okumamış olduğunu itiraf ediyor!

Böyle bir pişkinlik ancak ve ancak toplantıyı yöneten "diktatör" V. Dursun'un demokratiğine ve diğer yoldaşların sabır ve terbiyesine sığınarak yapılabilirdi. Nitekim Vural Demir'in dışarıda ne derse desin, toplantıdaki bu sabır ve demokratiğe sık sık bilerek sığındığı tutanaklardan görülüyor.

Yoldaşların tutanaklarda gözden kaçırmayacakları bir nokta da şu ki, Vural Demir'in sekreterliğini yaptığı Almanya Yöre Komitesi o kadar uzun süreler ile toplantılarını aksatmaya başlamış ki Eşgüdüm Komitesi bu kurulun *ayda bir* toplanması için özel karar almış. Herhalde kurullarda tartışmayı bu kadar ateşli savunan bir kimsenin sicilinde böyle bir kayıt bulunması da komik bir çelişkidir. Aynı toplantı yapmama eğilimi Haydar Çetin'in sicilinde de vardır. Ve geçmişte sürekli eleştiri konusu olmuştur. Bu tutumdaki kişilerin muhalefette işbirliği de tesadüf olmasa gerekir.

Vural Demir de partide üst kurulların düzenli toplandığını ve gündemde azınlık muhalif görüşlere yer verildiğini çok iyi biliyor. Bu nedenle bu temel çerçevenin dışında objektif olarak kolayca gösterilemeyecek başka noktalar getiriyor. Ancak burada da yaşama yalan arasında o kadar büyük bir uçurum var ki, bulanıklığın arkasına saklanmak kolay olmuyor. Vural Demir Üst Büro toplantısına çağrılmamış olduğunu, çağrıldığında gündemi bilmediğini, kurullarda tartışma olmamasının delili ve ölçüsü olarak getiriyor. Ancak tutanaklardan kendi tutumunun yönelttiği eleştiri ile hiç tutarlı olmadığı açıkça

görülüyor. Söz konusu toplantılar yeri, günü belli toplantılardır. Kaldı ki tam üyeli Üst Büro toplantılarının arası bir ay. Uzunca bir yolculuğa çıkmış olan bir Üst Büro üyesinin genel sekreter ile haberleşmesinin 5 gün kopmuş olmasını bir eleştiri konusu yapacak kadar "kurumsallaşmış" işleyişlerin şampiyonu olan yoldaşımız, nedense kendisi günü geldiğinde toplantılara gelmiyor. Bu konuda "diktatör" genel sekreter "karşılıklı bir hata söz konusudur" diyecek kadar iyi niyet göstermektedir de, Vural Demir'in belgelerde görülen tutumunda yapıcılık ve iyi niyeti bulmak çok zordur. Organlarda tartışma konusunda onu bu kadar tutarsız bir noktaya getiren, toplumdaki sınıf mücadelesinin mantığı ile komünist partisinde siyasetin bilimsel doğrular temelinde belirlenmesi için mücadelenin mantığını iyice birbirine karıştırmış olmasıdır. O, komünist partisinde doğruların organlarda yapılacak tartışma temelinde, yoldaşça ikna yoluyla üstün geleceğine inanmamaktadır. O yüzden organlarda tartışma eleştirisi özünde yoldaş için fuzuli bir konudur, bazı yoldaşların kafasını karıştırmak için bir demagojidir. Bu nedenle yaşamda, kendi tutumunda çelişkilerle dolu olarak ortaya çıkmaktadır. Eğer görüşlerin benimsenmesinde belirleyici faktör arkada güçlü bir örgüt olması ise gündemi önceden bilmek, toplantıya katılmak, tartışmak işin süsüdür. Güçlü bir örgütün temsilcisinin yazacağı bir mektup da, bu anlayışa göre organları teslim almaya yetecektir. Tam da bu nedenle en son metin temelinde, örneğin EK'da faşizm üstüne tartışma açılmasını önermiyor. "*Notların*" yayınlanması ve açık tartışma önerisini de Almanya örgütünü parçalayıp bir klik oluşturduktan sonra son ÜB ve EK toplantısına getiriyor. O kadar tartışma yanlısı olduğu halde yeni görevini kızak, İngiltere'de yaşayıp toplantılara düzenli katılmayı sesini örgüte duyuramamak olarak görüyor.

Gerçekten de bu yoldaşın toplantı, toplantıya hazırlık, toplantılarda tartışma konusunda söyledikleri yanlısı olması bir yana, kendi açısından içi boş gerekçelerdir. Azınlığın görüşlerini sekreteri olduğu örgütün gücüne yaslanarak kurullara dayatan bir anlayış, bir de parti çoğunluğunun gücünü arkasına almış olsa, yandı o partide muhalif görüşler!

Vural Demir bugüne değin ne örgütsel, ne siyasal konularda organlara sistemleşmiş, iç bütünlüğü olan bir görüş getirmemiştir. Hiçbir zaman organlarda farklı bir çizgi, bir muhalefet olarak ortaya çıkmamıştır. Örgütsel konularda zaman-zaman tekil eleştirileri olmuştur. İdeolojik-siyasal konularda ise faşizmin kalkışının tartışıldığı 10 Eylül 1984 tarihli ÜB toplantısına kadar tekil eleştirileri de olmamıştır.

Vural Demir tutanaklarda, asıl çıkışının kimliğini "devrimi yapacak bir partinin nasıl çalışması gerektiği" konusunda bulacağını söylüyor. Nitekim faşizm konusuna bağlı olarak ÜB'ye yöneltilen ideolojik-siyasal eleştiriler bulanıktır, tutarsızdır. Almanya parti örgütünün dikey yapısını parçalayıp partisizleri de içeren şekilsiz bir güruhla ortaya çıkması tüm bu yapılanın, devrimci bir partiye doğruların egemen olması için değil, başka amaçlar için yapıldığı izlenimini vermektedir. Bunu zaman gösterecektir. Biz de ideolojik-siyasal konudan önce Vural Demir'in asıl kimliğini bulacağını söylediği örgüt meselesini ele alalım.

Burada da şaşırtıcı olan, bu konuda ne organlarda tartışmak üzere, ne de yayınlanmak üzere henüz bir yazılı metin ortaya çıkarmamış olmasıdır. Sık sık platform değiştirdiği için yazılı halde nasıl bir örgüt teorisi gelir, önceden kestirmek zordur. Ne var ki şunu hemen söylemek olanaklı. Gerçekten de, kendisinde giderek partimizde egemen olandan farklı bir örgüt anlayışı bir süredir geliyor. Bu anlayış organlara getirdiği için değil, örgütsel pratiğinde dışa vurduğu için sık sık ÜB ve EK'nın gündemine geliyor, eleştiriliyor.

Tutanaklardan açıkça görüleceği gibi ÜB çoğunluğu, Vural D.'yi karşısına bir muhalefet sözcüsü olarak almıyor. Örgütsel pratiğinde yanlışlar ortaya çıktıkça gündeme getiriyor. Yapıcı, yani somut olarak yanlış ve yanlış düzeltmenin yollarını açıkça gösteren bir biçimde eleştiriyor. 10.9.1984 tarihli ÜB toplantısı bu açıdan son derece öğreticidir. Vural Demir'in ÜB'nin bu tutumunu "tavır geliştirmek" veya "güvensizlik" olarak yorumlaması gene "komünist partisi nasıl bir partidir, nasıl çalışır?" konusundaki anlayışının bir süredir iyice çarpıldığını göstermektedir.

Vural D.'nin geliştirmekte olduğu örgüt anlayışı eklektik, küçük burjuvaziye özgü bir örgüt anlayışıdır. Bunun ögeleri tutanaklardan kolayca yakalanıyor.

Vural D. faşizmin kalkmış olduğu saptamasının önce EK'ya gelmesini savunuyor. Aslında her siyasal açılım için bunu öneriyor. Ancak bu anlayış partinin sınıf ve toplum ile bağları geliştikçe kitle kuyrukçuluğuna varacak bir anlayıştır. Kendi pratiğinde bunu yakalamak da çok kolay. Sık sık platform değiştirmesinin bir nedeni ortacı görüşlerin sallantılılığı ve bulanıklığı ise diğer bir nedeni "tabanın" eğilimlerine teslim olmasıdır.

Vural D. kendi görev değiştirmesine oy vermiştir. Oy verişini "oybirliğıyle çıksın diye yaptım" şeklinde savunusu da aynı anlayışı yansıtıyor. Haydar Çetin örgütün sağı kaydığını söylemiştir, baştan böyle bir saptaması yokken son toplantıda kendisi de bu tutumu benimsemiştir. Önce "faşizm kalkmıştır" diyor, bir toplantı sonra "faşizm var da denebilir, yok da denebilir" demeye başlıyor. Mannheim'da ise "tabanın" eğilimleri gözönüne alınarak formül "faşizm vardır ama çözü-lüyor" diye yine değişiyor.

Daha da sayılabilir: Vural Demir Almanya örgütünün *İşçi-nin Sesi* adına bağımsız eylem yapmadığı eleştirisini "15 kişiyle eylem moral bozucu oluyor" diye yanıtlıyor. Aynı ÜB toplantısında "biz şimdi faşizmin çözülüşü Anayasa ile başladı dersek bize 12 Eylül darbesi faşist miydi tartışmasını dayatırlar" tezini getiriyor.

Tüm bunlar aynı anlayışın ürünüdür. Konuyu yeterince düşünmemiş yoldaşlara "kurullara danışmadı" eleştirisi ilk anda doğru gelebilir. Ancak tüzüğümüzü gerekçesi ile birlikte inceleyen, Lenin'in parti yaşamını hatırlayan herkes "tabanın" genel eğilimine göre önderlik yapılmasının komünistler için yapılacağı deynek olmadığını, bu yaklaşımın kitle kuyrukçulu-ğuna olacağını hemen görürler.

Vural Demir'in örgüt anlayışının diğer küçük burjuva yönü, *Makyavelizmdir*. Amaçların araçları haklı göstereceğı anlayışı Marksizme terstir. Hele amaçlar bulanıksa iyice abestir. Bu Makyavelizm önce kararlara uyuştaki keyfilik olarak ortaya

çıkıyor. Tutanaklarda duyurmaması gereken karar neden duyurduğunun savunmasını yaparken açıkça görüyoruz. Köln örgütü parti normlarını ayaklar altına alırken, yapılanın yanlışlığını çok iyi bildiği halde (ki bunu açıkça söylüyor) engel olmaması aynı Makyavelist tutum. Son olarak "tüzüğe, kararlar geri alınırsa uyarız" şantajı da böyle.

Burada, bugün onun yanında iyi niyetle duran bazı yoldaşların tutanakları okuduktan sonra düşünceleri gereken önemli bir nokta daha var: Bu Makyavelist anlayışa göre, kendisine inanan yoldaşları da henüz ne olduğu belli olmayan amaçlar için araçtırlar. Dışarıdaki konuşmaları ile toplantılardaki konuşmalar arasındaki ton farkı başlı başına buna kanıttır.

İlkesiz Makyavelizmin bir diğer yönü de partiye içtenlikle bağlı yoldaşların gözünden kaçmayacaktır. Vural Demir dün partiden *kendisinin* uzaklaştırdığı kimseleri bugün yanına toplamaya çalışmaktadır. Merkeze "işçileri neden partiden uzaklaştırıyorsunuz" diye soranlar, tutanaklardaki Güneş Fırat yoldaşın partiden uzaklaştırılması ile ilgili ve Münih'te çalışma yapılması ile ilgili kararlara bir kez daha bakmalıdırlar.

Vural Demir'de giderek gelişen küçük burjuva örgüt anlayışının önemli bir göstergesi de *yerelciliktir*. Bu yerelcilik "kurumsallaşma" adı altında, örgütlü ataletle batmış, donuk bir bürokratik yapıdır. *İşçinin Sesi*'nin örgüt anlayışı ile çok farklıdır. Tutanaklarda yaptığı değerlendirmeleri alt alta koyunca tuhaf bir manzara çıkmaktadır.

— 1,5 yıllık bir çalışmadan sonra "Almanya'da işler iyi gidiyor" demektedir.

Ancak, "Almanya'da iş yapılıcaksa merkezden kadro gönderilmelidir" demektedir.

— "Şu anda kitle darlığı sorununu aştık, bunların politik eyleme dönüştürülmesi süreç işidir" derken.

"12 Eylül yürüyüşüne katılım düşük ama diğer örgütlerin katılımındaki düşüklük bizi etkiliyor" demektedir ve gene aynı toplantıda "15 kişi ile eylem yaparsak moral bozucu olur" görüşünü getirmektedir.

— Kitle darlığı sorununu aşmış, bunları politik eyleme dö-

nüştürecek yoldaşımız "Almanya'da, Türkiye'deki gibi demokratik sorunların fazla olmadığını unutmamalym" demektedir. Bundan da öte, "Türkiye'de faşizmin kalkışı Almanya'daki pratik görevleri etkilemez çünkü Almanya'da faşizm yok" diyebilmektedir. Bu mantık sonunda "faşizmin çözülmesi şu anda en önemli konu değildir, şu anda en önemli konu taarruzdur, onu da yapıyoruz" noktasına varmaktadır.

Bütün bunlardan sonra "Almanya'da gelişmek için Türkiye'den ses getirmek gerek" görüşü neyi açıklar bilmiyoruz. Ancak gelişmesinin sınırına vardığını düşündüğü Almanya örgütünün başından ayrılmamak için bu ısrar ve çaba neden, onu hiç açıklamaz.

Vural Demir'in bu tutanaklarda dolaylı, organ dışındaki konuşmalarında ise doğrudan getirdiği bir eleştiri var: "Merkezden gelen yoldaşlar Frankfurt ve Mannheim'da bana haber vermeden görüşme yaptılar. Bu yanlıştır." Merkez, Vural Demir'in merkeze bilgileri eksik ve çarpıtarak ilettiğini düşündüğü anda bu kanalı işletmiştir. Ancak onun bunu eleştirmesi yerelci, bürokratik bir anlayışı iyi sergilemektedir. Lenin illegal bir komünist partisinde *merkeziyetçiliğin panzehirinin aşağıdan yukarı doğrudan bilgi iletişimi olduğunu* öğretir. Demokrasi şampiyonluğuna soyunan birisi için çıplak bir hata.

Vural Demir'in örgüt anlayışında son olaylarla öne çıkan bir diğer nokta da *legalizmdir*. Bu legalist yaklaşım Köln'deki partili yoldaşların Mannheim'daki partisiz yoldaşları yanlarına çekmek üzere örgütsel bilgiler verdikleri telefon konuşmaları ile ortaya çıkmaya başladı. Mannheim derneğinde yapılan toplantıda örgütsel konularda sırlar ortaya döküldü. Tutanaklarda Vural D.'nin de bu toplantıda yanlış yapıldığını kabul ettiği açıktır.

Vural Demir "kişisel ve örgütsel sır bulamayacaksınız" diye teminat veriyor. Bu sözünü iki gün bile tutamadığı gibi bugün Alman polisiyle işbirliği yapanlarla birlikte dolaşıyor. Vural Demir'den son haftalarda bol bol parti sırrı dinlemiş tüm yoldaşlar gerçekten komünist iseler tutanakların o bölümünü bir kez daha okuyup tutumlarını ve Vural Demir'in nereye gittiğini

değerlendirmelidirler.

Vural Demir daha önce de belirttiğimiz gibi faşizmin kalkışı konusundan önce organlarda, ideolojik-siyasal konularda iç bütünlüğü olan sistematik bir eleştiri getirmedi. Tekil siyasal konularda da eleştiri getirmedi. Bugünkü ideolojik konumunu ancak bu çerçevede ele alabiliriz. Ne var ki bu çok kısa bir değerlendirme olabilir. Çünkü Vural D. en son EK toplantısında geçen sayıda yayınlanan ve yanıtlanmış olanların ötesinde faşizm üstüne görüşlerini ayrıca getireceğini söylüyor. Gene de tutanakların sergilediği eğilimin bir-iki noktasına burada değinebiliriz.

Vural D.'nin en belirgin özelliği *sık sık değişen platformu*. Önce faşizm yok diyor. Sonra olabilir de, olmayabilir de diyor. Sonra, vardır ama çözülüyor diyor. Son olarak da vardır, diyor.

İkinci bir ilginç eğri: 10.9.1984 tarihli ÜB ve 11.9.1984 tarihli EK'dan bu yana getirdiği ideolojik-teorik çerçevede bir genişleme olmadığı gibi, o çerçeve içinde getirmiş olduğu noktalarda da bir derinleşme olmuyor. Aynı çerçeve içinde platform değişiyor. Bu nedenle yoldaşlar Veli Dursun yoldaşın "aynı çerçeve içinde yanlıştadır tutarlı olma çabası var" demesine katılacaktır. Aynı mantıktan giderek V. Dursun yoldaş "mutlaka sonunda devlet faşisttir diyeceksin" diyor. Bugün gerçekten de "faşizm vardır" demektedir!

Bir üçüncü nokta, bugün ısrarla yapmış olduğu "73. sayfada burjuva demokrasisi savunuluyor" suçlamasıdır. Ancak tutanaklar suçlamanın yanlışı bir yana, ısrarın da iyi niyetli olmadığını gösteriyor. Yürükoğlu yoldaşın konuşmasının da tartışıldığı 10 Eylül tarihli ÜB toplantısında günün ana belgisi "demokrasi için devrim" olarak saptanıyor. Özellikle o toplantıya katılmış birisi için kitabın 73. sayfasını yanlış anlamak olanaklı değildir.

Vural Demir burjuva demokrasisi savunuluyordan giderek örgütü sağa kaymakla suçluyor. Ancak bu suçlama da Almanya'da bir klik kurduktan sonra getiriliyor. Tam bu nedenle hiç inandırıcı olmamaktadır.

Görüşlerinin EK'da tartışılmasını ÜB'ye önermediği, açık tartışmayı tüzüğün gösterdiği yollardan zorlamadığı, hatta

yazının yayınlanmasını kişisel olarak ÜB'den bile istememiş olduğu tutanaklardan ortaya çıkıyor. Bu tutum "görüşleri kabul ettirmek için güçlü olup şantaj yapmak gerekir" anlayışı ile birleşince durum iyi anlaşılıyor. Ancak bu, görüşlerin zayıflığının kendisinin de bilincinde olduğunu gösteriyor. Vural Demir görüşleri biraz silkelence, "ben de öğreniyorum, çalışıyorum" gerekçesi ardına sığıyor. Ancak kendisinin iyi çalışıp öğrenmediği konularda neden bir klik kurma yolunu seçmiş olduğu tüm yoldaşların sorması gereken bir sorudur.

Tutanakları okuyup da ilk görev değiştirmenin bir tasfiye olduğu sonucuna varmak olanaksızdır. Ancak görev değişikliğinden sonra disipline uymak için koşul ileri sürenler kendi kendilerini örgütten tasfiye etme yoluna girmişlerdir. Bu kendilerinin bileceği bir iştir. "Bugün faşizm vardır, ancak kararlara koşullu uyarım" diyecek yoldaşlar da kendi kendilerini tasfiye yolunu seçmiş olur. Ve bu, görüşlerden ötürü değil, tüzüğe uymamak yüzünden tasfiye olur.